

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas dels regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2004 om anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, dels regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning. I samband med budgetpropositionen behandlar utskottet 51 motionsyrkanden och i samband med skrivelsen behandlas sammanlagt 85 motionsyrkanden med anledning av skrivelsen och från allmän motionstid 2002 och 2003.

Utgiftsområdet omfattar 38 anslag fördelade på sju politikområden. Det mest omfattande av dessa är Livsmedelspolitikområdet som omfattar i första hand verksamhet som avser jordbruks- och trädgårdsnäringarna, fiskerinäringen samt livsmedel. Övriga politikområden är Landsbygdspolitik, Djurpolitik, Samepolitik, Skogspolitik, Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Riksdagen har den 19 november 2003 fastställt utgiftsramen för utgiftsområdet till 14 278 732 kr i enlighet med finansutskottets förslag. Regeringens förslag om medelsanvisning på anslag m.m. tillstyrks och utskottet ställer sig bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motioner som behandlas i samband med budgetpropositionen avstyrks.

Regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning utgör ett komplement till budgetpropositionen för år 2004 och innehåller en fördjupad redovisning av uppnådda resultat inom politikområdet Landsbygdspolitik samt mer ingående information om resursfördelningen och utfallet beträffande de i politikområdet ingående verksamhetsområdena. Redovisningen visar också på hur resultaten svarar mot uppställda mål och hur de ingående åtgärderna bidrar till att nå en hållbar utveckling på landsbygden. Utskottet har ingen erinran mot regeringens redovisning. Även de motioner som behandlas i anslutning till skrivelsen avstyrks.

I betänkandet finns 36 reservationer och 6 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	12
Ärendet och dess beredning.....	12
Bakgrund.....	12
Utskottets överväganden.....	14
Budgetpropositionen för år 2004.....	14
Skogspolitik.....	14
41:1 Skogsvårdsorganisationen.....	18
41:2 Insatser för skogsbruket.....	18
41:3 Internationellt skogssamarbete och 41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning.....	20
Djurpolitik.....	20
42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	27
42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen.....	28
42:3 Djurhälsovård.....	29
42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.....	31
42:5 Ersättning för viltskador m.m.....	33
42:6 Djurskyddsmyndigheten.....	34
Livsmedelspolitik.....	36
43:1 Statens jordbruksverk.....	44
43:2 Statens utsädeskontroll, 43:3 Statens växtsortnämnd och 43:4 Bekämpande av växtsjukdomar.....	46
43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.....	46
43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter och 43:7 Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m.....	49
43:8 Fiskeriverket.....	49
43:9 Strukturstöd till fisket m.m., 43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m. och 43:11 Fiskevård.....	50
43:12 Livsmedelsverket.....	50
43:13 Livsmedelsekonomiska institutet.....	52
43:14 Livsmedelsstatistik samt 43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten.....	54
43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet.....	54
43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.....	55
Landsbygdspolitik.....	55
44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur samt 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	57
44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket.....	60
44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.....	61

44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	63
44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	63
44:7 Ekologisk produktion	65
Samepolitik	66
45:1 Främjande av rennäringen	70
45:2 Informationssatsning om samerna	71
Utbildningspolitik och forskningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20	72
25:1 Sveriges lantbruksuniversitet	72
26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	78
26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	80
Landsbygdspolitik – resultatredovisning	81
Inledning	81
Beskrivning av verksamhetsområden och utgångspunkter för redovisningen	82
Utfall och ekonomiska frågeställningar	83
Ekologiskt hållbart jordbruk	85
Ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden	100
Övriga frågor	111
Motioner från allmänna motionstiden 2003	119
Reservationer	120
1. Förändring av ersättningen för produktionsbortfall vid epizootiutbrott (punkt 2)	120
2. Principerna för utbetalning av vissa stöd (punkt 3)	121
3. Utbetalning av stöd i euro (punkt 4)	121
4. Viss verksamhet vid Sveriges lantbruksuniversitet (punkt 5)	121
5. Landsbygdsforskning, forskning om ekologiska livsmedels hälsoeffekter m.m. (punkt 8)	122
6. Landsbygdsforskning, forskning om ekologiska livsmedels hälsoeffekter m.m. (punkt 8)	123
7. Skogsforskning och forskning inom livsmedelsområdet (punkt 9)	123
8. Skogsforskning och forskning inom livsmedelsområdet (punkt 9)	124
9. Öppna landskap (punkt 10)	124
10. Ängs- och betesmarksprogrammen (punkt 11)	125
11. Skötselplaner för naturreservat (punkt 12)	125
12. Fäboddar (punkt 13)	126
13. Kallblodig travare (punkt 14)	126
14. Miljöstöd till vallodling (punkt 15)	127
15. Fånggrödor (punkt 16)	127
16. Miljöätgärder kring Östersjön (punkt 17)	128
17. Användning av natur- och handelsgödsel (punkt 20)	128

18. Kompetensutveckling inom skogen (punkt 21).....	129
19. Bekämpningsmedel m.m. (punkt 22).....	129
20. Skatt på kväveläckage (punkt 23).....	130
21. Ekologisk produktion (punkt 24).....	130
22. Ekologisk odling i växthus (punkt 25).....	130
23. Hållbar utveckling av landsbygden (punkt 28).....	131
24. Startstöd till unga jordbrukare (punkt 29).....	131
25. Småskalig livsmedelsproduktion m.m. (punkt 30).....	132
26. Företagarperspektivet i landsbygdspolitiken m.m. (punkt 31).....	132
27. Företagarperspektivet i landsbygdspolitiken m.m. (punkt 31).....	133
28. Företagarperspektivet i landsbygdspolitiken m.m. (punkt 31).....	133
29. Kvinnligt företagande m.m. (punkt 32).....	134
30. Jordbruket i norra Sverige (punkt 33).....	135
31. Jordbruket i norra Sverige (punkt 33).....	135
32. Förenkling av programmen för landsbygdsutveckling (punkt 35).....	136
33. Den gemensamma jordbrukspolitiken (punkt 36).....	136
34. Det fjällnära jordbruket (punkt 39).....	137
35. Det fjällnära jordbruket (punkt 39).....	137
36. Jordbrukets konkurrensvillkor (punkt 41).....	138
Särskilda yttranden.....	140
1. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (punkt 1).....	140
2. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (punkt 1).....	142
3. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (punkt 1).....	143
4. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (punkt 1).....	148
5. Den gemensamma jordbrukspolitiken (punkt 27).....	151
6. Resurseffektivt jordbruk, s.k. REJO-stöd (punkt 29).....	151
Bilaga 1 Förteckning över behandlade förslag.....	153
Propositionen.....	153
Skrivelse 2002/03:111.....	154
Motioner från allmänna motionstiden 2002.....	154
Motioner från allmänna motionstiden 2003.....	159
Motioner med anledning av skrivelse 2002/03:111.....	165
Bilaga 2 Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.....	167
Bilaga 3 Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2004 inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.....	169

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Budgetpropositionen för år 2004

1. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 42:3 *Djurhälsovård*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 11 100 000 kr efter år 2004,
2. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 42:4 *Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 500 000 kr under år 2005,
3. bemyndigar regeringen att för år 2004 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr,
4. bemyndigar regeringen att för år 2004, i fråga om ramanslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten*, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 10 000 000 kr år 2005,
5. bemyndigar regeringen att för år 2004 låta Statens jordbruksverk ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret på högst 5 650 000 000 kr,
6. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 5 029 000 000 kr under år 2005,
7. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 000 000 kr under år 2005,
8. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 125 000 000 kr år 2005, högst 485 000 000 kr år 2006, högst 115 000 000 kr år 2007, högst 45 000 000 kr år 2008 och högst 30 000 000 kr därefter,
9. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 1 260 000 000 kr år 2005, högst 510 000 000 kr år 2006, högst 150 000 000 kr år 2007, högst 60 000 000 kr år 2008 och högst 20 000 000 kr därefter,
10. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*, fatta beslut om åtaganden

som medför utgifter på högst 7 600 000 kr år 2005 och högst 4 500 000 kr år 2006,

11. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:7 *Ekologisk produktion*, fatta beslut om åtaganden som medför utgifter på högst 9 900 000 kr år 2005 och högst 4 500 000 kr år 2006,

12. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 45:1 *Främjande av rennäringen m.m.*, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 4 000 000 kr under år 2005,

13. bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 200 000 000 kr under år 2005, högst 80 000 000 kr under år 2006 och högst 20 000 000 kr under år 2007,

14. anvisar anslag för budgetåret 2004 under utgiftsområdet enligt utskottets förslag i bilaga 2.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 volym 11 utgiftsområde 23 punkterna 1–14 samt avslår motionerna 2002/03:MJ28 yrkande 8, 2003/04:MJ231, 2003/04:MJ267, 2003/04:MJ285 yrkande 4, 2003/04: MJ347, 2003/04:MJ399 yrkandena 8–10, 16, 17, 19, 22, 35, 41 och 46–48, 2003/04:MJ427, 2003/04:MJ431 yrkandena 1, 5 och 22, 2003/04: MJ449, 2003/04:MJ470, 2003/04:MJ473 yrkandena 2, 4, 8–10, 13 och 14, 2003/04:Fi240 yrkande 26 samt 2003/04:Sk401 yrkande 7.

2. Förändring av ersättningen för produktionsbortfall vid epizootiutbrott

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ473 yrkandena 11 och 12.

Reservation 1 (c)

3. Principerna för utbetalning av vissa stöd

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ319 yrkande 1, 2003/04:MJ406 yrkande 2 och 2003/04:MJ473 yrkande 5.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

4. Utbetalning av stöd i euro

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ319 yrkande 2.

Reservation 3 (m, fp, kd)

5. Viss verksamhet vid Sveriges lantbruksuniversitet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ239 yrkande 2 och 2003/04: MJ431 yrkande 18.

Reservation 4 (fp)

6. Ytterligare tjänster vid Sveriges lantbruksuniversitet

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ377.

7. Verksamheten vid den veterinärmedicinska fakulteten vid Sveriges lantbruksuniversitet

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ238.

8. Landsbygdsvetenskap, forskning om ekologiska livsmedels hälsoeffekter m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ239 yrkande 1, 2003/04: MJ410 yrkande 9, 2003/04: MJ445 och 2003/04: N328 yrkande 5.

Reservation 5 (v)

Reservation 6 (c)

9. Skogsvetenskap och forskning inom livsmedelsområdet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ409 yrkande 12 och 2003/04: MJ476 yrkande 7.

Reservation 7 (m)

Reservation 8 (kd)

*Landsbygdspolitik – resultatredovisning***10. Öppna landskap**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ356 yrkande 3, 2002/03: T213 yrkande 1, 2003/04: MJ311 och 2003/04: MJ399 yrkandena 4 och 7.

Reservation 9 (m, fp, kd, c)

11. Ängs- och betesmarksprogrammen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ428 yrkande 15 och 2002/03: MJ487 yrkande 4.

Reservation 10 (c)

12. Skötselplaner för naturreservat

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ29 yrkande 6.

Reservation 11 (m, fp)

13. Fäboddar

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ209 yrkandena 1 och 3, 2002/03: MJ301, 2002/03: MJ450 och 2003/04: MJ399 yrkande 13.

Reservation 12 (kd)

14. Kallblodig travare

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ430 yrkande 3, 2003/04: MJ368, 2003/04: MJ467 och 2003/04: MJ475 yrkande 3.

Reservation 13 (kd)

15. Miljöstöd till vallodling

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ422 yrkande 9 delvis, 2002/03: MJ428 yrkande 14 och 2003/04: MJ399 yrkande 28.

Reservation 14 (fp)

16. Fånggrödor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ487 yrkande 29 och 2003/04: MJ399 yrkande 29.

Reservation 15 (kd, c, mp)

17. Miljöåtgärder kring Östersjön

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ489 yrkande 4.

Reservation 16 (mp)

18. Skyddszoner

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ245 yrkande 4, 2003/04: MJ243 yrkande 4 och 2003/04: MJ264.

19. Våtmarker

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ489 yrkande 7.

20. Användning av natur- och handelsgödsel

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ315 yrkande 10.

Reservation 17 (fp, mp)

21. Kompetensutveckling inom skogen

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ29 yrkande 4.

Reservation 18 (fp)

22. Bekämpningsmedel m.m.

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ28 yrkandena 3 och 7.

Reservation 19 (kd)

23. Skatt på kväveläckage

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ29 yrkande 5.

Reservation 20 (fp)

24. Ekologisk produktion

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ419 yrkande 9, 2002/03: MJ424 yrkande 14, 2002/03: MJ489 yrkande 6, 2002/03: N302 yrkande 9 och 2003/04: MJ399 yrkande 26.

Reservation 21 (v)

25. Ekologisk odling i växthus

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ28 yrkande 5.

Reservation 22 (kd)

26. Resurshushållande konventionellt jordbruk, s.k. REKO-stöd

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ28 yrkande 4.

27. Jordbrukets och livsmedelsindustrins konkurrenskraft på Gotland

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ352.

28. Hållbar utveckling av landsbygden

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ29 yrkande 3, 2002/03: MJ30 yrkande 2 och 2002/03: MJ422 yrkande 16.

Reservation 23 (fp)

29. Startstöd till unga jordbrukare

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ30 yrkande 8 och 2003/04: MJ473 yrkande 15.

Reservation 24 (c)

30. Småskalig livsmedelsproduktion m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ224, 2002/03: MJ381 yrkande 2, 2002/03: MJ429 yrkande 4, 2002/03: MJ487 yrkande 13, 2002/03: N345 yrkande 8, 2003/04: MJ297 och 2003/04: MJ335 yrkande 3.

Reservation 25 (v, mp)

31. Företagarperspektivet i landsbygdspolitiken m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ28 yrkande 1, 2002/03: MJ29 yrkande 1, 2002/03: MJ30 yrkande 1 och 2003/04: MJ431 yrkande 19.

Reservation 26 (fp)

Reservation 27 (kd)

Reservation 28 (c)

32. Kvinnligt företagande m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ29 yrkande 7 och 2002/03: MJ30 yrkandena 4 och 5.

Reservation 29 (m, fp, kd, c)

33. Jordbruket i norra Sverige

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ28 yrkande 6, 2002/03:MJ30 yrkande 6, 2002/03:MJ303 yrkande 1, 2002/03:MJ326, 2002/03:MJ330, 2002/03:MJ393, 2002/03:MJ487 yrkande 6, 2002/03:N343 yrkandena 8 och 10, 2003/04:MJ222 och 2003/04:MJ399 yrkande 11.

Reservation 30 (kd)

Reservation 31 (c)

34. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2002/03:111 till handlingarna.

35. Förenkling av programmen för landsbygdsutveckling

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ30 yrkande 3, 2002/03:MJ333, 2002/03:MJ411 yrkande 2 och 2002/03:MJ424 yrkande 10.

Reservation 32 (m, kd, c)

36. Den gemensamma jordbrukspolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ29 yrkande 2, 2002/03:MJ422 yrkande 9 delvis och 2002/03:K288 yrkande 5.

Reservation 33 (fp)

37. Delning av stödområde 4

Riksdagen avslår motion 2002/03:MJ206 yrkande 2.

38. Resurseffektivt jordbruk, s.k. REJO-stöd

Riksdagen avslår motion 2002/03:MJ263 yrkande 2.

39. Det fjällnära jordbruket

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ303 yrkande 2, 2002/03: MJ381 yrkande 1, 2003/04:MJ358 yrkande 2 och 2003/04:MJ399 yrkande 31.

Reservation 34 (kd)

Reservation 35 (v)

40. Skärgårdsjordbruk

Riksdagen avslår motion 2002/03:MJ487 yrkande 7.

41. Jordbrukets konkurrensvillkor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ28 yrkande 2 och 2002/03: MJ30 yrkande 7.

Reservation 36 (m, kd, c)

Stockholm den 25 november 2003

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m)*, Sinikka Bohlin (s), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m)*, Carina Ohlsson (s), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m)*, Christin Nilsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Anita Brodén (fp)*, Sven-Erik Sjöstrand (v), Marie Wahlgren (fp)* och Gunnar Goude (mp).

*) Har ej deltagit i beslutet under förslagspunkt 1.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I förevarande betänkande behandlar utskottet inledningsvis regeringens och oppositionens förslag till fördelning av utgifterna m.m. under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Regeringens förslag till utgifter har utformats i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna. Förslagen återfinns i *bilaga 3*. Därutöver behandlar utskottet några ytterligare motioner med anknytning till budgeten. I betänkandet behandlas också regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning jämte motioner.

Utskottet har med anledning av budgetpropositionen uppvaktats av representanter för Svenska samernas riksförbund (SSR) och erhållit skrivelser från länsstyrelsen i Jämtlands län, länsstyrelsen i Västerbottens län och SSR.

Bakgrund

Budgetpropositionen för år 2004

Utgiftsområde 23 omfattar 38 anslag fördelade på sju politikområden. Det mest omfattande politikområdet är Livsmedelspolitik som omfattar i första hand verksamhet som avser jordbruks- och trädgårdsnäringarna, fiskerinäringen samt livsmedel. Övriga politikområden är Landsbygdspolitik, Djurpolitik, Samepolitik, Skogspolitik, Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Inom utgiftsområdet ryms följande myndigheter: Statens jordbruksverk, Statens utsädeskontroll, Statens växtsortnämnd, Fiskeriverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Djurskyddsmyndigheten, Livsmedelsverket, Livsmedelsökonomiska institutet, Sveriges lantbruksuniversitet samt Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna. Sametinget redovisas under utgiftsområde 1. För budgetåret 2004 föreslås att sammanlagt 14,3 miljarder kronor anslås för utgiftsområdet. Ungefär 60 % av utgifterna finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör landsbygdsprogrammet och strukturplanen för fiskerinäringen i Sverige.

Utgifterna inom utgiftsområdet styrs till stor del av EU:s regelverk och kan påverkas endast genom förändringar av regelverket som styr den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskeripolitiken. Återflödet från EU bruttoredo visas i den svenska statsbudgeten, dvs. inkomsterna från EU redovisas på inkomsttitel och motsvaras, med viss tidsförskjutning, av en utgift på statsbudgetens utgiftssida.

Utgifterna inom utgiftsområdet har ökat kontinuerligt sedan Sverige blev medlem i EU och är nu mer än dubbelt så stora jämfört med åren före EU-

medlemskapet (löpande priser). Till stor del förklaras detta av att ett antal nya EU-stöd införts åren 1996–2002. Framför allt gäller detta miljöersättningar och arealstöd. De större variationerna i utgiftsutvecklingen har förorsakats av olika val av tidpunkt för utbetalning av arealstöden och motsvaras således inte av några faktiska förändringar i verksamheten.

Landsbygdspolitik – resultatredovisning

Skrivelsen behandlar verksamheten inom politikområdet Landsbygdspolitik. Detta politikområde omfattar verksamheter för en hållbar utveckling av landsbygden samt försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för de nationella handlingsprogrammen för jordbrukets miljöpåverkan och ekologisk produktion. Det övergripande målet för politikområdet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden.

Skrivelsen utgör ett komplement till budgetpropositionen för år 2004 och innehåller en fördjupad redovisning av uppnådda resultat samt mer ingående information om resursfördelningen och utfallet beträffande de i politikområdet ingående verksamhetsområdena. Redovisningen visar också på hur resultaten svarar mot uppställda mål och hur de ingående åtgärderna bidrar till att nå en hållbar utveckling på landsbygden.

Utskottets överväganden

Budgetpropositionen för år 2004

Skogspolitik

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens analys av resultatet av vidtagna åtgärder inom politikområdet.

Propositionen

Omfattning

Området skogspolitik omfattar den skogspolitik som beslutades av riksdagen år 1993 (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:352). Skogspolitiken följs upp i särskild ordning och en redovisning med eventuella förslag till justeringar görs till riksdagen varje mandatperiod.

Inom politikområdet ryms de flesta statliga ekonomiska medel som har beslutats för att nå de skogspolitiska målen. I budgetpropositionen behandlas särskilt Skogsvårdsorganisationen som består av Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna. Skogsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet med ansvar för frågor som rör skogsbruket och chefsmyndighet för de tio regionala skogsvårdsstyrelserna. Försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning på Gotland fortsätter t.o.m. år 2006. Försöksverksamheten innebär att skogsvårdsstyrelsens arbetsuppgifter sedan år 1998 ingår i den verksamhet som länsstyrelsen ansvarar för. Länsstyrelsen har i regleringsbrevet för år 2003 fått i uppdrag att med anledning av försöksverksamheten med samordnad länsförvaltning redovisa initiativ i verksamheten som varit ett resultat av sådana sektorsövergripande bedömningar som försöksverksamheten möjliggjort. En utvärdering av försöket kommer därefter att beredas.

Skogspolitiken kännetecknas av att den har två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål. *Produktionsmålet* innebär att skogen och skogsmarken skall utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning skall ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar. *Miljömålet* innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras. Biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden skall värnas.

Skogspolitiken utvärderas regelbundet och en första utvärdering redovisades för riksdagen våren 1998 (prop. 1997/98:158, bet 1997/98: MJU3, rskr.

1997/98:32). Regeringen gjorde då bedömningen att skogspolitikens mål skulle ligga fast och riksdagen hade ingen erinran mot detta. Den andra utvärderingen av skogspolitikens effekter redovisades till regeringen av Skogsstyrelsen i december 2001 och regeringen avser att under hösten 2003 redovisa utvärderingen för riksdagen. Regeringen anser med stöd av utvärderingen att skogspolitikens mål bör ligga fast. I linje med utvärderingens förslag anser regeringen att skogens sociala värden behöver lyftas fram tydligare.

Resultatbedömning, analys m.m.

Produktionen av svenska skogsindustriprodukter ökade under år 2002 jämfört med föregående år. Exportvärdena uppgick till 14 miljarder kronor för massa, 58 miljarder kronor för papper och 21 miljarder kronor för sågade barrträvaror. Det samlade värdet av exporten av skogsindustriprodukter var 109 miljarder kronor, vilket det även var under år 2001. Detta utgör drygt 14 % av det totala exportvärdet för landet. Sysselsättningen i skogsnäringen beräknas till ca 95 000 personer år 2002. Den har minskat med 54 % sedan år 1980 och med 34 % sedan år 1990.

Avverkningen ökade under år 2002 och beräknas till ca 83,5 miljoner kubikmeter. År 2001 var avverkningen 78 miljoner kubikmeter. Avverkningens bruttovärde år 2001 beräknas till 21 miljarder kronor, varav avverkningskostnader 7 miljarder kronor och rotnettovärde 14 miljarder kronor. Importen av rundvirke och flis under år 2002 var 11,3 miljoner kubikmeter, vilket innebär en ökning jämfört med 10,8 kubikmeter år 2001. Enligt konsekvensanalyser som utförts i Skogsstyrelsens regi bör det vara möjligt att med nuvarande skogsvårds- och naturvårdsambitioner successivt utöka den uthålliga årliga avverkningen under den närmaste 100-årsperioden från nuvarande ca 80 miljoner kubikmeter till ca 90–95 miljoner kubikmeter. Även med dessa avverkningsnivåer kommer virkesförrådet att fortsätta öka liksom andelarna lövträd, äldre lövrik skog, gammal skog och antalet gamla grova träd. Grundläggande förutsättning för denna utveckling är en fortsatt strävan att nå de skogspolitiska målen.

I såväl den senaste utvärderingen av skogspolitiken år 2001 som i utvärderingen år 1998 konstaterades brister både när det gäller produktionsmålet och miljömålet. Den senaste uppföljningen av förnyingsresultaten visar att 25 % av de undersökta områdena inte uppfyller de krav som ställs i skogsvårdslagen. När det gäller generell naturvårdshänsyn uppfylls inte kraven i 19 % av områdena. Båda utvärderingarna visar på ytterligare behov av insatser i form av rådgivning i produktions- och miljöfrågor samt tillsyn särskilt vad gäller återväxtåtgärder. Vidare behövs ökade insatser för områdesskydd.

Uppdragsverksamheten utgör 26 % av verksamheten och 39 % av omsättningen. Verksamheten minskade något i förhållande till år 2001 då uppdragsverksamheten utgjorde 21 % av verksamheten och 40 % av omsättningen. Minskningen har varit en trend under senare år.

Utvärderingen av skogspolitiken visar att arbetet på miljösidan haft en positiv utveckling under hela 1990-talet, men att det fortfarande återstår mycket

innan målet om att bevara biologisk mångfald i skogslandskapet kan anses vara uppnått. På produktionssidan har det skett ett negativt trendbrott när det gäller föryngringsresultaten mellan utvärderingen år 1998 och utvärderingen år 2001. Föryngringsresultaten har signifikant försämrats. Även röjningsaktiviteten ligger kvar på en alltför låg nivå. Regeringen konstaterar att det således fortfarande finns brister som måste rättas till om skogspolitikens mål skall nås. Insatser kommer att krävas både av skogsnäringsen själv och av Skogsvårdsorganisationen i syfte att nå de båda skogspolitiska målen. Även de förslag som regeringen har redovisat i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130), som riksdagen antog i november 2001 (bet. 2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:326), bl.a. när det gäller miljö kvalitetsmålet Levande skogar och dess delmål ställer stora krav på engagemang från Skogsvårdsorganisationens sida. Skog och skogsbruk behandlas även i flera av de andra miljö kvalitetsmålen. Den senaste utvärderingen visade att det behövs ytterligare rådgivningsinsatser för att nå såväl produktions- som miljömålet. Regeringen framhåller som angeläget att myndighetens arbetsformer utvecklas vidare i syfte att på ett effektivt sätt nå goda resultat.

Rådgivning, och även tillsyn, har enligt regeringen visat sig vara effektiva redskap för att nå skogspolitikens mål. Rådgivningen är också ett mer effektivt medel för att nå skogspolitikens mål än omfattande statliga subventioner som tillämpas i många andra länder.

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 2002 avseende Skogsvårdsorganisationen. Ekonomistyrningsverket har gett Skogsstyrelsen högsta betyg, Fullt tillfredsställande, i sin EA-värdering.

Utgiftsutveckling

Den beräknade utgiftsutvecklingen inom politikområdet Skogspolitik är följande (i miljoner kronor).

Utfall	Anslag	Utgifts- prognos	Förslag anslag	Beräknat anslag	Beräknat anslag
2002	2003 ¹	2003	2004	2005	2006
531	534	548	525	482	488

¹Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för år 2004.

Utskottets ställningstagande

Med anledning av regeringens resultatredovisning m.m. vill utskottet anföra följande. Som regeringen anför har utvärderingen av skogspolitiken visat att arbetet på miljösidan haft en positiv utveckling under hela 1990-talet, men att det fortfarande återstår mycket innan målet om att bevara biologisk mångfald i skogslandskapet kan anses vara uppnått. På produktionssidan har det skett ett negativt trendbrott när det gäller föryngringsresultaten mellan utvärdering-

en år 1998 och utvärderingen år 2001. Föryngringsresultaten har signifikant försämrats. Även röjningsaktiviteten ligger kvar på en alltför låg nivå. I likhet med regeringen kan utskottet konstatera att det således fortfarande finns brister som måste rättas till om skogspolitikens mål skall nås. Utskottet delar regeringens uppfattning att insatser kommer att krävas både av skogsnäringen själv och av Skogsvårdsorganisationen i syfte att nå de båda skogspolitiska målen. Även de förslag som regeringen har redovisat i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130), som riksdagen antog i november 2001 (bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:326), bl.a. när det gäller miljö kvalitetsmålet Levande skogar och dess delmål, ställer stora krav på engagemang från Skogsvårdsorganisationens sida. Skog och skogsbruk behandlas även i flera av de andra miljö kvalitetsmålen. Den senaste utvärderingen visade att det behövs ytterligare rådgivningsinsatser för att nå såväl produktions- som miljömålet. Som regeringen anför är det angeläget att myndighetens arbetsformer utvecklas vidare i syfte att på ett effektivt sätt nå goda resultat.

I likhet med regeringen gör utskottet bedömningen att arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal i syfte att uppnå miljö kvalitetsmålet Levande skogar har utvecklats mycket positivt. Den ökade medelstilldelningen år 2002 har givit högre utdelning än förväntat i form av ökad areal skogsmark som omfattas av någon av dessa båda naturvårdsverktyg. Bland annat har naturvårdsavtal kunnat träffas med större markägare utan andra kostnader än ren administration för Skogsvårdsorganisationen. Skogsvårdsstyrelsernas lokala anknytning, goda lokalkännedom och regelbundna kontakter med skogsägarna även i andra sammanhang antas vara de viktigaste framgångsfaktorerna, vilket även den skogspolitiska utvärderingen antyder. Skogsägarna är särskilt positiva till instrumentet naturvårdsavtal. Naturvårdsavtalen innebär inte ett permanent skydd för marken på samma sätt som biotopskydd eller naturreservat, utan det handlar om avtal som normalt tecknas på 50 år. Som regeringen anför finns behov av en samhällsekonomisk analys av kostnadseffektiviteten med avseende på naturvårdsnyttan för de olika bevarandeinstrumenten.

Enligt Skogsvårdsorganisationens beräkningar står det klart att ökade resurser krävs för att nå Skogsvårdsorganisationens delar av miljö kvalitetsmålet Levande skogar. För att nå delmål 1 till år 2010 krävs att anslagsnivån för biotopskyddsområden och naturvårdsavtal ökar väsentligt från 2003 års nivå. Därtill måste rådgivnings- och tillsynsverksamheten stärkas för att nå delmål 2, och resurser saknas i stort sett helt för att nå delmål 3 om skydd av kulturmiljöer i skogen. I dessa avseenden gör utskottet samma bedömning som regeringen. Som regeringen framhåller har rådgivning, och även tillsyn, visat sig vara effektiva redskap för att nå skogspolitikens mål. Rådgivningen är också ett mer effektivt medel för att nå skogspolitikens mål än omfattande statliga subventioner som tillämpas i många andra länder. I likhet med regeringen anser utskottet därför att rådgivning och tillsyn, jämte biotopskydd och naturvårdsavtal, är de viktigaste statliga styrmedlen för att nå de skogspolitiska målen.

Den senaste utvärderingen visade särskilt på svårigheterna att särskilja effekterna på skogsbruket från olika påverkansfaktorer. Utskottet vill därför ansluta sig till regeringens uppfattning om vikten av att inför nästa utvärdering av skogspolitiken utveckla formerna för utvärderingen och metoderna att särskilja olika faktorerers påverkan.

Det ovan anförda innebär att utskottet inte har något att erinra mot regeringens redovisning och resultatbedömning inom området skogspolitik.

41:1 Skogsvårdsorganisationen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget 41:1.

41:2 Insatser för skogsbruket

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker en motion (c) om höjning av anslaget.

Propositionen

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen och täcker kostnaderna för statsbidrag enligt förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket och förordningen (2000:577) om stöd för miljö- och landsbygdsåtgärder. Anslaget finansierar bidrag till sådant ädellövskogsbruk som regleras särskilt i skogsvårdslagen (1979:429) och vissa natur- och kulturmiljövårdsåtgärder. Vidare täcker det statens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal.

Anslaget finansierar sedan sin tillkomst år 1994 vissa administrationskostnader hos Skogsvårdsorganisationen. Dessa kostnader får, när det gäller de förordningsreglerade statsbidragen, uppgå till högst 2 miljoner kronor för år 2004. Därtill kommer Skogsvårdsorganisationens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal, som får uppgå till högst 33 miljoner kronor under år 2004.

Anslagssparandet består av beslutade men ännu ej utbetalade stöd.

Mot bakgrund av vad regeringen föreslagit i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) bör fortsatta insatser göras för biotopskydd och naturvårdsavtal även under år 2004.

Regeringen föreslår att anslaget 41:2 *Insatser för skogsbruket* för år 2004 uppgår till 205 700 000 kr. Regeringen föreslår vidare att 25 miljoner kronor överförs från anslaget 34:3 för Skogsvårdsorganisationens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal samt nyckelbiotopsinventering, vilken får uppgå till högst 10 miljoner kronor under år 2004. Regeringen anser att anslaget, liksom hittills, till viss del bör kunna disponeras för Skogsvårdsorgani-

sationens administrationskostnader, även vad gäller sådana kostnader som är relaterade till biotopskydd och naturvårdsavtal.

Motionen

I Centerns motion 2003/04: MJ470 (c) delvis begärs en höjning av anslaget med 40 miljoner kronor. Medlen bör användas för Skogsvårdsstyrelsens arbete med rådgivning för att upprätthålla en god virkesproduktion utan tvångsåtgärder, vilket enligt motionärerna är en investering för framtidens skogsnäring. Motionärerna anser vidare att arbetet för att bevara den biologiska mångfalden måste premieras med ökad satsning på naturvårdsavtal och rådgivning.

Utskottets ställningstagande

När det gäller förslaget i motion 2003/04: MJ470 (c) om resurser till rådgivning får det anses ankomma på Skogsvårdsorganisationen att inom befintliga ramar vidta de åtgärder som kan anses påkallade. När det gäller arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal i syfte att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar kan utskottet i likhet med regeringen konstatera att detta har utvecklats mycket positivt. Av propositionen framgår att den ökade medeltilldelningen år 2002 har givit högre utdelning än förväntat i form av ökad areal skogsmark som omfattas av någon av dessa båda naturvårdsverktyg. Bland annat har naturvårdsavtal kunnat träffas med större markägare utan andra kostnader än ren administration för Skogsvårdsorganisationen. Vad avser medel för bevarande av biologisk mångfald delar utskottet regeringens uppfattning att fortsatta insatser bör göras för biotopskydd och naturvårdsavtal även under år 2004. I propositionen föreslås att 25 miljoner kronor överförs från anslaget 34:3 för Skogsvårdsorganisationens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal samt nyckelbiotopsinventering. Som regeringen anför bör anslaget liksom hittills till viss del kunna disponeras för Skogsvårdsorganisationens administrationskostnader, även vad gäller sådana kostnader som är relaterade till biotopskydd och naturvårdsavtal. Regeringen anför vidare att, enligt Skogsvårdsorganisationens beräkningar, ökade resurser krävs för att nå Skogsvårdsorganisationens delar av miljökvalitetsmålet Levande skogar. För att nå delmål 1 (skyddsvärd skogsmark undantas från skogsproduktion) till år 2010 krävs att anslagsnivån för biotopskyddsområden och naturvårdsavtal ökar väsentligt från 2003 års nivå. Därtill måste rådgivnings- och tillsynsverksamheten stärkas för att nå delmål 2 (bevarande och förstärkande av mängden död ved, lövrik skog och gammal skog), och resurser saknas i stort sett helt för att nå delmål 3 om skydd av kulturmiljöer i skogen. Det bör framhållas att regeringen i budgetpropositionen uttalar sin avsikt att återkomma i sin bedömning av måluppfyllelse och resursbehov i samband med den fördjupade utvärderingen av miljömålen år 2005. Utskottet vill även erinra om den andra utvärderingen av skogspolitikens effekter som regeringen har för avsikt att redovisa för riksdagen under hösten 2003. Det i motionen framförda yrkandet om höjning av anslaget ryms inte inom den av

riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet. Därmed tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motion 2003/04:MJ470 (c) i berörd del.

41:3 Internationellt skogssamarbete och 41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstillelse under anslagen 41:3 och 41:4.

Djurpolitik

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens analys av resultatet av vidtagna åtgärder inom politikområdet. Med hänvisning till inrättandet av Djurskyddsmyndigheten avstyrker utskottet en motion (c) att 20 miljoner kronor bör tillföras ett nytt anslag för Centrala försöksdjursnämnden.

Propositionen

Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhet som avser djur människan håller eller på annat sätt har tagit ansvar för samt den del av faunavården som avser viltvård.

Djurområdet omfattar verksamhet vid Statens jordbruksverk med distriktsveterinärorganisationen, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Livsmedelsverket, den nya Djurskyddsmyndigheten, Centrala försöksdjursnämnden (CFN), Veterinära ansvarsnämnden, Naturvårdsverket och Sametinget samt länsstyrelserna. CFN kommer att upphöra och verksamheten överförs till den nya Djurskyddsmyndigheten fr.o.m. den 1 januari 2004. Djurskyddsmyndigheten kommer att utgöra den centrala myndigheten avseende djurskydd enligt djurskyddslagen. Detta innebär också att myndigheten till den delen tar över Jordbruksverkets uppgifter.

Djurskyddet är enligt regeringen prioriterat, och en väl fungerande tillsyn har därvid en särskilt hög prioritet. Regeringen arbetar kontinuerligt med att se över djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539) för att anpassa reglerna efter djurens behov i så stor utsträckning som möjligt och regeringen avser att återkomma i frågan då det gäller t.ex. kommunal samverkan.

Resultatbedömning, analys m.m.

I propositionen konstaterar regeringen att Sverige sedan länge har haft ett gott djurhälsoläge och att detta har kunnat behållas under år 2002. Djursjukdomssituationen var jämförelsevis lugn under år 2002 samtidigt som allvarliga sjukdomsutbrott har uppträtt i omvärlden.

Som en indikator för utvecklingen av sjukdomsläget i landets djurbesättningar pekar regeringen på den registrering av sjukdomsförekomst som sker. Andelen slaktsvin med anmärkningar vid slakt har minskat stadigt från 27,3 % år 1997 till 18,5 % år 2002. Detta visar enligt regeringen att hälsovården har haft en positiv effekt för djurhälsan och djurskyddet. Genom rådgivning till uppfödare om sektionerad och ålderssegregerad uppfödning, termisk komfort, rengöring m.m. har hälsoläget förbättrats kontinuerligt under senare år.

Kontroll- och bekämpningsprogram har inrättats främst för sjukdomar som finns i landet, men även för sjukdomar som inte finns eller ens har funnits i landet. Resistensläget i Sverige bedömer regeringen som jämförelsevis gott men ökat resande och handel med djur och livsmedel över nationsgränser innebär risk för att nya resistensgener sprids till bakterier hos djur och människor i landet.

SVA redovisar också årligen zoonosläget i landet. De extra budgetmedel som tilldelats SVA för åren 2001–2003 för smittskydd i kretslopp och ökad fodersäkerhet i syfte att främja ekologisk produktion har använts till att finansiera tjänster inom berörda områden samt till nya forskningsprojekt. SVA kommer att ytterligare arbeta med kunskapsuppbyggnad inom områdena för att utveckla grundkompetensen som ökar förutsättningarna för deltagande i forsknings- och utvecklingsprojekt på EU-nivå.

Veterinärinsatserna i Sverige utvecklas alltmer mot sjukdomsförebyggande åtgärder. Detta är enligt regeringen ett bra sätt att förbättra djuromsorg och ekonomi samt att minska användningen av läkemedel. När det gäller debiterade behandlingar som Distriktsveterinärorganisationen (DVO) genomför fortsätter dessa att minska när det gäller animalieproducerande djur medan profylaxen ökar. Det ekonomiska resultatet i DVO visar för år 2002 ett överskott på 10,8 miljoner kronor, vilket är en följd av framför allt ökade uppdragsintäkter och låga kostnadsökningar.

Den totala förbrukningen av läkemedel som distribueras via foder har minskat kraftigt jämfört med år 1999.

Jordbruksverket rapporterar att andelen hälsokontrollerade slaktsvin visar en ökning även under år 2002 och omfattar 90 % av totala antalet uppfödda slaktsvin. Under år 2001 hälsokontrollerades 80 %. Andelen hälsokontrollerade kor ligger på 82 %. Antalet får har minskat i landet med närmare 25 000 i jämförelse med år 2001, då antalet låg på drygt 450 000. Under åren 1999 och 2000 låg antalet på 432 000.

Anslutningen till fårkontroll ligger på 13 %. I det obligatoriska fiskhälsokontrollprogrammet ingår de fiskodlingar som har en årsproduktion över 5 ton.

I Sverige fanns år 2002 totalt ca 5,2 miljoner värphöns. Ekologiskt hållna höns beräknades till ca 200 000 under år 2002. Den omfattande omställningen från gamla burar till godkända inhysningssystem går snabbt framåt och nu befinner sig över hälften av de svenska värphönsen i andra inhysningssystem än traditionella burar. Dispens har beviljats av Jordbruksverket under förutsättning att producenterna har kunnat visa att vederbörande köpt ett nytt inhysningssystem men inte kunnat få detta levererat i tid. Dispenserna var tidsbegränsade och sedan augusti 2002 är det inte längre möjligt för Jordbruksverket att bevilja dispens. Den sista dispensen löper ut i januari 2004. När det gäller inredda burar (en hönsbur i vilken det finns sittpinne, rede och sandbad) är fyra modeller godkända från djurskydds- och djurhälsosynpunkt enligt reglerna för ny teknikprovning.

Antalet använda försöksdjur enligt EU:s och Europarådets definition av djurförsök uppgick år 2002 till 281 000, vilket är en ökning med 11 000 djur jämfört med föregående år. Trots ökningen är siffran för år 2002 den tredje lägsta sedan den nya statistikredovisningen infördes år 1990.

CFN:s finansiella stöd till forskning har under budgetåret 2002 uppgått till 4 miljoner kronor till 32 forskningsprojekt. Stöden har i likhet med tidigare år främst riktats mot forskningsområden som bedömts vara särskilt viktiga för att nå försöksdjursbesparande effekter. CFN har även under år 2003 träffat överenskommelser med läkemedelsföretag om finansiellt stöd för CFN:s forskningsbeviljande verksamhet. Överenskommelserna omfattade under år 2002 sammanlagt 1,6 miljoner kronor. I budgetpropositionen för år 2002 avsattes ytterligare medel i en stegvis nivåökning med början år 2002 för CFN:s stöd till verksamhet som gynnar minskad försöksdjursanvändning. För år 2003 har avsatts 10 miljoner kronor och för år 2004 och framåt beräknas 15 miljoner kronor för ändamålet. CFN har för år 2004 bemyndigats att under år 2003 besluta om forskningsanslag motsvarande 10 miljoner kronor. Därmed möjliggörs en kontinuitet då verksamheten förs över till den nya Djurskyddsmyndigheten. CFN gavs i uppdrag att redovisa en utförlig strategi för hur det utökade anslaget skall användas för att utveckla alternativa metoder till djurförsök. Uppdraget redovisades den 1 maj 2002. Strategiplanen möjliggör att flera nya angelägna områden kan utvecklas under de kommande årens forskningssatsningar som bidrar till att försöksdjursanvändningen förfinas, minskas eller ersätts.

Regeringen och de svenska myndigheterna på djurområdet, i synnerhet Jordbruksverket och SVA, har under år 2002 arbetat vidare med principen att det föreligger ett tydligt samband mellan det sätt på vilket jordbruket och djurhållningen bedrivs och kvaliteten hos de livsmedel som produceras. Det svenska arbetet med djurhälsa och djurskydd har därvid förstärkts. Satsningarna på förebyggande djursjukvård och kontrollprogrammen inom animalieproduktionen har enligt regeringen bidragit till det framgångsrika arbetet och till en bibehållen god smittsituation beträffande livsmedelsburna zoonoser, t.ex. salmonella. I den framtida jordbrukspolitiken är djurskydd och djuretiska aspekter i djurhållningen en självklar beståndsdel för att bidra till säkrare

livsmedel och för att skapa en god folkhälsa. Bildandet av den nya Djurskyddsmyndigheten avser enligt regeringen att ytterligare förstärka djurskyddstillsynen.

Arbetet med att förbättra ekonomin i DVO bedömer regeringen som framgångsrikt. Rekryteringssituationen inom veterinärsektorn inger dock oro för framtiden. Jordbruksverket har getts i uppdrag att se över behovet av veterinära tjänster och att prognostisera behovet av veterinär kompetens. En samarbetsgrupp har inrättats bestående av företrädare från Jordbruksverket, Konkurrensverket, Livsmedelsekonomiska institutet, Veterinärförbundet, LRF och andra berörda organisationer för att diskutera statens behov och roll på det veterinära området, marknaden för veterinära tjänster samt hur privatpraktiserande veterinärer bättre skall kunna tas till vara i veterinär verksamhet. Arbetet i gruppen har hög prioritet. Rapport skall lämnas senast den 1 maj 2005.

EU:s nya livsmedelsmyndighet European Food Safety Authority (EFSA) kommer att få en central roll för gemenskapens arbete med riskvärderingar som underlag för beslut som omfattar livsmedelssäkerhet. För att delta i gemenskapens arbete anser regeringen det angeläget att Sverige samordnar sina myndighetsresurser. SVA:s initiativ till samverkan mellan Jordbruksverket, Livsmedelsekonomiska institutet och Livsmedelsverket för ett arbete med riskvärdering och riskhantering bör utvecklas vidare under år 2004 så att den samlade kompetensen bättre skall kunna möta kommande utmaningar.

Regeringen framhåller också som viktigt att det goda djurhälso- och smittskyddsläget upprätthålls. Ett betydelsefullt led i detta arbete är kontroll- och bekämpningsprogram för olika sjukdomar som har betydelse för djur- och folkhälsa men även de hälsoförebyggande program som utarbetas i samarbete mellan Jordbruksverket och näringen. Erfarenheterna av mul- och klövsjukutbrotten i EU visar att det är nödvändigt att ha en i förväg klart utarbetad strategi för hantering av stora landsomfattande utbrott av epizootiska sjukdomar. Jordbruksverket har initierat en nationell strategi i detta avseende och involverat andra myndigheter i detta arbete såsom SVA, Livsmedelsverket, Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Beredskapsmyndigheten och Tullverket. I detta sammanhang är det viktigt att epizootilagstiftningen tillhandahåller alla nödvändiga hjälpmedel.

SVA har initierat en diskussion med andra berörda myndigheter och experter om hur man bäst kan erbjuda en analys också för den nationella kontrollen av GMO i foder.

Djurförsöksverksamheten och den djurförsöksetiska prövningen har enligt regeringens bedömning haft stor betydelse för att uppnå en begränsning av antalet försöksdjur. Även CFN:s forskningsstöd för utveckling av alternativa metoder till djurförsök bedöms vara en betydelsefull faktor. Denna verksamhet överförs till den nya Djurskyddsmyndigheten som kommer att ansvara för att kontinuiteten i forskningsstöden för utveckling av alternativa metoder för djurförsök tillvaratas och bibehålls.

Riksrevisionsverket har lämnat revisionsberättelser utan invändningar för SVA och CFN avseende räkenskapsåret 2002. Jordbruksverket behandlas under avsnittet om Livsmedelspolitik.

Utgiftsutveckling

Den beräknade utgiftsutvecklingen avseende politikområdet Djurpolitik är följande (i miljoner kronor).

Utfall	Anslag	Utgifts- prognos	Förslag anslag	Beräknat anslag	Beräknat anslag
2002	2003 ¹	2003	2004	2005	2006
401	448	444	462	468	473

¹Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för år 2004.

Motionen

Enligt kommittémotion 2003/04: MJ470 (c) delvis bör 20 miljoner kronor tillföras ett nytt anslag för Centrala försöksdjursnämnden eftersom motionärerna anser att nämndens verksamhet inte bör föras över till anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten*.

Utskottets ställningstagande

Med anledning av regeringens resultatredovisning m.m. vill utskottet anföra följande. Regeringen och de svenska myndigheterna på djurområdet, i synnerhet Jordbruksverket och SVA, har under år 2002 arbetat vidare med principen att det föreligger ett tydligt samband mellan det sätt på vilket jordbruket och djurhållningen bedrivs och kvaliteten hos de livsmedel som produceras. I likhet med regeringen kan utskottet konstatera att det svenska arbetet med djurhälsa och djurskydd därvid har förstärkts. Som regeringen anför har satsningarna på förebyggande djursjukvård och kontrollprogrammen inom animalieproduktionen bidragit till det framgångsrika arbetet och till en bibehållen god smittsituation beträffande livsmedelsburna zoonoser, t.ex. salmonella.

I den framtida jordbrukspolitiken är djurskydd och djuretiska aspekter i djurhållningen en självklar beståndsdel för att bidra till säkrare livsmedel och att skapa en god folkhälsa. Till ett etiskt ansvarsfullt förhållande till djuren hör utveckling av djurskyddet och bekämpandet av djursjukdomar. Utskottet delar regeringens uppfattning att bildandet av den nya Djurskyddsmyndigheten syftar till att ytterligare förstärka djurskyddstillsynen.

Som regeringen anför har arbetet med att förbättra ekonomin i DVO varit framgångsrikt. Rekryteringssituationen inom veterinärsektorn inger dock oro för framtiden. Av propositionen framgår att Jordbruksverket har getts i upp-

drag att se över behovet av veterinära tjänster och att prognostisera behovet av veterinär kompetens, vilket utskottet ser som värdefullt.

Av propositionen framgår vidare att en arbetsgrupp, bestående av företrädare från Jordbruksverket, Konkurrensverket, Livsmedelsekonomiska institutet, Veterinärförbundet, LRF och andra berörda organisationer, har inrättats för att diskutera statens behov och roll på det veterinära området, marknaden för veterinära tjänster samt hur privatpraktiserande veterinärer bättre skall kunna tas till vara i veterinär verksamhet. Utskottet finner det positivt att arbetet i gruppen har hög prioritet.

I sammanhanget vill utskottet erinra om riksdagens beslut våren 2003 med anledning av Riksdagens revisorers förslag angående villkoren för veterinär verksamhet (2002/03:RR12, bet. 2002/03:MJU10, rskr. 2002/03:230 och 2002/03:231). Riksdagens beslut innebar bl.a. tillsättande av en oberoende utredning med uppdrag att lösa fördelningen av det statliga bidraget till distriktsveterinärorganisationen, statens ansvar för sällskapsdjuren och Jordbruksverkets dubbla roller, dvs. distriktsveterinärernas dubbla roller som myndighetsutövare och praktiserande veterinärer. Med anledning av beslutet har regeringen den 18 september 2003 tillkallat en särskild utredare för att göra en översyn av behörighets- och ansvarsfrågor inom djursjukvården. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juni 2005 (dir. 2003:90).

EU:s nya livsmedelsmyndighet European Food Safety Authority (EFSA) kommer att få en central roll för gemenskapens arbete med riskvärderingar som underlag för beslut som omfattar livsmedelssäkerhet. För att delta i gemenskapens arbete anser utskottet i likhet med regeringen det angeläget att Sverige samordnar sina myndighetsresurser. SVA:s initiativ till samverkan mellan Jordbruksverket, Livsmedelsekonomiska institutet och Livsmedelsverket för ett arbete med riskvärdering och riskhantering bör enligt utskottets mening utvecklas vidare under år 2004 så att den samlade kompetensen bättre skall kunna möta kommande utmaningar. Som anförs i propositionen kan erfarenheter dras från BSE-krisen och mul- och klövsjuka utbrotten i Europa som visade på kunskapsbrister vad gäller riskidentifiering och riskkaraktärisering.

Utskottet delar regeringens uppfattning om betydelsen av att det goda djurhälso- och smittskyddsläget upprätthålls. Ett viktigt led i detta är enligt utskottets mening kontroll- och bekämpningsprogram för olika sjukdomar som har betydelse för djur- och folkhälsa men även de hälsoförebyggande program som utarbetas i samarbete mellan Jordbruksverket och näringen. Som regeringen anför visar erfarenheterna av mul- och klövsjuka utbrotten i EU att det är nödvändigt att ha en i förväg klart utarbetad strategi för hantering av stora landsomfattande utbrott av epizootiska sjukdomar. Handeln med djur och kontakterna med övriga medlemsstater ökar uppenbart risken för utbrott av smittsamma djursjukdomar. Vid ett sådant utbrott ställer EU krav på en effektiv bekämpning och det är viktigt att kunna leva upp till dessa krav. Av propositionen framgår att Jordbruksverket har initierat en nationell strategi i detta avseende och involverat andra myndigheter såsom SVA,

Livsmedelsverket, Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Beredskapsmyndigheten och Tullverket i detta arbete. I detta sammanhang är det, vilket regeringen framhåller, viktigt att epizootilagstiftningen tillhandahåller alla nödvändiga hjälpmedel.

Inom kommissionen pågick under år 2002 arbete med klassificering av alla medlemsstater och tredje länder med avseende på BSE. Den hittills gällande klassificeringen, som baserar sig på den vetenskapliga kommitténs yttrande, vad gäller risken för BSE i Sverige, har tack vare olika insatser som gjorts under tidigare år vad gäller djurhälsa och smittskydd inneburit lägre ställda krav på tester och lett till besparingar på minst 100 miljoner kronor på årsbasis. Även i detta sammanhang bör enligt utskottet det veterinärmedicinska folkhälsoarbetet betonas. Arbetet med kontroll av att det inte tillverkas och/eller marknadsförs djurfoder som är skadligt för djur, människor och miljö bör, som regeringen anför, ha hög prioritet. EG:s lagstiftning kring djurfoder med krav på en s.k. öppen deklaration, dvs. att de ingående komponenterna i ett foder mer preciserat skall redovisas, har ökat behovet av nya kontrollåtgärder, och metodkunskaper om hur man utför fullständig botanisk analys av foder är under uppbyggnad. Utskottet bedömer det därför som positivt att SVA har initierat en diskussion med andra berörda myndigheter och experter om hur man bäst kan erbjuda en analys också för den nationella kontrollen av GMO i foder.

Djurförsöksverksamheten och den djurförsöksetiska prövningen har enligt regeringens bedömning, som utskottet ansluter sig till, haft stor betydelse för begränsningen av antalet försöksdjur. De bidrar också till ökad etisk medvetenhet om frågor med anknytning till försöksdjursanvändning. Även CFN:s forskningsstöd för utveckling av alternativa metoder till djurförsök bedöms av utskottet vara en i sammanhanget betydelsefull faktor. I likhet med regeringen kan utskottet konstatera att CFN:s bestämmelser om obligatorisk utbildning för all personal som använder försöksdjur eller som på annat sätt är knutna till djurförsöksverksamheten har inneburit att personalens kompetens höjts och kvaliteten på djuromsorgen inom forskningen förbättrats. Som framgår av propositionen överförs denna verksamhet till den nya Djurskyddsmyndigheten som kommer att ansvara för att kontinuiteten i forskningsstöden för utveckling av alternativa metoder för djurförsök tillvaratas och bibehålls.

Det ovan anförda innebär att utskottet inte har något att erinra mot regeringens redovisning och resultatbedömning inom området djurpolitik.

När det därefter gäller förslaget i motion 2003/04:MJ470 (c) delvis att 20 miljoner kronor bör tillföras ett nytt anslag för Centrala försöksdjursnämnden vill utskottet hänvisa till sitt ställningstagande våren 2003 om inrättade av en djurskyddsmyndighet (prop. 2001/02:189, bet. 2002/03:MJU5, rskr. 2002/03:98). Utskottet, vars uppfattning kvarstår, vill även hänvisa till sitt uttalande under anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* längre fram i detta betänkande, där utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstilldelning under anslaget. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen i denna del.

42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker en motion (kd) om resurser för forskning om sjöfågeldöden.

Propositionen

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda och utreder bl.a. smittsamma djursjukdomars uppkomst, orsak och spridningssätt. SVA:s uppgift är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom förebyggande, diagnostiserande och bekämpande av infektionssjukdomar hos djur. SVA medverkar vid utbrott av epizootiska sjukdomar och ansvarar för Zoonoscenter i Sverige. SVA är veterinärmedicinskt centrallaboratorium och svenskt referenslaboratorium enligt EG:s zoonosdirektiv. Dessutom har anstaltens BSE-analysverksamhet blivit ackrediterad av SWEDAC.

SVA:s verksamhet består av anslagsfinansierade myndighetsuppgifter och avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet och forskning. Uppdragsverksamheten har år 2002 gått med ett underskott om 5, 2 miljoner kronor.

Uppdragsverksamhetens intäkter har jämfört med år 2001 ökat från 169,1 miljoner kronor till 187,6 miljoner kronor år 2002, eller med drygt 11 %. Prognosen för år 2003 visar på ett beräknat underskott på 5 miljoner kronor. Regeringen gör bedömningen att intäkter och kostnader kommer att vara i balans under budgetåret 2004.

I propositionen anför regeringen att de gångna årens händelser i EU på ett tydligt sätt har visat hur viktigt det är att enskilda länder har en god beredskap mot epizootier och andra allvarliga smittsamma djursjukdomar, inklusive zoonoser. Den fria rörligheten av varor och tjänster inom EU, vilket bl.a. innefattar handel med djur och djurprodukter, kan innebära risk för spridning av sjukdom. SVA har i detta sammanhang en viktig uppgift i bevarandet av Sveriges goda djurhälsoläge och därmed också i arbetet med att bidra till god folkhälsa.

Regeringen föreslår att anslaget 42:1 *Statens veterinärmedicinska anstalt* för år 2004 uppgår till 98 419 000 kr. Det är enligt regeringen angeläget att SVA fortsätter sin kunskapsuppbyggnad vad gäller fodersäkerhet och smittskyddslösningar i kretsloppssamhället. SVA:s anslag bör därför ökas med 2 miljoner kronor för att möjliggöra en fortsättning av denna verksamhet.

Motionen

Enligt partimotion 2003/04: MJ399 (kd) bör ansvaret för sjukdomar hos vilda djur göras tydligare. Motionärerna anser det angeläget att SVA tilldelas de medel som behövs för forskning kring sjöfågeldöden. Ansvaret för sjukdomar

hos vilda djur behöver också tydliggöras genom utfärdande av en lämplig förordning (yrkande 46).

Utskottets ställningstagande

När det gäller motion 2003/04: MJ399 (kd) har utskottet inhämtat att den som i naturen hittar t.ex. en död trut på SVA:s bekostnad kan skicka fågeln till SVA för obduktion. SVA kan då i grova termer såsom naturlig död, viss typ av sjukdom eller inre skada fastställa dödsorsaken. Detta registreras och utgör en passiv del i den miljöövervakning som finansieras av anslag till SVA från Viltvårdsfonden, som bl.a. finansierar viltforskning och lämnar bidrag till jägarorganisationernas arbete med jakt- och viltvård. Utskottet, som finner regeringens förslag om medelstillelning under anslaget väl avvägt, tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motionens yrkande 46.

42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstillelning under anslaget och avstyrker tre motioner (fp, kd) om sänkning av anslaget.

Propositionen

Anslaget disponeras för statens bidrag till distriktsveterinärorganisationen (DVO). Jordbruksverket är chefsmyndighet för DVO.

DVO är avpassad främst för att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket. Om det finns djurskyddsskäl eller där annan veterinärvård inte kan anvisas, är en distriktsveterinär skyldig att även utöva djursjukvård för övriga husdjur. DVO skall i samarbete med bl.a. den av lantbruksnäringen organiserade hälsokontrollverksamheten medverka vid förebyggande åtgärder, delta i kontroll och bekämpningsprogram samt utföra officiella veterinäruppgifter.

DVO finansieras till största delen av uppdragsgivarna, dvs. i första hand djurägarna och i övrigt av anslag över statsbudgeten. Anslaget belastas av kostnader för löner, varav kostnaderna för jourverksamhet utgör en betydande del, samt för utbildning och gemensam administration för organisationen.

Under anslaget anvisas även medel för att minska avlägset boende djurägarers veterinärkostnader för vård av jord- och skogsbrukets djur.

Regeringen föreslår att anslaget 42:2 *Bidrag till distriktsveterinärorganisationen* uppgår till 93 257 000 kr för år 2004.

Motionerna

Enligt partimotion 2003/04: Fi240 (fp) yrkande 26 delvis och kommittémotionen 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis bör anslaget sänkas med 20

miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Även i Kristdemokraternas partimotion 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 48 delvis begärs en sänkning med 20 miljoner kronor. Trots minskningen av antalet veterinärer har anslaget inte reducerats och tack vare ökade uppdragsintäkter har DVO visat ekonomiskt överskott, senast 11 miljoner kronor för år 2002. Enligt motionärerna får en besparing om 20 miljoner kronor mot denna bakgrund anses rimlig utan att det ger skadliga effekter på verksamheten (yrkande 41 delvis).

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som finner regeringens förslag om medelstildelning väl avvägt, tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motionerna 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26, 2003/04:MJ399 (kd) yrkandena 41 och 48 samt 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 22, samtliga i berörda delar.

42:3 Djurhälsovård

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker tre motioner (fp, c) om höjning av anslaget. Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag om bemyndigande.

Propositionen

Under anslaget anvisas medel för djurhälsovård i form av förebyggande hälsokontroll och till djursjukdatasystem. Insatserna skall begränsa skadeverkningsarna av djursjukdomar och förebygga spridning av smittsamma djursjukdomar som kan överföras till både djur och människor.

Det av EU till hälften medfinansierade stödet till biodlingen som i Sverige i huvudsak utnyttjas för bekämpande av bisjukdomar, totalt omfattande 4 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s budgetår under perioden den 16 oktober–den 15 oktober. Olika forskningsprojekt för att främja ett gott djurskydd och en god djurhälsa löper i regel under två till tre år. Detta innebär att staten behöver åta sig framtida förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan beviljade anslag. Av denna anledning föreslås riksdagen att bemyndiga regeringen att under år 2004, i fråga om förevarande anslag, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 11 100 000 kr efter år 2004.

Då den nya djurskyddsmyndigheten påbörjar sitt arbete den 1 januari 2004 bör de medel som disponerats för djurskyddsfrämjande åtgärder under detta anslag föras över till anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* fr.o.m. år 2004. Förevarande anslag bör därmed reduceras med 8 192 000 kr och fortsättningsvis benämnas 42:3 *Djurhälsovård*. Regeringen föreslår att anslaget 42:3 *Djurhälsovård* för år 2004 uppgår till 14 411 000 kr.

Motionerna

I partimotion 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis och kommittémotion 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 22 delvis begärs en höjning med 5 miljoner kronor utöver regeringens förslag. I motion 2003/04:MJ431 (fp) framhålls vidare att konsumentmakt och lagar och förordningar är styrmedel för ett bättre djurskydd. Det är därför viktigt att djurskyddslagen och lagen om djurplågeri är utformade så att de kan respekteras och följas, vilket kräver större effektivitet vid överträdelse av djurskyddslagen och en kontrollinstans. Därför bör anslaget höjas (yrkande 5). Enligt kommittémotion 2003/04:MJ470 (c) delvis bör anslaget tillföras ytterligare 13 miljoner kronor. Eftersom Centerpartiet anser att den nya djurskyddsmyndigheten inte bör inrättas kvarstår 8 miljoner kronor under detta anslag. Övrig satsning på anslaget, 5 miljoner kronor, bör användas bl.a. för att förbättra djurhållningen vid pälsdjursfarmer, t.ex. genom vidareutveckling av burarnas utformning.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet anförde i samband med behandlingen av förra årets budgetproposition (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:MJU2, rskr. 2002/03:83) har utskottet ingen annan uppfattning än motionärerna i motion 2003/04:MJ431 (fp) om vikten av att djurskyddslagen och andra författningar på djurskyddsområdet efterlevs. Av årets budgetproposition framgår att djurskyddet är en fortsatt prioriterad fråga även för regeringen. I sammanhanget vill utskottet erinra om det uppdrag regeringen i mars 2001 gav en särskild utredare att kartlägga djurtransporterna inom EU och vilka faktorer som styr var slakt äger rum m.m. Betänkandet Kännande varelser eller okända varor? (SOU 2003:6) överlämnades i januari 2003 till regeringen och betänkandet bereds i Regeringskansliet. Utskottet vill även framhålla att regeringen kontinuerligt arbetar med att se över djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539) för att anpassa reglerna efter djurens behov i så stor utsträckning som möjligt. I budgetpropositionen uttalar regeringen sin avsikt att återkomma till riksdagen i frågor om t.ex. kommunal samverkan på djurskyddsområdet. Det bör tilläggas att en av uppgifterna för den nya djurskyddsmyndigheten bör vara att följa och utvärdera tillämpningen av djurskyddslagen (prop. 2001/02:189, bet. 2002/03:MJU5, rskr. 2002/03:98). När det gäller motion 2003/04:MJ470 (c) om en höjning av anslaget för bl.a. förbättrad djurhållning vid pälsdjursfarmer vill utskottet erinra om att betänkandet Djurens välfärd och pälsdjursnäringen (SOU 2003:86) nyligen har framlagts för regeringen och bereds i Regeringskansliet.

Det i motion 2003/04:MJ470 (c) framförda yrkandet om en höjning av anslaget ryms inte inom den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet. Utskottet, som finner regeringens förslag om medelstillelse under anslaget väl avvägt, tillstyrker regeringens förslag i denna del. Mot denna bakgrund och med hänvisning till vad utskottet i tillämpliga delar anför ovan avstyrks motionerna 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis, 2003/04:MJ431 (fp) yr-

kandena 5 och 22 delvis och 2003/04: MJ470 (c). Utskottet tillstyrker vidare det bemyndigande som regeringen föreslår.

42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstilldelning under anslaget och avstyrker två motioner (kd, c) om höjning av anslaget. En motion (c) om ändrade ersättningsregler vid produktionsbortfall vid epizootiutbrott avstyrks. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om bemyndigande.

Propositionen

Anslaget används för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar, varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657) och zoonoslagen (1999:658) samt ersättningar till djurägare för smittskyddsutredningar med avseende på zoonosen EHEC. Vidare används anslaget för bidrag till obduktionsverksamhet samt för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller.

Sverige beslutade att under år 2002 testa 20 000 självdöda, nödslaktade och avlivade nötkreatur för BSE. Samtliga länder i EU skall genomgå en BSE-klassificering under år 2004 som kan komma att påverka omfattningen av tester.

Under innevarande år disponeras även 10 miljoner kronor från anslaget 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m. för kontroll och bekämpningsprogram. Motsvarande gäller även under år 2004. Regeringen anser det angeläget att de olika kontrollprogrammen som pågår kan fortsätta.

Regeringen bör bemyndigas att under år 2004 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med kontroll- och bekämpningsprogrammen, som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 3 500 000 kr under år 2005.

Regeringen föreslår att anslaget för år 2004 uppgår till 107 100 000 kr.

Motionerna

Enligt Kristdemokraternas motion 2003/04: MJ399 (kd) bör anslaget höjas med 5 miljoner kronor utöver regeringens förslag (yrkande 48 delvis). Riskerna med att anslå för lite pengar till bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar är enligt motionärerna följande: Djurhälsoprogrammet hotas att läggas ned helt eller delvis då kostnaderna för testning och analys är höga, och minskad sjukdomsovervakning leder till försämrad djurhälsa och försämrat djurskydd. Försämrad djurhälsa leder i sin tur till ökad antibiotikaanvändning och i förlängningen ökad resistensutveckling för fä och folk. Smitta kan förbli oupptäckt, sprida sig till andra besättningar och även drabba andra

djurslag. Vad gäller exempelvis tuberkuloser kan dessa sprida sig till den vilda faunan och zoonoser till människan. Sammantaget innebär detta att arbetet under 1990-talet med mycket kostsam bekämpning av flera sjukdomar riskerar att spolieras. Vidare får Sverige svårt att uppfylla sina åligganden gentemot EU vad gäller sjukdomsövervakning, och i de fall Sveriges åtaganden i samband med tilläggsgarantier inte kan uppfyllas riskerar redan erhållna garantier att förloras. Ännu inte avgjorda ansökningar förlorar sitt värde. Mot denna bakgrund bör anslaget ökas med 5 miljoner kronor per år under åren 2004–2006 (yrkande 41 delvis). I sin kommittémotion 2003/04:MJ470 (c) delvis begär Centerpartiet en höjning med ytterligare 20 miljoner kronor. De omfattande BSE-kontrollerna är enligt motionärerna nödvändiga för en fortsatt hög livsmedelssäkerhet. Det finns även behov av ändrade ersättningsregler för produktionsbortfall vid epizootiutbrott.

I Centerpartiets kommittémotion 2003/04:MJ473 (c) begärs förändringar av ersättningarna för produktionsbortfall vid epizootiutbrott. Ersättning för produktionsbortfall bör utgå med 100 % för besättningar anslutna till kontrollprogram och med 70 % för icke anslutna besättningar. Partiet anser att detta på ett tydligt sätt skulle premiera förebyggande arbete (yrkande 11). Ersättningen bör utbetalas skyndsamt eftersom enskilda företagare inte skall behöva få hela sin ekonomi kullkastad då de inte orsakat eller förvärrat smittspridningen. Vid framtida salmonellautbrott måste Jordbruksverket/riksdagen agera snabbare när det gäller ekonomisk ersättning enligt zoonosförordningen (yrkande 12).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet erinra om den nya epizootilag (1999:657) som riksdagen antog våren 1999 (prop. 1998/99:88, bet. 1998/99:MJU9, rskr. 1998/99:215). Enligt den nya lagen utgår, liksom tidigare, full ersättning för avlivade djur, saneringskostnader och inkomstförlust medan ersättningen för produktionsbortfall har reducerats till 50 %. Vid ett fåtal mycket allvarliga sjukdomar lämnas ersättning även för produktionsbortfall. I samband med riksdagsbeslutet avtog riksdagen en motion (c) med samma krav som nu framförs i motion 2003/04:MJ473 (c) om ändring i ersättningsreglerna. Även i samband med förra årets budgetbehandling (prop. 2002/03:2, bet. 2002/03:MJU2, rskr. 2002/03:83) avslogs en liknande motion. Utskottet, vars ställningstagande kvarstår, avstyrker den nu aktuella motionen i berörda delar.

I likhet med regeringen anser utskottet det angeläget att de olika kontrollprogram som pågår kan fortsätta och finner regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget väl avvägt. De i motionerna 2003/04:MJ399 (kd) yrkandena 41 delvis och 48 delvis och 2003/04:MJ470 (c) delvis framställda yrkandena om en höjning av anslaget ryms inte inom den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet. Därmed tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motionerna i berörda delar. Utskottet tillstyrker även det bemyndigande som regeringen föreslår.

42:5 Ersättning för viltskador m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker tre motioner (fp, kd) om höjning av anslaget. Utskottet tillstyrker även det bemyndigande som regeringen föreslår.

Propositionen

De utgifter som belastar anslaget avser bidrag till åtgärder för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Riksdagen har gett regeringen till känna att riksdagen förutsätter att regeringen i arbetet med förslaget till statsbudget för budgetåret 2004 uppmärksammar huruvida anslagsnivån står i överensstämmelse med de faktiska förhållandena och det eventuella behovet av en justering (bet. 2001/02:FiU21, rskr. 2001/02:326). Årets inventeringar av järv, lo och varg visar att det i renskötseområdet skett 37 järvföryngringar, att järv förekommit regelbundet i 6 samebyar och tillfälligt i 5 byar. Antalet lodjursföryngringar var 103. Lodjur förekom dessutom regelbundet i 5 samebyar och tillfälligt i 2 byar. Varg förekom regelbundet i 4 samebyar och tillfälligt i 11 byar. Inventeringsresultatet innebär att antalet lodjursföryngringar har minskat, medan rovdjursantalet i övrigt är i huvudsak konstant sedan den tidigare inventeringen. Från och med år 2004 anvisas 1 miljon kronor till länsstyrelserna för övervakning av jaktbrott under länsstyrelsernas anslag.

Naturvårdsverket ger årligen tillstånd till skydds jakt på bl.a. lodjur för att förhindra allvarlig skada på egendom. För jaktsäsongen 2002/03 beviljade verket skydds jakt på totalt 109 lodjur, varav 64 djur i renskötseområdet och 45 djur utanför området. Av det tillåtna antalet fälldes 22 i renskötseområdet och 44 djur utanför området. I renskötseområdet fälldes således endast en tredjedel av det tillåtna antalet lodjur. För att rovdjursskadorna för rennäringen och ersättningen för dessa skador skall kunna hållas på en rimlig nivå är det enligt regeringen angeläget att avskjutningen av lodjur bättre anpassas till det tillåtna antalet. Regeringen anser att det bör ankomma på Sametinget att genom information och andra åtgärder verka för att avskjutningen ökar. Regeringen förutsätter att en sådan anpassning sker.

Den som jagar är enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) skyldig att betala en viltvårdsavgift på 200 kr per jaktår till Viltvårdsfonden. Medlen i Viltvårdsfonden används för att främja viltvården och för andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagens syfte, bl.a. finansieras viltforskning och lämnas bidrag till jägarorganisationernas arbete med jakt- och viltvård. Viltvårdsfonden förvaltas av Kammarkollegiet. Jaktåret omfattar tiden den 1 juli–den 30 juni. Huvuddelen av viltvårdsavgifterna betalas till fonden i början av jaktåret medan utgifterna är fördelade över kalenderåret. Kammarkollegiet

bör mot denna bakgrund ha tillgång till en särskild kredit för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr. Regeringen anser att det är angeläget att verksamheten kan upprätthållas på en oförändrad nivå.

Regeringen föreslår att anslaget 42:5 *Ersättning för viltskador m.m.* uppgår till 87 500 000 kr för år 2004.

Motionerna

I partimotion 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis och kommittémotion 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 22 delvis begärs en höjning av anslaget med ytterligare 3 miljoner kronor. Enligt Kristdemokraternas motion 2003/04:MJ399 (kd) bör anslaget höjas med 4 miljoner kronor utöver regeringens förslag. I motionen anförs att, för att minska friktionerna mellan människor och rovdjur, djurägare bör kompenseras fullt ut för rovdjursskador som inträffar även för tamdjur som inte är kopplade till näringsverksamhet. Mot denna bakgrund bör anslaget höjas och en modell tas fram för ersättning för tamdjur som inte är kopplade till näringsverksamhet. Av det föreslagna beloppet om ytterligare 4 miljoner kronor skall en miljon kronor täcka det ökade behovet av informationsinsatser som bör genomföras av Viltskadecenter (yrkande 48 delvis). För att samhället skall kunna acceptera en livskraftig rovdjursstam måste åtgärder vidtas för att möjliggöra tillräcklig ersättning för viltskador. Därför bör enligt kommittémotion 2003/04:MJ470 (c) delvis anslaget tillföras ytterligare 2 534 000 kr, och anslagsökningen bör användas för bl.a. rovdjursstängsel.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner regeringens förslag om medelstildelning under anslaget väl avvägt och tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis, 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 48 delvis och 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 22 delvis. Med hänvisning härtill och till riksdagens beslut om utgiftsram för utgiftsområde 23 (bet. 2003/04:FiU1, rskr. 2003/04:0), vilket har godkänts av riksdagen, avstyrker utskottet även motion 2003/04:MJ470 (c) delvis. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om bemyndigande.

42:6 Djurskyddsmyndigheten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker tre motioner (m, c) om sänkning av anslaget. Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag om bemyndigande.

Propositionen

En särskild djurskyddsmyndighet skall inrättas för att djurskyddet skall förstärkas och ytterligare fokus skall kunna läggas på djurskyddsfrågor (prop. 2001/02:189, bet. 2002/03: MJU5, rskr. 2002/03:98).

Anslaget disponeras för Djurskyddsmyndighetens förvaltningskostnader, djurskyddsfrämjande åtgärder, forskning om djurskydd, djurs välfärd, försöksdjursanvändning samt alternativa metoder till djurförsök.

För att förbättra förutsättningarna att planera forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att under år 2004 i fråga om ramanslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med forskningsprojekten som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 10 000 000 kr under år 2005.

Regeringen föreslår att anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* för år 2004 uppgår till 61 534 000 kr.

Genom riksdagsbeslut har myndigheten getts ansvar för djurskyddet enligt djurskyddslagen (1988:534). Myndigheten tar därmed över Centrala försöksdjursnämndens (CFN) hela verksamhetsområde liksom Jordbruksverkets ansvar för djurskydd enligt djurskyddslagen. En organisationskommitté har tillsatts som kommer att lämna förslag till regeringen vad gäller de praktiska frågorna vid bildandet av den nya myndigheten.

CFN:s verksamhet skall enligt riksdagens beslut inordnas i den nya Djurskyddsmyndigheten. Stöd till forskning för utveckling av alternativa metoder till djurförsök skall följa den av CFN fastlagda strategiplanen. Anslaget till CFN kan därmed avvecklas fr.o.m. år 2004. En särskild utredare har tillkallats med uppgift att genomföra avvecklingen av CFN. Regeringen anser det angeläget att den kompetens och de erfarenheter som byggts upp vid CFN tas till vara av den nya myndigheten.

Vid beräkning av anslaget för den nya myndigheten har också hänsyn tagits till överföringar av medel från anslagen 42:3 *Djurhälsovård* och 43:1 *Statens jordbruksverk*.

Motionerna

I Moderata samlingspartiets kommittémotion 2003/04: MJ449 (m) begärs att anslaget minskas med hela beloppet, dvs. 61 534 000 kr. Motionärerna anser att Djurskyddsmyndigheten inte behövs, och eftersom myndigheten inte har inlett sin verksamhet, bör anslaget utgå. Den verksamhet som myndigheten skall bedriva kan skötas av andra myndigheter inom nuvarande ramar. Motsvarande belopp bör därför överföras till anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* (yrkande 3 delvis). Lika stor minskning av anslaget begärs av Centern i kommittémotion 2003/04: MJ470 (c) delvis. I stället för att inrätta en ny djurskyddsmyndighet anser partiet att 10 miljoner kronor bör överföras till anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* och 20 miljoner kronor till ett anslag för Centrala försöksdjursnämnden. Djurskyddsmyndighetens arbetsuppgifter bör enligt kommittémotion 2003/04: MJ473 (c) överföras till Jordbruksverket. Det finns enligt motionärerna stora fördelar och samordningsvinster med att be-

hålla djurskyddsarbetet hos Jordbruksverket, och partiet har tidigare motsatt sig förslaget om inrättande av en djurskyddsmyndighet. Därför bör Djurskyddsmyndighetens verksamhet inte inledas, och föreslagna resurser och arbetsuppgifter bör överföras till Jordbruksverket (yrkande 9).

Utskottets ställningstagande

Den nya djurskyddsmyndigheten, som skall ta över Jordbruksverkets ansvar för djurskyddet och djurskyddstillsynen och CFN:s uppgifter, kommer att påbörja sitt arbete den 1 januari 2004. I samband med riksdagens behandling av propositionen om en ny djurskyddsmyndighet framhöll utskottet bl.a. betydelsen av ett gott djurskydd och en väl fungerande organisation för djurskyddsarbetet. I likhet med regeringen ansåg utskottet att det fanns behov av att ytterligare förstärka djurskyddet och gjorde samma bedömning som regeringen att en ny djurskyddsmyndighet bör inrättas (prop. 2001/02:189, bet. 2002/03: MJU5, rskr. 2002/03:98). Det anslag som regeringen i förevarande proposition föreslår för myndigheten för år 2004 anser utskottet väl avvägt och tillstyrker därmed regeringens förslag om medelstilldelning under anslaget. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ449 (m) yrkande 3 delvis, 2003/04: MJ470 (c) delvis och 2003/04: MJ473 (c) yrkande 9. Utskottet tillstyrker vidare det bemyndigande som regeringen föreslår.

Livsmedelspolitik

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens analys av resultatet av vidtagna åtgärder inom politikområdet. Därutöver avstyrker utskottet ett motionsförslag (kd) om att inrätta ett nytt anslag: Ersättning vid skördeeskador.

Propositionen

Omfattning

Till politikområdet hör verksamheter hänförliga till EU:s gemensamma fiskeripolitik, verksamheter tillhörande området säkra livsmedel samt EU:s gemensamma jordbrukspolitik, med undantag för verksamhet hänförlig till förordningen (EG) nr 1257/99 och därmed sammanhängande verksamhet. Områdets utgifter bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU men är också till vissa delar, främst vad gäller delar av området säkra livsmedel, baserade på nationella beslut.

Verksamhetsområdena omfattar vegetabilie- och animalieproduktion, trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, konsumentfrämjande åtgärder på livsmedelsområdet, statistikproduktion på jordbruks- och livsmedelsområdet, jordbruksadministration, fiskeriadministration m.m. Centrala förvaltningsmyndigheter inom politikområdet är Statens jordbruksverk, Fiskeriverket och

Livsmedelsverket. Andra myndigheter inom politikområdet är Statens utsädeskontroll, Statens växtsortsnämnd samt Livsmedelsekonomiska institutet.

Offentligrättslig verksamhet bedrivs i första hand vid Livsmedelsverket (besiktningsveterinärorganisationen m.m.) och Jordbruksverket (växtinspektion, foderkontroll, distriktsveterinärorganisation m.m.).

Uppdragsverksamhet bedrivs vid flera myndigheter. Vid Fiskeriverket är uppdragsverksamheten och tjänsteexporten av betydande omfattning. Jordbruksverket är central förvaltningsmyndighet på det jordbruks- och livsmedelspolitiska området.

Det internationella arbetet inom jordbruks- och fiskeområdena avser främst verksamheten inom WTO, Förenta nationernas jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO), Codex Alimentarius (FAO:s och WHO:s gemensamma livsmedelsstandardiseringsorgan), OECD samt regionala organ och nordiskt samarbete. De centrala förvaltningsmyndigheterna deltar aktivt i det internationella arbetet och bidrar med analyser och underlag på dessa områden samt för EU-arbetet.

Målet för politikområdet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.

Resultatbedömning, analys, m.m.

Indikatorer som mäter en ekonomiskt hållbar livsmedelsproduktion i primärledet är jordbrukets produktionsvolym, utnyttjande av kvoter, genomsnittlig åkerareal per företag, medelantal mjölkkor per producent, markpriser, arrendepriiser, investeringar i maskiner och redskap, jordbrukssektorns produktionsvärde, kostnader samt företagsinkomst. Indikatorer som mäter förändringar i förädlingsledet är utvecklingen av handeln med livsmedel och jordbruksvaror. Indikatorer som mäter effekter för konsumenterna är konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter.

År 2002 beräknas den totala produktionsvolymen för jordbruket i fasta priser med år 2001 som basår ha ökat med närmare 2 %. Jordbrukets andel av BNP motsvarar ca 0,6 % av BNP (mätt som jordbrukets förädlingsvärde till baspris i relation till BNP:s marknadspris). Andelen minskar, vilket beror på såväl ökad total BNP som att jordbrukets förädlingsvärde till baspris minskar. Jordbrukets produktionsvärde, i vilket s.k. produktionssubventioner enligt den gemensamma jordbrukspolitikerna ingår, har ökat under åren 2000 och 2001, men minskade år 2002. Jordbrukets totala insatsförbrukning beräknas ha ökat med ca 1,5 % mellan åren 2001 och 2002. Jordbrukets inköp av traktorer och andra maskiner i fasta priser (2000 års priser) har varit relativt stabila de senaste åren med undantag för en ökning år 1999. Företagsinkomsten uppgick till 5,8 miljarder kronor år 2001.

Antalet jordbruksföretag minskar och uppgick år 2002 till närmare 71 000. Samtidigt som antalet företag minskar, ökar den genomsnittliga storleken på företagen mätt i åkermark. Denna uppgick år 2002 till närmare 38 hektar, vilket är en ökning med 6 hektar sedan år 1997. Minskningen av antalet jordbruksföretag sker bland de företag vars åkerareal är mindre än 100 hektar

åkermark, medan de företag som har mer än 100 hektar åkermark ökar. Det sker således en koncentration av jordbruksproduktionen. Jämfört med Sverige har en relativt större ökning av medelarealen mellan åren 1995 och 2001 skett i Danmark, Belgien och Frankrike, medan Irland och Storbritannien har haft en lägre ökningstakt. Åkerarealens användning ändrades endast marginellt mellan åren 2001 och 2002 och uppgick till 2 679 900 hektar år 2002.

Även bland husdjursföretagen är trenden en ökad koncentration med allt större besättningar och färre företag. År 2002 minskade företagen med mjölkkor med 5 % jämfört med föregående år. Det fanns därmed ca 11 300 företag med mjölkkor, vilket kan jämföras med ca 15 800 företag med mjölkkor år 1997. Även antalet företag med svin, får och höns minskar.

Utnyttjandet av den nationella kvoten för produktion har inte överskridits inom något område förutom socker. Inför år 2002 reducerades kvoten för handjur. Kvotutnyttjandet för handjur ökade följaktligen med drygt 10 procentenheter och uppgick därmed till 100 %. Mjölkkvoten har utnyttjats mindre än tidigare år. Kvotutnyttjandet för leveranskvoterna uppgick för kvotåret 2002/03 till ca 97 %. Detta är den lägsta siffran sedan EU-inträdet år 1995.

Arrendepriserna har ökat kraftigt det senaste årtiondet. Sedan år 1994 har arrendepriserna ökat med 34 %. Kraftigast var ökningen mellan åren 1996 och 1997 samt mellan åren 2000 och 2001. Priserna på jordbruksmark skiljer sig kraftigt mellan olika regioner. I Sydsverige är priserna ca 10 gånger högre än i Norrland. Prismatchet fortsätter att öka då priserna i Norrland i stort sett har legat stilla de senaste åren, medan priserna i Sydsverige har ökat. I genomsnitt har priserna ökat med 70 % sedan år 1994. Den totala sysselsättningen i jordbruket omräknat till arbetskraftsenheter uppgår till ca 74 000 personer. Jordbrukarnas medianålder i Sverige ligger i intervallet 50–54 år. 18 % är 65 år eller äldre och 6 % är yngre än 35 år. Åldersstrukturen bland jordbrukarna har uppvisat små förändringar de senaste åren. Arbetskraftsproduktiviteten ökar, vilket innebär att ett färre antal jordbrukare står för en större produktion.

Ett viktigt mått på jordbrukssektorns konkurrenskraft är livsmedelshandelns omfattning och utveckling. Sverige har en negativ handelsbalans för jordbruksvaror och livsmedel. Sverige importerade jordbruksvaror och livsmedel för knappt 52 miljarder kronor under år 2002, vilket innebär en ökning med 8 % i löpande priser. 60 % av de importerade jordbruksvarorna och livsmedlen består av förädlade livsmedel och det är dessa som står för den största delen av den ökade importen. Jordbruksvaror och livsmedel stod för 8 % av den totala importen. Liksom importen av jordbruksvaror och livsmedel, ökade exporten av dessa varor. I löpande priser motsvarade ökningen 7 % och uppgick år 2002 till ca 26 miljarder kronor. Jordbruksvaror och livsmedel representerar ca 3 % av den totala exporten.

Mellan åren 1995 och 2002 ökade priserna på jordbruksreglerade produkter med 0,6 %. För övriga livsmedel ökade priserna med 3,4 % och totalt ökade konsumentpriserna med 7,1 % under perioden. Den lägre ökningstak-

ten för livsmedelspriserna beror till stor del på att livsmedelsmomsen sänktes den 1 januari 1996.

Regeringen prioriterar de pågående reformerna inom EU och WTO med syfte att uppfylla målsättningarna gällande ökad frihandel, global livsmedels-säkerhet, efterfrågestyrd produktion av jordbruksvaror och livsmedel, lägre budgetkostnader för jordbrukspolitiken och en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.

De viktigaste förändringarna av den gemensamma fiskeripolitiken är att den uttryckligen skall baseras på försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Ett av de viktigaste verktygen för en sådan långsiktig fiskeriförvaltning är att fleråriga förvaltningsplaner skall upprättas för så många bestånd som möjligt. De bestånd som befinner sig utanför biologiskt säkra gränser skall prioriteras i arbetet. Vidare skall fiskeflottans kapacitet begränsas genom att referensnivåer fastställs fr.o.m. år 2003.

Det ekonomiska stödet för nybyggnation av fiskefartyg och för export av fartyg till tredjeland har begränsats och upphör helt efter år 2004.

Internationella Fiskerikommissionen för Östersjön (IBSFC) antog år 1999 en långsiktig förvaltningsplan för torsken. Denna plan innehåller gränsvärden och tröskelvärden för Östersjöns båda torskbestånd. Det finns i planen också angivet de begränsningar som måste göras för att återupprätta lekbiomassan om den sjunker under en viss nivå. Planen har utvecklats under åren och även kompletterats med en mer akut återhämtningsplan i syfte att så snart som möjligt få bestånden att återhämta sig.

I januari 2001 träffades en överenskommelse mellan Norge och EU om ett första steg i en återhämtningsplan för torsken i Nordsjön då bestånden bedömdes ligga på en alltför låg nivå. Internationella havsforskningsrådet (International Council for the Exploration of the Sea, ICES) rekommenderade ett totalt stopp för torskfiske, både för fisken där torsk är målart och där torsk tas som bifångst. Ministerrådet beslutade i december 2002, rekommendationerna till trots, att tillåta torskfiske under det kommande året. Kvoterna minskades med 45 %. Under våren 2003 har en ny återhämtningsplan för Nordsjötorsken föreslagits. Erfarenheterna är goda när det gäller uppföljningen av kvoterna. Dessa har följts noggrant och när nyttjandegraden nått 90 % har Fiskeriverket prövat behovet av försiktighetsstopp i syfte att undvika överskridande av kvoten.

För strukturprogrammet utanför Mål 1 hade vid utgången av år 2002 totalt 22 % av tillgängliga EU-medel beviljats och 8 % betalats ut. Merparten av de beviljade medlen avser stöd till skrotning och förädling samt saluförande.

Om ett hållbart fiske skall uppnås är det angeläget att utveckla resursförvaltningen i riktning mot flerårigt perspektiv. Förvaltningen bör vara ekosystembaserad och bygga på långsiktiga förvaltningsplaner eller återhämtningsplaner. Viktigt i sammanhanget är att utveckla modeller som tar hänsyn till interaktionerna i ekosystemen. För att minimera framtida negativa konsekvenser för fiskerinäringen, fiskbestånden och ekosystemen skall den vetenskapliga rådgivningen vara utgångspunkten i förvaltningsåtgärder.

Det tillfälliga trålfiskestoppet efter torsk som genomfördes i Östersjön under våren visar på ett stort behov av ökad kommunikation mellan myndigheten, näringen, miljöremsen och andra berörda organisationer för att förvaltningen och dess regelverk skall ha en acceptans. Åtgärden visar även på de positiva effekter som möjliggörs genom att kommissionen i enlighet med den nya grundförordningen 2371/2002 har rätt att införa nödatgärder med omedelbar verkan om det finns tecken på ett allvarligt hot mot beståndsbevarandet. Regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning för att utvärdera om sommarstoppet av torskfisket i Östersjön är en effektiv metod för att säkra torskfisket. I utredningen ingår också att granska andra möjligheter för att skydda lektorsken och bedöma dessa åtgärders betydelse för att öka lekbiomassan av torsk. Utredningen skall också belysa sommarstoppets effekter på olika segment av fiskeflottan och då särskilt det småskaliga, kustnära fisket samt belysa de ekonomiska effekterna av ett slopat sommarstopp, bl.a. eventuella minskningar av kostnader för a-kassan. Utredningen skall redovisas senast den 31 maj 2004.

Det svenska miljömålsarbetet kommer också att ha en stor betydelse för en ekologiskt hållbar utveckling som skapar förutsättningar för den svenska fiskerinäringen. Den gemensamma fiskeripolitiken reglerar de huvudsakliga delarna i fiskeriförvaltningen. Emellertid finns ett visst utrymme att nationellt förstärka vissa regler, vilket kan bidra till måluppfyllelsen. Den beslutade utflyttningen av trålgränserna m.m. som syftar till att minska trålfiskets inverkan på lekplatser för sill och strömming, att minska uttaget av ungfisk samt att minska fiskeridödligheten för all bottenfisk i kustzonen är ett exempel på detta.

Vidare innebär EU:s kommande utvidgning att flertalet Östersjöstater omfattas av den gemensamma fiskeripolitiken, vilket kommer att ställa högre krav på samordning och samverkan vad gäller bl.a. fiskerikontrollen i Östersjön. Detta aktualiserar behov av skilda åtgärder, som t.ex. utbildnings- och stödsatser, i syfte att utveckla anslutningsländernas fiskerikontroll. Vidare kan det finnas skäl att vidareutveckla samarbetsformerna för att hantera den nya situationen i Östersjön.

Pågående förhandlingar inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO) inkluderar fiskesektorn. Från svensk sida eftersträvas en ökad liberalisering av tullar och icke-tariffära handelshinder, i synnerhet avseende utlänternas export. Dessutom verkar Sverige för en reducering och på sikt en eliminering av subventioner som är skadliga för handeln eller fiskbestånden.

Beståndssituationen, införande av gränsvärden för dioxin och diskussionerna om torskfiskestopp har påverkat verksamheten inom fiskerinäringen. Förutom en låg investeringsvilja på grund av osäkerhetsfaktorer har man kunnat se en minskad efterfrågan på fisk i Sverige. Vissa beredningsföretag uppger att deras torskförsäljning minskat med upp till 50 %. Samtidigt finns en tendens inom beredningsindustrin att svenska fiskberedningsföretag blir uppköpta eller slås ihop med norska eller isländska företag. Sverige importerar närmare 60 % av sitt behov av fiskeriprodukter. En sammanslagning är

därför ofta fördelaktigt för båda parter; de svenska företagen får en säkrare tillförsel av råvara och de norska och isländska företagen får tillgång till EU-marknaden.

Livsmedelsverket är den myndighet under regeringen som ansvarar för livsmedelsområdet. Regelverket på området är i stark förändring och på Livsmedelsverkets webbplats har man därför förbättrat presentationen och utvecklat en ny sökfunktion för nya författningar. Numera är en stor del av den gemensamma lagstiftningen på området i form av förordningar som gäller direkt i Sverige utan att överföras till nationellt utformad rätt. För att underlätta tillgängligheten av dessa regler finns de också med i listan över gällande författningar på webbplatsen.

Parallellt med arbetet med ny lagstiftning har Livsmedelsverket ett flerårigt projekt där man ser över äldre lagstiftning och antingen omarbetar och moderniserar den eller om möjligt upphäver den. På uppdrag av regeringen har verket också påbörjat en översyn av regelverket med avsikten att förenkla regelverket för småskalig livsmedelshandling. Under år 2002 beslutade man att förenkla reglerna för tillstånd för tillfällig hantering av livsmedel på annat ställe än i livsmedelslokal. De nya reglerna är baserade på riskbedömning och blir därmed mer flexibla. Dessutom undantas ett större sortiment med livsmedel från krav på tillstånd.

Livsmedelsverket har förbättrat stödet till den lokala tillsynen. Det finns dock fortfarande utrymme för att göra en del förbättringar både på central och lokal nivå när det gäller livsmedelstillsynen. Det är oroande att inspektionsfrekvensen sjunker både i den kommunala tillsynen och i Livsmedelsverkets egen tillsyn. Frekvensen har sjunkit under en följd av år. Det återstår ännu åtgärder för att garantera en effektiv och likvärdig livsmedelstillsyn i hela landet. När det gäller den lokala tillsynen är problemet bl.a. bristande resurser. Frågan om hur livsmedelstillsynen skall förbättras bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utgiftsutveckling

Den beräknade utgiftsutvecklingen inom politikområdet Livsmedelspolitik är följande (i miljoner kronor och i löpande priser):

Utfall	Anslag	Utgifts- prognos	Förslag anslag	Beräknat anslag	Beräknat anslag
2002	2003 ¹	2003	2004	2005	2006
7 286	3 768	3 146	7 678	7 838	7 948

¹Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för år 2004.

Motionen

Enligt motion 2003/04: MJ399 (kd) finns det anledning att närmare utreda förutsättningarna för skördekadestydd. Vad som bör utredas är huruvida det

finns förutsättningar för försäkringslösningar eller andra modeller. Motionärerna påpekar att i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2002 gav riksdagen till känna att regeringen skulle se över statens ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer. Med anledning av detta har det inom Regeringskansliet tagits fram en promemoria som nu remissbehandlas. Utgångspunkten är dock olycklig eftersom man tycks förbise det faktum att jordbruket inte är vilken industri som helst, utan fyller flera centrala funktioner. En orsak till att inga utbetalningar gjorts sedan 1994 är enligt motionärerna sannolikt att det saknas ett anslag för ersättning till skördeskador (yrkande 9). Motionärerna föreslår därför att ett nytt anslag inrättas, Ersättning vid skördeskador, och föreslår att 15 000 000 kr tilldelas anslaget (yrkande 48 delvis).

Utskottets ställningstagande

Med anledning av regeringens resultatredovisning m.m. vill utskottet anföra följande:

Som regeringen påpekar ger de olika indikatorerna för att mäta en hållbar livsmedelsproduktion en splittrad bild av utvecklingen för det svenska jordbruket. Utskottet konstaterar att utvecklingen jämfört med år 2001 är relativt stabil. Strukturuomvandlingen har resulterat i färre men större jordbruksföretag. De indikatorer som visar på en positiv utveckling för det svenska jordbruket är bl.a. den ökade produktionsvolymen och högre arrende- och markpriser. Som regeringen påpekar har däremot produktionsvärdet sjunkit på grund av lägre priser. Ökade markpriser gör att konkurrenskraften kan försvagas på grund av ökad kapitalisering samt gör det svårare att starta nya jordbruk. Samtidigt visar ökade markpriser att många jordbrukare utifrån lönsamhetskalkyler och framtida förväntningar anser att det är skäligen att investera. Som regeringen anför kan emellertid den låga räntenivån tillsammans med gällande stödnivå vara en förklaring till ökade markpriser eftersom investeringskostnaden kan förbli densamma trots högre markpriser. De ökade markpriserna skulle därmed inte vara ett tecken på ökad förväntad lönsamhet.

Regeringens redovisning uppvisar skilda trender i utnyttjandet av olika kvotgrupper. En hög utnyttjandegrad av produktionskvoterna kan enligt regeringen ses som en indikator på lönsamheten inom det svenska jordbruket. Utskottet instämmer häri. Kvotutnyttjandet har varit och är relativt högt. Emellertid har utnyttjandet av mjölkkvoten minskat. Detta indikerar en lägre lönsamhet för företag med mjölkkor. Följaktligen har företagen med mjölkkor minskat, liksom antalet mjölkkor. Regeringen pekar emellertid på att en ytterligare orsak till det lägre utnyttjandet av mjölkkvoten är minskad medelavkastning per ko eftersom kvaliteten på vallfoder år 2002 var dålig.

Utskottet anser i likhet med regeringen att beslutet i EU:s ministerråd för jordbruk i juni 2003 om reformen av den gemensamma jordbrukspolitikerna innebär ett framsteg för att uppnå en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion. Som regeringen påpekar innebär beslutet två principiellt viktiga förändringar av den gemensamma jordbrukspolitikerna. Den ena

förändringen innebär att de nuvarande direktstöden till jordbrukaren till betydande del omvandlas till inkomststöd som utgår till jordbrukaren oberoende av produktionens inriktning eller omfattning. Enda villkoret är att marken hävdas samt att lagstadgade verksamhetskrav på folkhälso-, djurhälso-, växt-, miljö- och djurskyddsområdena uppfylls. Beslutet ligger i linje med den svenska förhandlingspositionen. Den andra principiellt viktiga förändringen är att medlemsländerna ges stort inflytande över hur jordbrukspolitiken skall utformas i det egna landet. Medlemsländerna kan således välja om hela stödet skall utgå till jordbrukaren frikopplat från produktionen eller om, för en eller flera sektorer, en del av stödet skall villkoras med att en produktion upprätthålls. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att det var en framgång för Sverige att medlemsländerna kan välja att avsätta upp till 10 % av de nya inkomststöden för att skydda och förbättra miljön.

Det är som regeringen framhåller viktigt att den svenska fiskerikontrollen håller hög nivå och kan utvecklas i takt med gemenskapens ökade krav. Den skall utvärderas senast år 2004. Fiskbeståndens tillstånd ställer allt större krav på kontrollmyndigheternas förmåga att genomdriva såväl den nationella som den gemensamma fiskeripolitiken. Kontrollsystemet måste därför som regeringen anför utvecklas ytterligare för att förhindra överträdelser av fiskeriföreskrifter. Mot den bakgrunden anser regeringen att det är angeläget att fortsätta ansträngningar görs för att uppnå målen i alla delar. Utskottet instämmer häri och konstaterar att under år 2002 särskilda insatser också har gjorts för att utveckla informationsutbytet mellan Kustbevakningen och Fiskeriverket. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att denna myndighetssamverkan fördjupas ytterligare, vilket regeringen också påpekar. Detta förutsätter ett fortsatt kontinuerligt utvecklingsarbete för informationsutbytet mellan myndigheterna.

Regeringen framhåller att strukturstödet haft en stor betydelse för att kunna genomföra erforderliga strukturanpassningar avseende fiskeansträngningen, dvs. skrotning av fartyg. De riktade skrotningskampanjer som genomförts visar att genom styrning positiva effekter kan uppnås. Fiskeriverket har på detta sätt kunnat styra vilka fartyg som företrädesvis bör skrotas. Under år 2003 skall en halvtidsutvärdering göras av programmen där de kvalitativa och kvantitativa indikatorerna följs upp. Som regeringen påpekar kan resultatet av utvärderingen leda till att vissa förändringar av programmen genomförs under år 2004.

När det gäller livsmedelskontrollen konstaterar utskottet att stora förändringar gjorts och fortfarande håller på att göras av den gemensamma EGlagsstiftningen. Detta kommer att ställa stora krav framöver på fort- och vidareutbildning av inspektörer. Som regeringen påpekar träder år 2005 ett antal nya bestämmelser i kraft i och med att den allmänna livsmedelslagens delar, riktade till enskilda, då börjar gälla.

När det därefter gäller förslaget i motion 2003/04: MJ399 (kd) vill utskottet hänvisa till vad utskottet anförde i samband med behandlingen av regeringens budgetproposition för år 2002 i vilken regeringen föreslog att samma regler

skall gälla för statens ansvar för skördeskadorna vid odlingar av trädgårdsgrödor och jordbruksgrödor. Utskottet ansåg i likhet med regeringen att staten även fortsättningsvis bör ha ett övergripande ansvar för skördebortfall till följd av naturkatastrofliknande händelser, och att ansvaret bör vara detsamma vid skördebortfall såväl i odlingar av trädgårdsgrödor som jordbruksgrödor. Emellertid ansåg utskottet att det förelåg en viss osäkerhet om avgränsningen av det statliga ansvaret för skördebortfall till följd av naturkatastrofliknande händelser och att det från flera synpunkter vore värdefullt om närmare klarhet kunde vinnas om omfattningen av det statliga ansvaret härför. Utskottet föreslog därför att regeringen närmare borde se över frågan om omfattningen av statens ansvar för skördebortfall till följd av naturkatastrofer. Riksdagen beslutade att ge regeringen till känna vad utskottet anfört (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:MJU2 s. 30 f., rskr. 2001/02:106, 107). Utskottet anser mot denna bakgrund att regeringens redovisning av frågan bör avvaktas innan riksdagen vidtar några åtgärder med anledning av motionen. Det i motionen framförda yrkandet om ytterligare utgifter på nytt anslag rymms för övrigt inte inom den av riksdagen fastställda ramen. Utskottet avstyrker motionen i berörd del.

43:1 Statens jordbruksverk

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker motionsyrkanden om annan medelstildelning (m, fp, kd, c). Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om bemyndigande.

Propositionen

Anslaget belastas med Statens jordbruksverks förvaltningskostnader, länsstyrelsernas kostnader för å jourföring av blockdatabasen, Tullverkets särkostnader för exportbidragskontroller m.m. Jordbruksverkets mål inom politikområdet Livsmedelspolitik är att verka för en konkurrenskraftig miljö- och djurskyddsanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna. Jordbruksverket skall medverka till en korrekt tillämpning av EU:s regelverk så att finansiella korrigeringar undviks. Jordbruksverket är fondkoordinator för EU-stöden och det enda ackrediterade utbetalningsstället för EU-stöden som finansieras av EU:s jordbruksfonds garantisektion. Jordbruksverket bistår regeringen och medverkar i EU-arbetet och internationellt arbete inom jordbruksområdet.

Tack vare rationaliseringar har Jordbruksverkets kostnader varit relativt konstanta de senaste åren. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär emellertid förändringar för Jordbruksverket på grund av utveckling av nya IT-system, informationsinsatser, nya administrativa rutiner m.m. EU:s medlemsstater har genom reformen fått valmöjligheter som resulterar i olika administrativa konsekvenser. De olika alternativen kommer att utvärderas de

närmsta månaderna. Det är dock klart att oavsett vilken variant som blir aktuell i Sverige kommer Jordbruksverket och länsstyrelserna att behöva vidta vissa åtgärder redan år 2004. Enligt det underlag som nu finns kan dessa åtgärder komma att resultera i ökade kostnader under en övergångsperiod. I samband med bildandet av Djurskyddsmyndigheten den 1 januari 2004 kommer en viss del av verksamheten vid Jordbruksverket att föras över till den nya myndigheten. Verkets anslag bör därför minskas med 8,4 miljoner kronor. Dessa medel förs fr.o.m. år 2004 över till anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten*.

Eftersom utbetalningarna av EU-stöd ersätts i efterskott från EU-budgeten uppstår ett kreditbehov för Jordbruksverket. Regeringen föreslår därför en kredit om 5 650 000 000 kr år 2004.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning för år 2004 om 299 991 000 kr.

Motionerna

Enligt 2003/04: MJ449 (m) yrkande 1 behövs inte Djurskyddsmyndigheten. I konsekvens härmed tillför motionärerna Jordbruksverket ytterligare 18 400 000 kr för ändamål som regeringen anslår till Djurskyddsmyndigheten. Förslaget att stärka djurskyddet genom att tilldela Jordbruksverket mer resurser i stället för en fortsatt organisation av den nya Djurskyddsmyndigheten framställs också i motion 2003/04: MJ473 (c). Motionärerna anför att anslaget till den nya Djurskyddsmyndigheten skulle betyda mycket för Jordbruksverket och dess utvecklingspotential inom djurskyddsområdet. Genom ökade resurser ges en tydligare roll åt de lokala djurskyddsinspektörerna (yrkande 10). I enlighet härmed föreslår Centerpartiet i motion 2003/04: MJ470 (c) delvis ytterligare 10 000 000 kr på anslaget. Däremot anser Folkpartiet i motion 2003/04: MJ431 (fp) att Jordbruksverket bör omvandlas till en mindre enhet med fokus på en bred landsbygdsutveckling (yrkande 1). Motionärerna föreslår en medelstilldelning 60 000 000 kr lägre än regeringens (yrkande 22 delvis). Yrkandet upprepas i motion 2003/04: Fi240 (fp) yrkande 26 delvis. Enligt motion 2003/04: MJ399 (kd) har Jordbruksverket möjligheter att rationalisera och minska sin byråkrati genom olika effektiviseringar, exempelvis genom enkla clearingsystem (yrkande 19). I konsekvens härmed föreslår Kristdemokraterna att anslaget sänks med 20 000 000 kr (yrkande 48 delvis).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla Jordbruksverkets viktiga roll som central förvaltningsmyndighet på det jordbruks- och livsmedelspolitiska området. Jordbruksverket har ett samlat sektorsansvar för jordbruks- och trädgårdsnäring, rennäring samt är chefsmyndighet för landets distriktsveterinärer och ansvarig myndighet för livsmedelsberedskapen inom totalförsvarets civila del. Verksamheten är i hög grad inriktad på tillämpning av EG:s regleringar och stöd-system. Jordbruksverket skall arbeta för ett rikt och varierat odlingslandskap med biologisk mångfald och verka för att miljöbelastningen från jordbruket

blir så liten som möjligt. Som regeringen påpekar har verkets kostnader varit relativt konstanta de senaste åren. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken kommer att innebära förändringar för verket på grund av utveckling av bl.a. nya IT-system, informationsinsatser och nya administrativa rutiner. Som regeringen redovisar kan detta medföra ökade kostnader under en övergångsperiod. När det gäller Djurskyddsmyndigheten vill utskottet påpeka att regeringen i proposition 2001/02:189 En ny djurskyddsmyndighet redovisade bedömningen att en ny djurskyddsmyndighet bör inrättas för att stärka djurskyddet. Den nya myndigheten ges ett övergripande ansvar för djurskyddet. En organisationskommitté har tillsatts som kommer att lämna förslag om vilka praktiska åtgärder som behöver vidtas vid bildandet av den nya myndigheten. Utskottet har tidigare instämt i de bedömningar regeringen gjort om riktigheten av att inrätta en sådan myndighet (se bet. 2002/03:MJU5).

Det anförda innebär att utskottet vill ansluta sig till regeringens bedömning av medelsbehovet under anslaget och tillstyrker därför detta och regeringens övriga förslag. De motionsyrkanden som framförs om besparingar på anslaget grundas inte på någon mer ingående eller sakligt motiverad analys av vilka verksamheter och uppgifter som skall reduceras med verkan redan under budgetåret 2004. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motionerna 2003/04:MJ399 (kd) yrkandena 19 och 48 delvis, 2003/04:MJ431 (fp) yrkandena 1 och 22 delvis, 2003/04:MJ449 (m) yrkande 1, 2003/04:MJ470 (c) delvis, 2003/04:MJ473 (c) yrkande 10 samt 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis.

43:2 Statens utsädeskontroll, 43:3 Statens växtsortnämnd och 43:4 Bekämpande av växtsjukdomar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslagen 43:2–43:4.

43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker fyra motionsyrkanden (m, c) om ändrade utbetalningstillfällen för vissa EU-stöd. Utskottet tillstyrker dessutom regeringens föreslagna bemyndigande.

Propositionen

Från anslaget utbetalas direktbidrag i form av arealersättning, djurbidrag och kompletterande kompensationsstöd när valutaförändringar leder till lägre

stödbelopp i nationell valuta samt bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar. Anslaget är obligatoriskt för alla medlemsstater inom EU och finansieras helt från EU-budgeten. Arealersättning lämnas för odling av spannmål, oljeväxter, baljväxter, oljelin, gräsensilage och areal uttagen ur produktion. Vidare finns arealbaserade ersättningssystem för bl.a. spånadslin, vicker m.m. Ett villkor för ersättning är att åkermark tas ur livsmedels- eller foderproduktion. Sedan år 1999 gäller att 10 % skulle tas ur produktion. Det totala bidraget är begränsat till en maximiareal, kallad basareal. För svenskt vidkommande uppgår basarealen till drygt 1,73 miljoner hektar. År 2002 var det genomsnittliga arealstödet 2 312 kr per hektar.

Utöver bidragen per djur betalas extensifieringsbidrag ut till producenter av handjur och am- och dikor om djurtätheten är högst 1,4 djurenheter per hektar. Extensifieringsbidraget uppgår till 100 euro/bidrag. År 2002 beviljades ca 327 000 extensifieringsbidrag, dvs. ca 308,6 miljoner kronor. Sverige har dessutom tilldelats en summa pengar, ett s.k. nationellt kuvert, som skall fördelas efter medlemsstatens eget val. Det har beslutats att detta belopp som uppgår till 9,2 miljoner euro (ca 8,7 miljoner kronor), skall lämnas som ett tilläggsbelopp till slaktbidraget.

Med hänsyn till beräknade ekonomiska åtaganden föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att under år 2004 avseende ramanslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* godkänna stöd som innebär utgifter på högst 5 029 000 000 kr under år 2005.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning för år 2004 om 5 407 000 000 kr.

Motionerna

I ett flertal motioner framförs krav på ändrade rutiner för utbetalningar av arealstöd m.m. Lantbrukarna bör enligt motion 2003/04:MJ319 (m) yrkande 1 kunna lita på att utbetalningen ligger fast mellan olika år. Återflödet av EU-medel till Sverige bör vara så snabbt som möjligt. Utbetalningarna bör enligt motionärerna ske i slutet av november månad som var fallet år 1999. I motion 2003/04:MJ285 (c) yrkande 4 anförs att utbetalningen av arealersättningarna inte har ändrats utan sker för år 2003 i januari 2004. Motionärerna anser inte detta vara bra för bondens årsresultat samtidigt som det inte ger några bra tillväxtsignaler. Utbetalningen av arealersättningen bör därför ändras från januari 2004 till december 2003. Enligt motionerna 2003/04:MJ406 (c) yrkande 2 och 2003/04:MJ473 (c) yrkande 5 bör arealstöd m.m. utbetalas senast den 30 november för stödåret. Motionärerna påpekar att tidpunkten för utbetalningar har ändrats nästan varje år. Detta innebär att mottagaren av stöden får en näst intill ohållbar situation för planeringen. I motion 2003/04:MJ319 (m) yrkande 2 föreslås i syfte att motverka eventuella kursförändringar vid utbetalningar av arealersättningar och för att kunna underlätta lån i euro att lantbruket ges valfrihet att få ut stödbeloppen i euro eller kronor.

Utskottets ställningstagande

Arealersättning lämnas för odling av vissa grödor och för jordbruksmark tagen ur livsmedels- och foderproduktion, s.k. uttagen areal. Arealersättning syftar till att kompensera jordbrukare för sänkta priser och finansieras helt av EU. Arealersättning kan sökas av alla jordbrukare som odlar vissa ersättningsberättigande grödor och lämnas i hela landet med undantag för oljeväxter och oljelin. För dessa grödor lämnas ingen ersättning i norra Sverige. Uttagen areal kan trädas eller odlas med industri- eller energigrödor. Jordbrukare som söker ersättning för areal som överstiger ett visst antal hektar är skyldiga att ta mark ur produktion, s.k. uttagsplikt. Djurbidragen är kvoterade och lämnas såsom regeringen anför i form av tackbidrag, am- och dikobidrag, handjursbidrag för tjurar och stutar samt slaktbidrag för tjurar, stutar, kor, kvigor och kalvar som slaktas. Producenter som får am- och dikobidrag eller handjursbidrag kan få ett extra bidrag, s.k. extensifieringsbidrag, om djurtätheten på företaget är låg.

I samband med betänkandet över regeringens budgetproposition för år 2003 (bet. 2002/03:MJU2 s. 34) instämde utskottet i vad som framfördes i olika motioner om vikten av att de olika EU-stöden betalas ut så tidigt som möjligt under året. Utskottet ansåg det dessutom viktigt att de lantbrukare som uppbär arealersättning eller djurbidrag m.m. kan förutse utbetalningstillfällena för att på så vis närmare kunna planera sin verksamhet. Bestämmelserna inom EU som reglerar utbetalningsperioden för arealersättningar anger att i princip hela utbetalningen skall ske under perioden 16 november–31 januari för att full täckning skall medges av EU. Utbetalningen av djurbidrag för am- och dikor, handjur av nötkreatur, tackor samt slaktbidrag sker vid två tillfällen. I december betalas ett förskott av bidraget ut på grundval av uppgifterna från de tre senaste kvartalen under bidragsåret, vilket är detsamma som kalenderåret. Slutbetalning av dessa bidrag och extensifieringsbidraget utbetalas i april året därpå. Enligt EU-reglerna skall i princip alla dessa bidrag vara utbetalda före juni månad för att Sverige skall erhålla full täckning. Utskottet vill i likhet med vad utskottet tidigare anfört framhålla att med dessa bestämmelser och den praxis för utbetalning av de olika stöden som finns anser utskottet att lantbrukarnas behov av fasta rutiner för utbetalningarna bör kunna tillgodoses. Mot bakgrund härav anser utskottet att motionerna 2003/04:MJ319 (m) yrkande 1, 2003/03:MJ406 (c) yrkande 2 och 2003/03:MJ473 (c) yrkande 5 inte bör föranleda något riksdagsuttalande. När det gäller motion 2003/04:MJ285 (c) yrkande 4 vill utskottet därutöver framhålla att den av riksdagen beslutade ramen för utgiftsområdet för år 2003 inte medger utbetalning av stöden redan innevarande år. Utskottet avstyrker även detta motionsyrkande.

När det därefter gäller kravet i motion 2003/04:MJ319 (m) yrkande 2 om utbetalning av stöd i euro vill utskottet anföra följande. Alla EU-finansierade stöd sätts numera i euro. Tidigare var stödmottagare skyddade mot ofördelaktiga svängningar i valutakurser eftersom stöden omräknades enligt en administrativ valutakurs. Sedan år 1999 räknas stöden om med hjälp av mark-

nadskurser för de länder som inte använder euron som valuta. Det agromone-
tära systemet gav under en övergångsperiod möjligheter till kompensation vid
valutaförluster, men avskaffades fr.o.m. den 1 januari 2002. Det finns således
numera inget skydd mot valutaosäkerhet. Samtidigt som marknadskurserna
infördes introducerades möjligheten enligt Rådets förordning (EG) nr
2799/98, för de länder som inte använder euron som valuta, att ändå betala ut
stöden i euro. Sverige kan alltså välja mellan att betala ut stöden i svenska
kronor eller att erbjuda möjligheten att få stöden utbetalade i euro. År 2001
tillsatte regeringen en utredning som året därpå presenterade sitt resultat i
betänkandet Euro till jordbruket – spekulering eller säkerhet? (SOU 2002:36).
Utredningen gör en samhällsekonomisk bedömning av att erbjuda möjlighet-
en att erhålla stöden i euro. Med anledning av den överenskommelse som
EU:s jordbruksministrar träffade år 2003 om en reform av jordbrukspolitiken
har jordbruksministern tillsatt en parlamentarisk kontaktgrupp bestående
förutom av representanter från Regeringskansliet också av ledamöter från
miljö- och jordbruskutskottet. Kontaktgruppen har i uppdrag bl.a. att analy-
sera konsekvenserna av att införa utbetalning av stöd i euro, varvid utredning-
ens betänkande skall utgöra en utgångspunkt. Arbetet skall vara klart senast
den 15 januari 2004. Utskottet anser att riksdagen bör avvakta resultatet av
detta arbete och avstyrker därför motionen.

43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter och 43:7 Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under
anslagen 43:6 och 43:7. Vidare tillstyrker utskottet det bemyndi-
gande under anslag 43:6 som regeringen föreslår.

43:8 Fiskeriverket

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under
anslaget och avstyrker därmed motionsyrkanden (fp, kd) om annan
medelstildelning.

Propositionen

Anslaget disponeras för Fiskeriverkets förvaltningskostnader. Fiskeriverket
skall medverka i Sveriges strävan att inom den gemensamma fiskeripolitiken
uppnå ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart fiske och medverka till att mil-
jökvalitetsmålen uppnås, skapa förutsättningar för ett ekologiskt hållbart och
miljöanpassat fiske och vattenbruk samt följa, utvärdera och hålla regeringen

informerad om fiskeresursernas tillstånd och utvecklingen inom fiskerinäringen. Vidare skall Fiskeriverket bidra till en livskraftig och miljöanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna, medverka till att öka allmänhetens fiskemöjligheter samt främja och bedriva forskning och utvecklingsverksamhet inom fiskets område. Verket skall även medverka i genomförandet av politiken för regional utveckling, bistå regeringen och medverka i arbetet med internationella fiskefrågor och förhandlingar samt ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning om 111 814 000 kr för år 2004.

Motionerna

I motionerna 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis och 2003/04: Fi240 (fp) yrkande 26 delvis föreslår Folkpartiet att anslaget ökas med 5 000 000 kr jämfört med regeringens förslag. Kristdemokraterna anför i motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 48 delvis att Fiskeriverket har erhållit ökade anslag under senare år men att partiet föreslår en besparing för år 2004 med 5 000 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen redovisar har Fiskeriverket som central myndighet för såväl förvaltning av fiskeresurserna som för främjandet av en livskraftig fiskerinäring en stor betydelse för en ansvarsfull hushållning med fisktillgångarna. Fiskeriverket främjar forskning och bedriver utvecklingsverksamhet på fiskeområdet. En viktig del i verksamheten utgörs av deltagande i EU-arbetet och arbetet med andra internationella fiskefrågor. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning av medelsbehovet och vill påpeka att de krav på besparing som framställs i motionerna 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 48 delvis, 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 och 2003/04: Fi240 (fp) yrkande 26 delvis inte grundar sig på några ingående analyser av den närmare prioriteringen i verksamheten redan från år 2004. Därmed avstyrker utskottet motionerna.

43:9 Strukturstöd till fisket m.m., 43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m. och 43:11 Fiskevård

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstilldelning under anslagen 43:9–43:11.

43:12 Livsmedelsverket

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om storleken på anslaget och avstyrker fyra motionsförslag (fp, kd, c) om att tillföra Livsmedelsverket ytterligare medel.

Propositionen

Anslaget disponeras för Livsmedelsverkets förvaltningskostnader. Livsmedelsverket skall som central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor i konsumenternas intresse arbeta aktivt för säkra livsmedel av hög kvalitet, redlighet i livsmedelshanteringen och bra matvanor. Dess främsta uppgifter är att utarbeta regler inom livsmedelsområdet, utöva tillsyn enligt livsmedelslagen (1971:511) samt leda och samordna livsmedelstillsynen, hålla regeringen informerad om utvecklingen på livsmedelsområdet, bistå regeringen i och medverka i EU-arbetet och annat internationellt arbete på livsmedelsområdet. Vidare genomför verket utredningar och praktiska vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt utvecklar metoder för livsmedelstillsynen, informerar konsumenter och intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk och om andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet. I tillsynsverksamheten ingår också besiktningsveterinärorganisationen som utför tillsyn i form av köttbesiktning vid kontrollslakterier m.m.

Den treåriga satsningen med 2 miljoner kronor per år perioden 2001–2003 på studier om säkra ekologiska livsmedel och kost helt eller delvis baserade på ekologiska livsmedel bör fortsätta också efter år 2003.

Livsmedelsverket tilldelades engångsvis 10 miljoner kronor extra år 2003. Från och med år 2004 bör verkets resurser ökas med 7 miljoner kronor. Anslagsökningen syftar bl.a. till att initiera ett arbete för att främja den småskaliga slakten och främja EU-arbetet inom livsmedelsområdet, livsmedelsdatabasen och den höga nivån på verkets forsknings- och utvecklingsarbete.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning om 144 315 000 kr för år 2004.

Motionerna

Folkpartiet föreslår i motionerna 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 22 delvis och 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis en ytterligare medelstilldelning på anslaget med 10 000 000 kr. Kristdemokraterna anför i motion 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 35 att det är angeläget att Livsmedelsverket tillförsäkras nödvändiga medel för att kunna garantera en god konsumentsäkerhet. Centerpartiet anser i motion 2003/04:MJ473 (c) yrkande 8 att den kommunala livsmedelstillsynen på många håll behöver tilldelas mer resurser. Motionärerna anser att även Livsmedelsverket bör få mer resurser för stickprovskontroller. I enlighet härmed föreslår Centerpartiet i motion 2003/03: MJ470 (c) delvis en anslagstilldelning om 10 000 000 kr utöver regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Livsmedelsverket är central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor. Verkets främsta uppgifter är att utarbeta regler inom livsmedelsområdet, utöva tillsyn enligt livsmedelslagen (1971:511) samt att leda och samordna livsmedelstillsynen, hålla regeringen informerad om utvecklingen på livsmedelsområdet, bistå regeringen i och medverka i EU-arbetet och annat internationellt arbete på livsmedelsområdet. Som regeringen påpekar tilldelades Livsmedelsverket år 2003 ett extra anslag om 10 miljoner kronor genom beslut i riksdagen med anledning av en motion (s, v, mp) med förslag bl.a. härom. Utskottet som tillstyrkte motionen underströk verkets stora betydelse bl.a. i arbetet med säkra livsmedel och den grundmurade trovärdighet verket har inom detta område. Utskottet välkomnar regeringens förslag att fr.o.m. år 2004 öka verkets resurser med 7 miljoner kronor och konstaterar att anslagsökningen syftar till att bl.a. främja den småskaliga slakten, främja det fortsatta EU-arbetet inom livsmedelsområdet samt förstärka det viktiga forsknings- och utvecklingsarbetet. Den medelstilldelning som regeringen föreslår är enligt utskottets förmenande väl avvägd. Den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet medger för övrigt inte någon ytterligare medelstilldelning. Utskottet avstyrker därför de förslag i motionerna 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 35, 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis, 2003/04: MJ470 (c) delvis, 2003/04: MJ473 (c) yrkande 8 och 2003/04: Fi240 (fp) yrkande 26 delvis.

43:13 Livsmedelsekonomiska institutet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslagstilldelning under anslaget. Två motionsförslag (m, c) om besparingar på anslaget avstyrks därmed.

Propositionen

Anslaget disponeras av Livsmedelsekonomiska institutet (SLI) för analyser och utredningar inom det jordbruks- och livsmedelspolitiska området. SLI:s arbete syftar till att belysa frågor om bl.a. den gemensamma jordbrukspolitikens effekter och olika styrmedels effektivitet, landsbygdens utveckling, strukturutvecklingen, miljön, djurskyddet, konsumentintresset, den globala livsmedelssituationen, handeln med livsmedel och utvidgningen av EU. Analyserna skall avse såväl nationella som internationella aspekter.

De kommande åren kommer aktiviteten inom SLI:s verksamhetsområde att vara mycket omfattande. I juni 2003 beslutades om en förhållandevis omfattande översyn av den gemensamma jordbrukspolitikens. Beslutet innebär att det på några områden lämnas till medlemsstaterna att bestämma den nationella tillämpningen, t.ex. med avseende på användningen av de medel som förs över från marknads- till miljö- och landsbygdsåtgärder. Beslutet innefattade också att lagförslag för olivolje-, tobaks- och bomullssektorerna skall present-

eras under hösten 2004 samt för sockersektorn under hösten 2003. Förhandlingarna om att utvidga EU med nya medlemsländer kommer att fortsätta under de kommande åren. Arbetet med Agenda 2007-processen som omfattar en översyn av flera politikområden samt fastläggandet av EU-budgeten för åren 2007–2013 kommer att intensifieras och förhandlingar påbörjas under de kommande åren. WTO:s jordbruksförhandlingar kommer att pågå och resultatet av dessa kan få stor betydelse för den gemensamma jordbrukspolitikens framtida utformning. Under år 2004 kommer vidare arbetet med livsmedels-säkerhetsrelaterade frågor att fortsätta. Det fiskeripolitiska området präglas av stora förändringar och röner stor uppmärksamhet. Det är därför angeläget att fiskeripolitikens effekter och olika styrmedels effektivitet analyseras. SLI:s analyser av dessa områden är viktiga underlag för regeringens ställningstaganden. Vidare är det också angeläget med analyser av samhällsekonomiska konsekvenser inför olika ställningstaganden gällande livsmedelsområdet och det veterinära området samt uppbyggnad av fiskeriekonomisk kompetens. Det finns därför ett behov av att dessa områden prioriteras. En kontinuitet och permanent egen kompetens inom flera av SLI:s centrala områden bör då bibehållas. Under åren 2003 och 2004 får SLI 1 miljon kronor per år från Fiskeriverket för uppbyggnad av fiskeriekonomisk kompetens.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning för år 2004 om 8 851 000 kr.

Motionerna

Livsmedelsekonomiska institutet behövs inte enligt motion 2003/04: MJ449 (m) yrkande 2 och i konsekvens härmed bör Jordbruksverket tillföras de medel som nu avses anslås till institutet. Motionärerna föreslår i enlighet härmed att anslaget bör minskas med 4 426 000 kr jämfört med regeringens förslag. Också i motion 2003/04: MJ470 (c) delvis förespråkas att Livsmedelsekonomiska institutet läggs ned. Motionärerna föreslår att detta institut samordnas med anslag 43:14 Livsmedelsstatistik och föreslår en medelstilldelning 6 000 000 kr under regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Livsmedelsekonomiska institutet skall tillgodose det ökade behovet av utredningsverksamhet och analyser med ekonomisk inriktning inom jordbruks- och livsmedelsområdet. Målet med Livsmedelsekonomiska institutets verksamhet är att förse regeringen med långsiktigt, analytiskt underlag inför beslut och internationella förhandlingar om jordbruks- och livsmedelsfrågor samt öka kunskapen om dessa frågor bland allmänheten. Som regeringen förutspår kommer aktiviteten inom Livsmedelsekonomiska institutets verksamhetsområde att vara mycket omfattande framöver. Detta särskilt mot bakgrunden av den omfattande översynen av den gemensamma jordbrukspolitikens som innebär att det på några områden lämnas till medlemsstaterna att bestämma den nationella tillämpningen, t.ex. med avseende på användningen av de medel som förs över från marknads- till miljö- och landsbygdsåtgärder. Därutöver vill utskottet också nämna att det fiskeripolitiska området präglas av stora

förändringar och röner stor uppmärksamhet. Institutets analyser av alla de områden regeringen nämmer i propositionen kommer att utgöra viktiga underlag för regeringens ställningstaganden. En kontinuitet och permanent egen kompetens inom flera av institutets centrala områden bör därför som regeringen påpekar bibehållas. Utskottet ansluter sig mot bakgrund härav till regeringens bedömning av medelsbehovet under anslaget och tillstyrker regeringens förslag. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2003/04:MJ449 (m) yrkande 2 och 2003/04:MJ470 (c) delvis.

43:14 Livsmedelsstatistik samt 43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslagen 43:14 och 43:15.

43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om anslagstilldelning och avstyrker därmed tre motionsyrkanden (kd, c) om annan anslagstilldelning

Propositionen

Anslaget disponeras för att främja exporten av svenska livsmedel. Medlen disponeras under år 2004 av Sveriges exportråd för verksamhet inom ramen för Food From Sweden. Regeringen föreslår en anslagstilldelning om 5 000 000 kr för år 2004.

Motionerna

I takt med att svenska livsmedelsprodukter blir kända i Europa ökar förutsättningarna för export anför det i motion 2003/04:MJ399 (kd). Det är därför angeläget att på olika sätt göra dessa produkter kända. Sverige måste likt andra EU-länder satsa ordentligt med nationella medel för att stötta svensk livsmedelsexport (yrkande 17). I enlighet härmed föreslår motionärerna ytterligare 5 000 000 kr i förhållande till regeringens förslag (yrkande 48 delvis). I motion 2003/03:MJ473 (c) föreslås en satsning på exportfrämjande åtgärder av småskaligt framställda livsmedel i syfte att stärka livsmedelsföretagen och livsmedelsproduktionen i Sverige (yrkande 4). I enlighet härmed föreslås i motion 2003/04:MJ470 (c) delvis att anslaget ökas med 15 000 000 kr jämfört med regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen av det beräknade medelsbehovet på anslaget. De i motionerna 2003/04: MJ399 (kd) yrkandena 17 och 48 delvis, 2003/04: MJ470 (c) delvis samt 2003/04: MJ473 (c) yrkande 4 framförda yrkandena om en höjning av anslaget ryms inte inom den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet. Utskottet avstyrker motionerna i berörda delar.

43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstillelning under anslag 43:17.

Landsbygdspolitik

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag (kd) om att inrätta nya anslag: Stöd till avbytartjänst och Kompensation för växthusnäringens skatt på bränsle.

*Propositionen**Omfattning m.m.*

Politikområdet omfattar verksamhet för en hållbar utveckling av landsbygden. Åtgärderna är i stor utsträckning riktade till lantbruksföretag men också till andra företag på landsbygden. Avgränsningen följer i huvudsak rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruk (EUGFJ) till utveckling av landsbygden samt åtgärder som syftar till att underlätta genomförandet av denna. Politikområdet omfattar också försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för de skilda nationella handlingsprogrammen för jordbrukets miljöpåverkan. Politikområdet omfattar verksamhet vid Jordbruksverket och länsstyrelserna. I regeringens skrivelse Landsbygdspolitik – resultatredovisning (skr. 2002/03:111) ges en fördjupad redovisning av politikområdets omfattning, mål, inriktning, insatser och uppnådda resultat.

Målet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. Målet omfattar en hållbar livsmedelsproduktion, sysselsättning på landsbygden, hänsyn till regionala förutsättningar och uthållig tillväxt. Vidare skall jordbrukets natur- och kulturvärden värnas samt jordbrukets negativa miljöpåverkan minimeras i syfte att bidra till att de nationella miljö-kvalitetsmålen uppnås inom en generation.

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 2002 avseende Jordbruksverkets och länsstyrelsernas verksamhet inom ramen för politikområdet.

Utgiftsutveckling

Den beräknade utgiftsutvecklingen inom politikområdet Landsbygdspolitik är följande (i miljoner kronor och i löpande priser):

Utfall	Anslag	Utgifts- prognos	Förslag anslag	Beräknat anslag	Beräknat anslag
2002	2003 ¹	2003	2004	2005	2006
4 203	4 032	3 939	4 049	4 081	3 878

¹Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för år 2004.

Motionen

I motion 2003/04: MJ399 (kd) uppmärksammas avbytarverksamheten. I ett samhälle som strävar efter välfärd för alla är det enligt Kristdemokraterna rimligt att också bönder skall kunna vara lediga från sitt arbete utan att drabbas alltför hårt ekonomiskt. Eftersom olika system för avbyttjänst nu växer fram i landet är det lämpligt att det statliga stödet går direkt till den som använder sig av avbytare och att man får ersättning för uttagen ledig tid med ett maximum som kan höjas i takt med att avbytarstödet byggs ut (yrkande 16). På nytt anslag, Avbyttjänst, föreslår motionärerna en medelstillelse om 20 000 000 kr (yrkande 48 delvis). Motionärerna anför vidare att det i ett flertal statliga utredningar har slagits fast att växthusodlingen är en mycket energiintensiv näringsgren som är utsatt för stark internationell konkurrens. Det nuvarande energibeskattningsystemet dränerar enligt motionärerna växthusföretagen på viktigt kapital som bättre behövs för att stärka lönsamheten och öka förutsättningarna att vidta energibesparande och energieffektiviserande investeringar. För att kompensera för växthusnäringens skatt på bränsle föreslås ett nytt anslag, Kompensation för växthusnäringens skatt på bränsle, och en medelstillelse om 20 000 000 kr (yrkande 48 delvis).

Utskottets ställningstagande

Regeringens resultatredovisning över Landsbygdspolitiken redovisas i betänkandet i avsnittet Landsbygdspolitik – resultatredovisning. I anslutning härtill redovisar också utskottet sina bedömningar härav.

Den 19 november 2003 fastställde riksdagen ramen för utgiftsområdet för budgetåret 2004 till 14 278 732 kr. Ungefär 60 % av utgifterna finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU-stödet avser obligatoriska åtgärder. Det förekommer dock delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör bl.a. det nya landsbygdsprogrammet.

Utgifterna inom utgiftsområdet styrs till stor del av EG:s regelverk och kan påverkas endast genom förändringar av den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskepolitiken. Mot bakgrund härav och då de i motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkandena 16 och 48 delvis framställda kraven på ytterligare utgifter på det nya anslaget inte ryms inom den av riksdagen fastställda ramen avstyrks motionen i berörda delar.

44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur samt 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslagen. Samtidigt avstyrker utskottet förslag om annan tilldelning m.m. (kd, c). Utskottet tillstyrker dessutom regeringens förslag till bemyndigande.

Propositionen

Anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* används för att finansiera strukturstöd och miljöersättningar med anknytning till jordbruket. Miljöersättningar riktade mot jordbruket, stöd till mindre gynnade områden, kompetensutveckling, startstöd till yngre jordbrukare, stöd till investeringar i jordbruksföretag, stöd till bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter samt åtgärder för landsbygdens utveckling finansieras under anslaget. Åtgärderna återfinns inom ramen för Sveriges miljö- och landsbygdsprogram och Sveriges två Mål 1-program. Från anslaget utbetalas även ersättningar för löpande åtaganden från den tidigare programperioden. Under anslaget finansieras det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Anslaget används även för att finansiera ett nationellt anläggningsstöd för plantering av energiskog i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 1251/99 om upprättande av ett stödsystem för vissa jordbruksgrödor.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen föreslår därför att regeringen bemyndigas att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 1 125 000 000 kr år 2005, högst 485 000 000 kr år 2006, högst 115 000 000 kr år 2007, högst 45 000 000 kr år 2008 och högst 30 000 000 kr därefter.

Under anslaget har anvisats medel för de av Sverige tillämpade miljö- och strukturstöden med anknytning till jordbruket samt för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Regeringens avsikt är att följa de planer som finns för programmen i syfte att nå de mål som formulerats. Anslaget för år

2004 minskas med 14 miljoner kronor jämfört med det i budgetpropositionen för år 2003 beräknade anslaget för att medverka till ett lägre utgiftstryck på statsbudgeten under år 2004. Minskningen av anslaget kommer att innebära lägre utgifter för åtgärder inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet under år 2004.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning om 2 209 000 000 kr för år 2004.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Det samma gäller åtgärder inom ramen för strukturfondsprogrammen i Mål 1 och gemenskapsinitiativet Leader+. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen föreslår därför att regeringen bemyndigas att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 1 260 000 000 kr år 2005, högst 510 000 000 kr år 2006, högst 150 000 000 kr år 2007, högst 60 000 000 kr år 2008 och högst 20 000 000 kr därefter.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning om 1 557 951 000 kr för år 2004.

Motionerna

Det konventionella jordbruket har mycket god kvalitet både beträffande produkter och produktionsmetoder anför det i motion 2003/04: MJ399 (kd). Om man vill höja miljöambitionen inom hela jordbruksnäringen är det enligt Kristdemokraterna anmärkningsvärt att Rekostödet avvecklats. I stället för kortsiktiga stöd vill partiet initiera en långsiktig satsning på miljöanpassat jordbruk där både konventionellt jordbruk med Rekostöd och ekologiskt jordbruk kan samspela (yrkande 8). I enlighet härmed föreslår motionärerna en medelstilldelning som överstiger regeringens med 70 000 000 kr (yrkande 48 delvis). Vidare anför Kristdemokraterna att Norrlandsjordbruket har extra kostnader som man i övriga Sverige inte har. Produktionen i norra Sverige minskar, vilket tyder på att lönsamheten är sämre än på andra håll. En höjd transportersättning skulle sannolikt leda till ökad stabilitet och framtidstro. Införandet av kadaverinsamlingen i norra Sverige har medfört att jordbruket i norr drabbats av högre kostnader än vad man har i södra Sverige (yrkande 10). Partiet föreslår därför att anslaget tillförs 10 000 000 kr utöver vad regeringen föreslår (yrkande 48 delvis).

I motion 2003/04: MJ473 (c) yrkande 2 föreslås att man bör tillföra nationella budgetmedel för att mildra utfallet av det klena förhandlingsresultatet gällande landsbygdsförordningen och miljöstödsprogrammen. Anslaget bör ökas och användas till att återskapa våtmarker, stärka konkurrenskraften i mindre gynnade områden, integrera hästpolitiken i jordbrukspolitiken och startstöd till landsbygdsföretagare. I enlighet härmed föreslås i motion 2003/04: MJ470 (c) delvis att anslaget höjs med 230 000 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 44:1 används i huvudsak till att finansiera strukturstöd och miljöersättningar med anknytning till jordbruket inklusive det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Till anslaget hänförs startstöd till yngre jordbrukare, stöd till investeringar i jordbruksföretag, stöd till bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter samt miljöåtgärder och åtgärder för landsbygdens utveckling. Dessa stödformer bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar. Till anslaget 44:2 anvisas medel motsvarande EU:s finansiering av de olika åtgärderna inom ramen för Sveriges miljö- och landsbygdsprogram som redovisas under anslaget 44:1.

Genomförandet av miljö- och landsbygdsprogrammet regleras av förordningen (EG) nr 1257/1999. I förordningen anges att en utvärdering skall genomföras dels efter halva programperioden, dels efter avslutad programperiod. Utvärderingen efter halva perioden skall överlämnas till kommissionen senast den 31 december 2003. I kommissionens förordning (EG) nr 445/2002 av den 26 februari 2002 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGJ) till utveckling av landsbygden, ges detaljerade anvisningar om innehåll och krav för övervakning och utvärdering. EG-kommissionen har också utarbetat gemensamma utvärderingsfrågor med kriterier och indikatorer. Halvtidsutvärderingen skall utföras i enlighet med dessa anvisningar, kriterier och indikatorer. I augusti 2002 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppgift att genomföra en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000–2006 i enlighet med vad som föreskrivs av EG. Utredaren presenterade nyligen sitt betänkande *Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet* (SOU 2003:105). I betänkandet redovisar utredaren sin utvärdering av måluppfyllelsen utifrån de i programmet angivna målen. Vidare bedöms det administrativa genomförandet, främst gentemot stödmottagarna. Utredaren lämnar dessutom förslag på förbättringar av programmet och dess genomförande inom de beslutade ekonomiska ramarna för programmet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet anser att resultatet av det fortsatta arbetet bör avvaktas innan riksdagen vidtar några åtgärder i frågan. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelstillsdelning under anslagen 44:1 och 44:2 och avstyrker i enlighet härmed motionerna 2003/04:MJ399 (kd) yrkandena 8 och 48 delvis, 2003/04: MJ470 (c) delvis samt 2003/04: MJ473 (c) yrkande 2.

De i motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkandena 10 och 48 delvis framförda förslagen om ett extra Norrlandsstöd återfanns också i utskottets betänkande över budgetpropositionen för år 2003 (se bet. 2002/03: MJU2 s. 49 f.). Utskottet redogjorde därvid utförligt för de olika stöden inom denna region. I betänkandet ansåg utskottet att de åtgärder som vidtagits var ägnade att stärka konkurrensen för jordbruket i regionen, men utskottet förutsatte därutöver att regeringen följer utvecklingen och effekterna av de åtgärder som hittills vidtagits. Utskottets uppfattning kvarstår, men utskottet vill därutöver påpeka att

den tidigare nämnda parlamentariska kontaktgruppen angående implementeringen av beslutet om att reformera den gemensamma jordbrukspolitiken har i uppgift bl.a. att analysera jordbruksreformens konsekvenser för jordbruket i norra Sverige. Med det anförda anser utskottet att förslagen i motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkandena 10 och 48 delvis därmed inte bör föranleda något riksdagens uttalande. Förslaget om ytterligare medel till anslaget 44:1 rymms för övrigt inte inom den fastställda ramen.

44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker motionsyrkandena (fp, kd, c) med förslag till bl.a. ytterligare tilldelning.

Propositionen

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för att inom skilda nationella handlingsprogram, huvudsakligen genom försöks- och utvecklingsverksamhet, styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växt-näringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av bekämpningsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden samt ökad ekologisk produktion. Anslaget får likaså disponeras för marknadsstödjande åtgärder för ekologisk produktion, uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget, standardiseringsarbete och verksamhet med funktionstest av lantbrukssprutor.

Huvuddelen av den verksamhet som finansieras under anslaget bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Regeringen föreslår därför att regeringen bemyndigas att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*, besluta om bidrag som medför utgifter på högst 7 600 000 kr år 2005 och högst 4 500 000 kr år 2006.

Genom försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för de nationella handlingsprogrammen kan aktuella, konkreta och angelägna frågeställningar med bäring på relevanta nationella miljömål behandlas. Resultaten ligger till grund för råd och rekommendationer om direkt tillämpliga åtgärder inom jordbruket i en nära framtid. Anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*, finansierar bl.a. bidrag för informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet. Regeringen föreslår att 3,5 miljoner kronor för Fritidsodlingens Riksorganisation för informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet och 750 000 kr för Stiftelsen trädgårdsodlingens elitplantstation överförs till detta anslag från nämnda anslag. Under anslaget disponeras för närvarande 14 miljoner kronor för olika åtgärder rörande ekologisk produktion. Dessa medel bör fr.o.m. år 2004 anvisas under ett nytt anslag 44:7 *Ekologisk produktion*.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning om 11 901 000 kr för år 2004.

Motionerna

I motionerna 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis och 2003/04: Fi240 (fp) 26 delvis föreslår Folkpartiet att anslaget höjs med 15 000 000 kr i förhållande till regeringens förslag. Enligt motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 48 delvis används anslaget till många viktiga områden såsom forskning för att minska växtnäringsläckage, ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av bekämpningsmedel. Dessutom ingår forskning och utveckling om bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden. Kristdemokraterna är starkt kritiska till den sänkning av anslaget till miljöförbättrande åtgärder som gjordes i samband med riksdagens behandling av vårpropositionen för år 2003. I enlighet härmed yrkas en ökad medelstilldelning med 10 000 000 kr i förhållande till regeringens förslag. Forskningen om ekologiskt lantbruk behöver breddas, enligt motion 2003/04: MJ470 (c) delvis, samtidigt som arbetet med att minska växtnäringsläckaget inom jordbruket behöver intensifieras. Centerpartiet föreslår därför ett anslagstillskott om 25 000 000 kr utöver regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet redogjort för ovan tillsatte regeringen år 2002 en utredning med uppgift att genomföra en halvtidsutvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000–2006 (dir. 2002:109), vilken nyligen redovisade sitt uppdrag. Utredaren har utvärderat Miljö- och landsbygdsprogrammet gentemot de olika mål som finns angivna. Utredaren har dessutom redovisat svar på de frågor och indikatorer som följer av EG-kommissionens förordning (EG) nr 445/2002. Därutöver har utredaren utvärderat det administrativa genomförandet av programmet. Utredaren lämnar dessutom förslag på förbättringar av programmet inom den av riksdagen beslutade ekonomiska ramen för programmet (SOU 2003:105). Betänkandet bereds nu inom Regeringskansliet. Utskottet anser det naturligt att resultatet av det fortsatta arbetet med översynen av Miljö- och landsbygdsprogrammet bör redovisas innan riksdagen vidtar några åtgärder med anledning av sådana frågor som tas upp i motionerna 2003/03: MJ399 (kd) yrkande 48 delvis, 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis, 2003/04: MJ470 (c) delvis och 2003/04: Fi240 (fp) yrkande 26 delvis. Yrkandena om ytterligare medelstilldelning på anslaget ryms för övrigt inte inom den ram riksdagen fastställt för utgiftsområdet. Utskottet avstyrker motionerna i berörda delar.

44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstilldelning under anslaget. Utskottet avstyrker flera yrkanden (s, fp, kd, c) som bl.a.

föreslår ytterligare medel till omarronderingsverksamheten i Sverige.

Propositionen

Regeringen anför att från anslaget betalas bidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999). Från och med år 2004 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas och Västra Götalands län.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning för år 2004 om 3 000 000 kr.

Motionerna

I motionerna 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis och 2003/04: Fi240 (fp) 26 delvis föreslår Folkpartiet att anslaget höjs med 2 000 000 kr i förhållande till regeringens förslag. Enligt motion 2003/04: MJ28 (kd) yrkande 8 har riksdagen vid flera tillfällen givit regeringen till känna behovet av att påskynda omarronderingarna. Detta gäller såväl pågående arbete som nya projekt. Tvärt emot detta föreslår regeringen nedskärningar i anslagen till omarronderingsverksamheten, vilket bl.a. innebär att redan inledda projekt i Dalarna måste avbrytas. Neddragningen innebär en risk för att kompetensen inte kan upprätthållas, vilket medför svårigheter att återuppta verksamheten utan stora initiala problem. En rationalisering av fastighetsindelningen är en förutsättning för att jordbruksnäringen skall utvecklas i takt med tiden. Det är enligt motionärerna därför angeläget att de medel regeringen anslår svarar mot de behov som föreligger. I enlighet med denna motion anför Kristdemokraterna i motion 2003/04: MJ399 (kd) att anslaget bör ökas för att garantera fortsatt omarronderingsverksamhet med möjlighet till tillkommande objekt samt fortsatt stöd till åtgärder kring Emån (yrkande 22). I enlighet härmed föreslås ytterligare 5 000 000 kr i förhållande till regeringens förslag (yrkande 48 delvis). Enligt motion 2003/04: MJ470 (c) delvis bör extrasatsningar göras för att fullfölja de omarronderingsprojekt som pågår i bl.a. Dalarnas län med 2 000 000 kr ytterligare på anslaget. I motion 2003/04: MJ347 (s) påpekas att regeringen i budgetpropositionen föreslår ett anslag på 3 000 000 kr till jordbrukets rationalisering. Motionärerna vill emellertid lyfta fram vikten av att omarronderingsverksamheten även fortsättningsvis skall kunna bedrivas i minst oförändrad omfattning.

Utskottets ställningstagande

När det gäller kraven i motionerna om medel till omarronderingsverksamheten i bl.a. Dalarna vill utskottet framhålla att regeringen i tilläggsbudget för år 2003 i anslutning till denna budgetproposition (prop. 2003/04:1 vol. 1 s. 250 f.) särskilt påpekar att i samband med beredningen av riksdagens beslut med anledning av 2003 års ekonomiska vårproposition, miljö- och jordbruksutskottet betonade vikten av att den omarronderingsverksamhet som bekostas från förevarande anslag kan bedrivas i oförändrad omfattning. För att möjlig-

göra detta föreslår regeringen att detta anslag ökas med 1 000 000 kr. Riksdagen har antagit regeringens förslag om tilläggsbudget för 2003 (bet. 2003/04:FiU11, rskr. 2003/04:43 m.fl. Den medelstildelning som regeringen föreslår för kommande budgetår anser utskottet mot bakgrund av att hela anslaget avser omarronderingsverksamheten vara ägnad att tillgodose behovet. Den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet medger för övrigt inte några ytterligare medel till anslaget. Mot bakgrund härav och då det som i övrigt framförs i motionerna inte föranleder någon annan bedömning från utskottets sida avstyrker utskottet motionerna 2002/03:MJ28 (kd) yrkande 8, 2003/04:MJ347 (s), 2003/04:MJ399 (kd) yrkandena 22 och 48 delvis, 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 22 delvis, 2003/04:MJ470 (c) delvis och 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis.

44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslag 44:5.

44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning och avstyrker fem yrkanden (m, fp, kd, c) om annan anslagstilldelning. Härutöver tillstyrker utskottet regeringens förslag om bemyndigande.

Propositionen

Anslaget används för att återföra uppuren skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel i jordbruket till jordbruksnäringen. Huvuddelen av den återförda skatten används till åtgärder för att minska växtnäring förluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. En mindre del, ca 25 %, av beloppet återförs kollektivt till jordbruksnäringen för bl.a. forskning, informations-, utbildnings-, rådgivnings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja hållbara produktionsmetoder inom jordbruket och trädgårdsnäringen.

De årliga utgifterna för de ca 30 000 växtodlingsplanerna som finansieras under anslaget beräknas till högst 195 miljoner kronor. Regeringen har tidigare bemyndigats att i fråga om ramanslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 195 000 000 kr under år 2005.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning om 251 000 000 kr för år 2004.

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2003/04:MJ449 (m) yrkande 3 delvis en sänkning av anslaget med 251 000 000 kr. Som skäl härför anför motionärerna att eftersom Moderaterna föreslår ett avskaffande av skatten finns det inga medel att återföra. Motionärerna anför att för att de svenska jordbruksföretagen skall få mer jämförbara konkurrensvillkor med övriga EU-länders, måste produktionskostnaderna minska, utan politisk detaljstyrning i form av t.ex. återföring. Folkpartiet föreslår i motionerna 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 22 delvis och 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis att anslaget sänks med 251 000 000 kr. I motion 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 48 delvis anföras att i skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning konstaterar regeringen att användningen av kemiska bekämpningsmedel inom jordbruket ökat något sedan år 1995. Enligt Kristdemokraternas uppfattning krävs ytterligare forskning, utveckling, utbildning, information och andra insatser för att ytterligare minska användningen av kemiska bekämpningsmedel. Motionärerna föreslår därför att anslaget tillförs 150 000 000 kr utöver vad regeringen föreslår. Enligt motion 2003/04:MJ470 (c) delvis måste jordbruksnäringen ges ekonomiskt likvärdiga konkurrensvillkor med jordbruksnäringen i t.ex. Finland och Danmark. Centerpartiet föreslår därför bl.a. att skatten på kväve i handelsgödsel därmed skall slopas. Motionärerna föreslår att anslaget minskas med 151 000 000 kr. Återstående medel utgör bekämpningsmedelsavgifter som skall återföras till näringen på lämpligt sätt.

Utskottets ställningstagande

År 2001 tillsatte regeringen en utredning, den s.k. HOBS-utredningen (dir. 2001:55), med uppgift att göra en översyn av skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel i syfte att förbättra deras effektivitet som miljöstyrmedel utan att kraven på kostnadseffektivitet eftersätts. Utredningen presenterade under våren 2003 sitt betänkande Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel? (SOU 2003:9). Liksom utredaren anser regeringen att skatten på bekämpningsmedel bör höjas. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen att skatten höjs med 30 kr för varje helt kilogram verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet från den 1 januari 2004 (prop. 2003/04:1 volym 1 sid. 222 f.). I övriga delar bereds betänkandet vidare inom Regeringskansliet. Utskottet vill för egen del inte föregripa den fortsatta behandlingen av frågan och gör därför ingen annan bedömning än den regeringen gör om medelstillsdelningen på anslaget. Utskottet avstyrker därför motionerna 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 22 delvis, 2003/04:MJ449 (m) yrkande 3 delvis, 2003/04:MJ470 (c) delvis och 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis.

44:7 Ekologisk produktion

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att inrätta ett nytt anslag samt medelstilldelningen på detta anslag. Därmed avstyrker utskottet fyra motionsyrkanden (m, fp, c) i vilka motionärerna motsätter sig anslagstilldelningen.

Propositionen

Regeringen föreslår att ett nytt anslag benämnt 44:7 *Ekologisk produktion* anvisas fr.o.m. år 2004. Anslaget disponeras av Jordbruksverket för utvecklingsinsatser rörande ekologisk produktion. Vidare föreslår regeringen att regeringen bemyndigas att under år 2004 i fråga om anslaget 44:7 *Ekologisk produktion* besluta om bidrag som medför utgifter på högst 9 900 000 kr år 2005 och högst 4 500 000 kr år 2006. Under anslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* har för år 2003 avsatts 14 miljoner kronor för åtgärder rörande ekologisk produktion. Medlen avser Jordbruksverkets utvecklingsinsatser rörande ekologisk produktion. Inom anslaget ryms försöks- och utvecklingsverksamhet, marknadsstödande åtgärder samt åtgärder för främjande av ekologisk produktion, såsom stöd till organisationer, stiftelser och myndigheter som bedriver projekt för att främja ekologiskt lantbruk. Dessa medel överförs fr.o.m. år 2004 till anslaget 44:7 *Ekologisk produktion*. Anslaget förstärks även med 1 miljon kronor för att finansiera en särskild satsning avseende djurhälsa inom ekologisk produktion.

Regeringen föreslår en anslagstilldelning för år 2004 om 15 000 000 kr.

Motionerna

Moderata samlingspartiet motsätter sig att medel anslås för att stödja en produktionsmetod, vilket framförs i motion 2003/04:M449 (m) yrkande 3 delvis. Enligt motionärerna är ekologisk produktion på det hela taget inte mer miljövänlig än konventionell. Det finns således inte något motiv att av miljöskäl stödja ekologisk produktion. Motionärerna föreslår i enlighet härmed att anslaget sänks med 15 000 000 kr. I motionerna 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis och 2003/04: Fi240 (fp) 26 delvis föreslår Folkpartiet att anslaget sänks med 15 000 000 kr. Även i motion 2003/04: MJ470 (c) delvis föreslås att anslaget sänks med 15 000 000 kr.

Enligt motion 2003/03: Sk401 (kd) yrkande 7 bedrivs trädgårdsnäringens produktion på förhållandevis små brukningsarealer. Detta gör att ett arealstöd för miljöförbättrande åtgärder utgör en viktig stimulans till förändring av produktionsmetoder. För växthusodlingens del bedrivs i dag en alltför begränsad, av samhället stödd, forsknings- och utvecklingsverksamhet för att ge vägledning för företag som önskar att utvecklas efter ekologiska principer. Ett stöd skulle enligt motionärerna få en stor betydelse för att minska riskerna i

företagen och också utgöra en berättigad ersättning för det forsknings- och utvecklingsarbete som borde varit ett generellt åtagande från samhällets sida.

Utskottets ställningstagande

Ekologisk produktion innebär en strävan att uppnå en helhetssyn utifrån företagets förutsättningar. Både vad gäller växtnäring och foder utnyttjas så långt som möjligt förnybara resurser och produkter som producerats på gården. Utfodringen av djuren baseras i hög grad på vall och grönfoder. Tillförseln av växtnäring från källor utanför gården är oftast begränsad och ogräs och skadegörare bekämpas med hjälp av andra metoder än kemiska bekämpningsmedel. I enlighet härmed bidrar ekologisk produktion till att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Produktionsmetoden kan även direkt och indirekt ha positiva effekter för möjligheten att uppnå andra miljökvalitetsmål och då främst Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap. De medel som avsätts för denna produktionsform avses täcka utvecklingsåtgärder, försöksverksamhet och marknadsstödjande åtgärder m.m. Utskottet delar regeringens uppfattning att ett särskilt anslag för denna produktionsform bör inrättas. Därutöver tillstyrker utskottet den föreslagna medelstillelningen samt det bemyndigande regeringen föreslår. Härigenom avstyrker utskottet kraven i motionerna 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis, 2003/04: MJ449 (m) yrkande 3 delvis, 2003/04: MJ470 (c) delvis och 2003/04: Fi240 (fp) yrkande 26 delvis. När det gäller motion 2003/03: Sk401 (kd) yrkande 7 vill utskottet därutöver hänvisa till vad utskottet anför under anslag 44:3 om det pågående arbetet med utvärderingen av Miljö- och landsbygdsprogrammet. Motionen i berörd del avstyrks.

Samepolitik

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avvaktar redovisningen av informationssatsningen om samerna och projektgruppens slutredovisning liksom resultatet av översynen av Sametingets kansli. I övrigt instämmer utskottet i regeringens analys av resultatet av vidtagna åtgärder inom politikområdet.

Propositionen

Omfattning

Politikområdet omfattar verksamheten vid Sametinget, rennäringen och information om samer och samisk kultur. Till politikområdet hör också arbete med urbefolkningsfrågor med både nationell och internationell verksamhet.

Sametingets verksamhet regleras i sametingslagen (1992:1433) och förordningen (1993:327) med instruktion för Sametinget. Sametinget anvisas medel till sin verksamhet över utgiftsområde 1 anslag 45:1 *Sametinget*. Rennäringen regleras i huvudsak i rennäringslagen (1971:437) och i rennärings-

förordningen (1993:384). De skador som vilda djur orsakar rennärigen ersätts enligt viltskadeförordningen (2001:724).

Sametingets utgiftsutveckling har inte uppvisat några stora förändringar under åren och Sametinget har även under år 2002 ett visst anslagssparande. Beträffande den framtida utgiftsutvecklingen avvaktar regeringen behandlingen av Rennäringspolitiska kommitténs förslag och Sametingsutredningen.

Genom en kraftigt minskad renslakt sedan mitten av 1990-talet uppkom ett anslagssparande på anslaget 45:1 *Främjande av rennärigen m.m.* på närmare 50 miljoner kronor. Jordbruksverket har med regeringens medgivande under de tre senaste åren disponerat huvuddelen av anslagssparandet för svensk medfinansiering av Mål 1-stöd för särskilda samiska program (tidigare Mål 6) och för katastrofskadeskydd vid synnerligen svåra förhållanden. Anslagssparandet kommer att förbrukas under år 2003.

Regeringens inriktning är att successivt pröva ett utvidgat samiskt självbestämmande inom områden där detta är möjligt och med beaktande av resultatet av pågående och nyligen avslutade utredningar. Regeringen har inlett samtal som syftar till en närmare dialog mellan staten och samerna. Dessa samtal baseras på respekt, partnerskap och ökat samiskt självbestämmande. Regeringen arbetar långsiktigt för en ratificering av ILO-konvention 169. Därför har regeringen tillsatt en gränsdragningskommission för att fastställa gränserna för renskötselområdet och en jaktutredning för att närmare utreda omfattningen av samebymedlemmars och markägares rätt till jakt och fiske inom lappmarkerna och renbetesfjällen. Regeringen inriktar numera sin informationsinsats om samer och samisk kultur på det nationella planet.

Resultatbedömning, analys m.m.

Verksamheten vid Sametinget är indelad i följande delar:

1. det folkvalda organet,
2. samiska språk,
3. nordiskt och internationellt arbete,
4. information om samiska förhållanden,
5. samiska näringar och samhällsplaneringen,
6. verksamhet med EU:s strukturfonder,
7. kultur.

De viktigaste effekterna av den förda politiken när det gäller samiska näringar och samhällsplaneringen är enligt regeringen att betydelsen av den samiska kulturen och näringarna har lyfts fram i bl.a. miljömålsarbetet.

Pristöd till rennärigen lämnades för slaktåret 2002/03 med 18,7 miljoner kronor för knappt 1 700 ton renkött. Det genomsnittliga avräkningspriset var 37,10 kr per kilo exklusive mervärdesskatt och prisstöd, vilket innebär en sänkning med 4,60 kr sedan föregående år. Antalet slaktade renar uppgick till drygt 60 000, vilket är en ökning med närmare 1 500 djur. Antalet kalvar som märkts under året bedöms vara högt, varför slakten även framöver kan

beräknas ligga på en högre nivå än tidigare år. Genom utfodring och tidigare-läggning av slakt är antalet slaktkroppar som kasserats på grund av hög cesiumhalt mindre än 50 stycken. Verksamheten med medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark har nu kommit i gång. Det har även under detta år varit mycket goda väderförhållanden för rennäringen. Några bidrag för utfodring på grund av synnerligen svåra betesförhållanden har inte betalats ut.

Inom ramen för regeringens informationssatsning om samerna som Sveriges urbefolkning har hittills beviljats projektmedel på ca drygt 8 miljoner kronor till ett trettiotal projekt.

Regeringen har år 2002 beslutat att ge Sametinget i uppdrag att utveckla och etablera ett permanent nationellt informationscentrum för samefrågor. För detta anvisades Sametinget ett engångsbelopp på 3 miljoner kronor. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2004. Som en del av informationssatsningen beslöt regeringen i april 2003 om ett särskilt informationsprojekt, Konkreta informationsvägar om samer och samisk kultur. Projektet leds av en interdepartemental styrgrupp och skall senast i december 2003 avge en slutredovisning med förslag till fortsatta åtgärder och aktiviteter.

Regeringen konstaterar att årsredovisningen för år 2002 är betydligt bättre än föregående år. Den är inte belastad med icke efterfrågad information och är överskådlig och tillgänglig. Det går att utläsa såväl resultat som effekter där så efterfrågas. Dock behöver Sametinget förbättra sin kvalitetsredovisning, som enligt regeringen är behäftad med stora brister. Regleringsbrevets mål är inte konkretiserade i operativa dokument för målstyrning, vilket försvårar såväl årsredovisningsarbetet som den dagliga handläggningen. Sametinget har påbörjat en översyn av Sametingets kansli.

Riksrevisionsverket hade inga invändningar med anledning av Sametingets årsredovisning.

Utgiftsutveckling

Den beräknade utgiftsutvecklingen avseende politikområdet Samepolitik är följande (i miljoner kronor):

Utfall	Anslag	Utgifts- prognos	Förslag anslag	Beräknat anslag	Beräknat anslag
2002	2003 ¹	2003	2004	2005	2006
76	58	65	59	55	55

¹Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för år 2004.

Utskottets ställningstagande

Regeringens resultatredovisning ger utskottet anledning till följande synpunkter. Som regeringen framhåller är de viktigaste effekterna av den förda

politiken när det gäller samiska näringar och samhällsplaneringen att betydelsen av den samiska kulturen och näringarna har lyfts fram i bl.a. miljömålsarbetet, och det kan konstateras att Sametingets arbete med rennäringen främst hänför sig till rovdjursersättningarna till samebyarna, deltagande i olika arbetsgrupper samt besvarande av remisser.

Av propositionen framgår att prisstöd till rennäringen lämnades för slaktåret 2002/03 med 18,7 miljoner kronor för knappt 1 700 ton renkött. Det genomsnittliga avräkningspriset var 37,10 kr per kilo exklusive mervärdesskatt och prisstöd, vilket, som utskottet kan konstatera, innebär en sänkning med 4,60 kr sedan föregående år. Antalet slaktade renar uppgick till drygt 60 000, vilket är en ökning med närmare 1 500 djur. Antalet kalvar som märkts under året bedöms vara högt, varför, som regeringen anför, slakten även framöver kan beräknas ligga på en högre nivå än tidigare år. Genom utfodring och tidigareläggning av slakt är antalet slaktkroppar som kasserats på grund av hög cesiumhalt mindre än 50 stycken. Tack vare mycket goda väderförhållanden för rennäringen har, vilket framgår av propositionen, några bidrag för utfodring på grund av synnerligen svåra betesförhållanden inte betalats ut.

I propositionen anför regeringen att, inom ramen för regeringens informationssatsning om samerna som Sveriges urbefolkning, projektmedel på drygt 8 miljoner kronor hittills har beviljats ett trettiotal projekt. För utveckling och etablering av ett nationellt informationscentrum för samefrågor anvisades Sametinget ett engångsbelopp på 3 miljoner kronor. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2004. Som en del av informationssatsningen beslöt regeringen i april 2003 om ett särskilt informationsprojekt, Konkreta informationsvägar om samer och samisk kultur. Inom ramen för detta informationsprojekt bereds bl.a. frågor om läromedel, läromedelsproduktion, fortbildning av lärare och övrig skolpersonal, museers och bibliotekens roll som informationsspridare, fysiska mötesplatser mellan samer och allmänhet, produktion av informationskrift och attitydundersökning om samer, diskriminering och kulturella motsättningar. Projektet skall senast i december 2003 avge en slutredovisning med förslag till fortsatta åtgärder och aktiviteter.

I likhet med regeringen kan utskottet konstatera att årsredovisningen för år 2002 är betydligt bättre än för föregående år. Som regeringen anför behöver Sametinget dock förbättra sin kvalitetsredovisning som fortfarande är behäftad med stora brister. Av propositionen framgår att Sametinget har påbörjat en översyn av sitt kansli.

I avvaktan på redovisningen av informationssatsningen om samerna och på projektgruppens slutredovisning liksom på resultatet av översynen av Sametingets kansli avstår utskottet från synpunkter i dessa delar av politikområdet. I övrigt instämmer utskottet i regeringens analys av resultatet av vidtagna åtgärder inom politikområdet Samepolitik.

45:1 Främjande av rennäringen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker en motion (kd) om höjning av anslaget. Utskottet avstyrker vidare en motion (kd) om en översyn av reglerna för pristillägget på renkött.

Propositionen

De utgifter som belastar anslaget är:

- underhåll av vissa riksgränsstängsel och underhåll eller rivning av renskötselaneläggningar för vilka staten har underhållsansvaret,
- statens del av kostnaderna för redovisning av markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla eller känsliga för renskötseln, natur- och kulturmiljövården,
- utveckling av företagsregistret för rennäringen,
- prisstöd till rennäringen enligt förordningen (1986:255) om pristillägg på renkött,
- ersättning till följd av Tjernobylolyckan som kan lämnas till jordbruksföretag, renskötsel företag och till den som helt eller delvis försörjer sig på att fiska till husbehov eller för försäljning enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobylolyckan,
- kostnader för medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark,
- övriga åtgärder för främjande av rennäringen som beslutas efter överläggningar mellan staten och Sametinget såsom samfinansiering av EU-projekt för utveckling av rennäringen.

Pristillägg på renkött infördes år 1973 och lämnades då i form av ett fast belopp per slaktad ren oavsett djurslag och vikt. Från år 1993 lämnades pristillägget per kilo slaktvikt oavsett djurslag. År 1997 differentierades tillägget så att det nu lämnas med 9 kr per kilo för vuxen ren och med 14,50 kr per kilo för kalv. Sedan det kilorelaterade pristillägget infördes år 1993 har medelavräkningspriset för renkött, exklusive moms och pristillägg, nästan fördubblats, från 21,28 kr per kilo år 1993 till 37,10 kr per kilo år 2002. Pristillägget har således fått en allt mindre betydelse för den enskilde renägarens ekonomi. Mot bakgrund av detta och med hänsyn till det statsfinansiella läget bedömer regeringen att pristillägget bör halveras för att andra angelägna ändamål inom anslaget skall kunna prioriteras.

Regeringen föreslår att anslaget 45:1 *Främjande av rennäringen* för år 2004 uppgår till 37 000 000 kr.

Motionerna

Kristdemokraterna begär i motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 48 delvis att anslaget höjs med 5 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

I motion 2003/04: MJ267 (kd) begärs en översyn av gällande regler för pristillägg på renkött. Syftet med översynen skall vara att levande renar skall kunna transporteras till Norge eller Finland och att renägaren vid slakt skall ha rätt till prisstöd på renkött.

Utskottets ställningstagande

Av propositionen framgår att, sedan det kilorelaterade prislägget infördes år 1993, medelavräkningspriset för renkött, exklusive moms och pristillägg nästan har fördubblats. Pristillägget har således fått allt mindre betydelse för den enskilde renägarens ekonomi. En utveckling har skett i riktning mot riksdagens målsättning, vilket innebär att stödet bl.a. skall bidra till förbättrad lönsamhet hos rennäringens företag och främjande av avsättningsmöjligheterna för renkött. Pristillägget skall också främja en balans mellan renantal och betestillgång, vara anpassat till produktions- och marknadsförutsättningarna samt kunna fungera inom ramen för internationella överenskommelser.

Renköttsmarknaden i Sverige, Norge och Finland utgör i princip en gemensam marknad, och avräkningspriserna i de tre länderna är i stort sett desamma. Även om det är naturligt att priset på renkött varierar med tillgång och efterfrågan, uppfattas avräkningspriserna på renkött i dag som mycket osäkra och instabila. En viktig förutsättning för en fungerande renköttsmarknad med bra avräkningspriser är marknadsåtgärder, och av det statliga pristillägg som utgår avsätts 50 öre per kilo för sådana åtgärder.

Som regeringen anför kan en neddragning av pristillägget anses befogad bl.a. med hänsyn till det statsfinansiella läget. Utskottet finner således medelsbehovet under anslaget väl avvägt och tillstyrker regeringens förslag. Utskottet förutsätter ändå att regeringen noga följer effekterna för rennäringen under den kommande slaktperioden, framför allt vad avser avräkningspriserna inklusive pristillägget, och ersättningarna för vissa merkostnader till följd av de ökade cesiumhalterna, och vid behov vidtar behövliga åtgärder.

Med hänvisning till det ovan anförda och till riksdagens beslut om utgiftsram för utgiftsområde 23 (bet. 2003/04: FiU1, rskr. 2003/04:42) avstyrker utskottet motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 48 delvis om en höjning av anslaget. Med det anförda avstyrks även motion 2003/04: MJ267 (kd).

45:2 Informationssatsning om samerna**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget 45:2.

Utbildningspolitik och forskningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20

Propositionen

Politikområde Utbildning inom utgiftsområde 16

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ingår som en del i politikområdet Utbildning som redovisas under utgiftsområde 16. Verksamheten vid Lantbruksuniversitetet utgör också ett viktigt medel för att förverkliga målen inom livsmedelspolitiken, landsbygdspolitiken, djurpolitiken, samepolitiken samt skogspolitiken under utgiftsområde 23.

Politikområde Forskning inom utgiftsområde 23

Forskningen som bedrivs inom de areella näringarna har ett särskilt ansvar för att kunskaperna om naturresurserna utvecklas för kommande generationers behov. Viktiga globala miljö- och livsmedelsförsörjningsfrågor måste lösas genom samverkan mellan många länder och mellan forskare från olika vetenskapliga discipliner.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsstyrd forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Rådet sorterar under utgiftsområde 20 men anvisas medel under ett anslag för forskning under utgiftsområde 23. En resultatredovisning för samtliga forskningsfinansierande myndigheter görs under politikområdet Forskning under utgiftsområde 16.

25:1 Sveriges lantbruksuniversitet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget och avstyrker tre motioner (fp, kd) om höjning av anslaget. Utskottet avstyrker även tre motioner (m, c) om annan resursfördelning inom anslaget. Även två motioner (s, m, fp, kd, c) om inrättande av tjänster vid SLU avstyrks, liksom fem motioner (s, fp, v, c) om prioritering av viss forskning.

Propositionen

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) skall utveckla kunskapen om de biologiska naturresurserna och människans hållbara nyttjande av dessa. Detta sker genom utbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys och information.

Anslaget finansierar grundläggande högskoleutbildning, forskarutbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys samt information och fortbildning. Verksamheten bedrivs utifrån en sektorsroll som preciseras av fem ansvarsområden:

- kvalitet i livsmedelskedjan,
- djurhållning, djurhälsa och djurskydd,
- skog, skogsbruk och förädling av skogsråvaran,
- naturresurser för landbygdsutveckling, rekreation och fritid,
- landskapsplanering och markanvändning.

SLU har, i samverkan med näringsliv och andra intressenter, påbörjat en översyn av sektorsrollens omfattning och mål. Regeringen avvaktar resultatet av denna översyn och avser att återkomma i frågan.

Grundutbildningen bedrivs inom ett antal utbildningsprogram som leder till 11 olika yrkesexamina eller kandidat/magisterexamen med fem olika inriktningar.

Verksamheten vid SLU ingår som en del i politikområdet Utbildning och omfattas därför av den övergripande resultatredovisning som görs för högskoleväsendet under utgiftsområde 16.

SLU har fattat beslut om en reformering av institutionsstrukturen och fakultetsorganisationen för att uppnå en effektiv intern organisation och för att snabbare kunna möta omvärldens krav på förändring och förnyelse.

SLU redovisar en kapitalförändring för helåret 2002 uppgående till minus 29 miljoner kronor. Detta skall jämföras med resultatet för år 2001 som uppvisade ett underskott på 89 miljoner kronor och att delårsrapporten för det första halvåret 2003 prognostiserat årets resultat till minus 8,5 miljoner kronor. Underskottet hänförs sig huvudsakligen till att statsanslaget minskat med 6 miljoner kronor i enlighet med förslaget i 2003 års ekonomiska vårproposition. SLU fortsätter aktivt att arbeta för en bättre ekonomistyrning. För att komma till rätta med den ekonomiska situationen har särskilda åtgärder vidtagits. Till exempel har en översyn av kursutbudet initierats för att identifiera och eliminera dubbleringar. Den veterinärmedicinska fakulteten, som under lång tid uppvisat ett ekonomiskt underskott i verksamheten, har bl.a. ansett sig vara tvungen att temporärt stänga den s.k. hästakuten, vilket vållat stor uppmärksamhet hos allmänheten. På grund av det ansträngda ekonomiska läget vid den veterinärmedicinska fakulteten kommer veterinärutbildningens innehåll, organisation och utbildningsmål att ses över och anpassas till förändringar i omvärlden och till samhällets behov.

SLU har inkommit till Regeringskansliet med en rapport angående bl.a. hur stor andel av kostnaderna för djursjukvård som täcks av avgifter. Rapporten konstaterar att taxor och avgifter i fråga om djursjukvården vid SLU i allt väsentligt torde vara jämförbara med dem som uttas vid liknande kliniker. Graden av kostnadstäckning för djursjukvården vid SLU är ca 75 %, vilket är lägre än motsvarande vid kommersiell verksamhet. SLU framhåller emellertid att den primära målsättningen för den djursjukvård som bedrivs vid universitetet är att tillgodose grundutbildningens, forskningens och forskarutbildningens samt specialistutbildningens behov, vilket har sin grund i de särskilda krav på arbetsskydd och djurskydd som ställs i en undervisningssituation. För övrigt avgiftsfinansierad verksamhet kalkyleras med full kostnadstäckning. Ett

undantag utgör försäljning av jordbruksprodukter av vilken en mindre andel finansieras via statsanslag (15 %).

I regleringsbrevet för budgetåret 2003 avseende SLU specificeras utbildningsuppdraget genom ett mål för antalet helårsprestationer. Antalet helårsprestationer för treårsperioden 2000–2002 har fastslagits till 9 000, varav 1 100 i fristående kurser. Utfallet för perioden är 9 410 helårsprestationer i utbildningsprogram varav 1 431 i fristående kurser. Prestationsgraden är 94 %, vilket innebär en ökning med 5 % i förhållande till föregående år. Den genomsnittliga prestationsgraden för hela riket ligger på 82 %.

SLU är ett universitet med tyngdpunkt på naturvetenskap. Trots de svårigheter som generellt råder när det gäller att få kvinnliga sökande till naturvetenskapliga utbildningar är majoriteten (74 %) av de sökande till SLU:s utbildningar kvinnor. Andelen antagna kvinnor utgör 62 %. Variationen är dock stor mellan olika program. SLU arbetar aktivt för att utjämna könsfördelningen inom de program i vilka snedfördelning råder. Av propositionen framgår att särskilda åtgärder vidtas för att rekrytera underrepresenterat kön till sådan utbildning.

Veterinärer med utbildning från land utanför EU hade tidigare små möjligheter att få en kompletterande utbildning för att därigenom erhålla legitimation och kunna utöva sitt yrke i Sverige. I syfte att tillvarata den resurs som dessa personer utgör, anvisades SLU första gången budgetåret 1999 särskilda medel för att genomföra en kompletterande utbildning för utländska veterinärer. Under år 2002 antogs inga studenter till utbildningen på grund av att för få sökande uppfyllde uppställda förkunskapskrav i svenska. Hittills har totalt 44 utländska veterinärer antagits. Utbildningsresultaten har varit goda och flertalet av dem som avslutat utbildningen och erhållit legitimation har fått adekvat arbete.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 34 % av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor. Under år 2002 anställdes totalt 15 nya professorer, av dessa var endast 3 kvinnor, vilket motsvarar 20 %. En anledning till att SLU inte redovisar en större andel kvinnor bland de nyrekryterade professorerna är att merparten av de lektorer som ansöker om befordring är män. Totalt är andelen kvinnor bland SLU:s professorer 18 %. Mer än hälften av doktoranderna är kvinnor, vilket tyder på att kvinnorna hävdar sig bra i konkurrensen om dessa anställningar. Regeringens bedömning är att detta torde öka SLU:s möjligheter att närma sig målet för andelen nyrekryterade kvinnliga professorer.

I regeringens ekonomiska vårproposition för år 2001 föreslogs en förstärkning av forskning om biologisk mångfald och forskning till stöd för en ekologiskt hållbar utveckling. Som en del i satsningen anvisades medel till Artdatabanken med 10 miljoner kronor för åren 2002 och 2003 samt 20 miljoner kronor för år 2004. Syftet var att ge Artdatabanken möjlighet att ta fram ett taxonomiskt referensverk över samtliga i Sverige förekommande flercelliga arter. Även fortsättningsvis anvisas medel under anslaget för denna särskilda satsning med 20 miljoner kronor för vart och ett av åren 2005 och 2006.

Regeringen föreslår att anslaget 25:1 *Sveriges lantbruksuniversitet* för år 2004 uppgår till 1 289 479 000 kr.

Regeringen förutsätter att de åtgärder som SLU vidtagit för att komma till rätta med de uppkomna underskotten i ekonomin skall resultera i att SLU får en ekonomi i balans. Regeringen är medveten om att den rådande situationen till viss del beror på minskade statsanslag men anser ändå att en ekonomi i balans måste vara ett överordnat mål och noterar med tillfredsställelse den positiva tendens som delårsrapporten uppvisar.

De särskilda medel som SLU anvisats för verksamheten vid Centrum för uthålligt lantbruk (CUL) på 5 miljoner kronor och för fältforskningsverksamhet rörande ekologisk produktion på 7 miljoner kronor bör tillföras anslaget också fr.o.m. år 2004. Regeringen föreslår att anslaget minskas engångsvis med 2 miljoner kronor för år 2004 för att medverka till ett lägre utgiftstryck.

Motionerna

I Folkpartiet liberalernas motioner 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis och 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 22 delvis begärs en höjning av anslaget med 12 miljoner kronor utöver regeringens förslag. En höjning med 2 miljoner kronor begärs i partimotion 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 48 delvis. Vid SLU finns i dag stark kompetens inom såväl livsmedels- som lantbruksekonomi. Kristdemokraterna anser att, rätt använd, kan denna kompetens utvecklas vidare inom värdefulla områden för svensk livsmedelsproduktion. Regeringens föreslagna sänkning av anslaget med 2 miljoner kronor framstår som omotiverad och småaktig, och partiet motsätter sig denna nedsättning. Vid FN:s konferens för Miljö- och utveckling år 1992 förband sig i-länderna att gå före och utveckla hållbara produktions- och konsumtionsmönster. Forskning och utveckling av ett resurs- och energieffektivt jordbruk måste därför ges hög prioritet (yrkande 47).

Ett flertal motioner tar upp frågor om forskningen vid SLU. Vikten av fortsatt forskningsverksamhet vid Stenstugu på Gotland betonas i motion 2003/04:MJ239 (s). Denna forskning utgör enligt motionärerna en väsentlig faktor i arbetet med utvecklingen av den för ön så betydelsefulla livsmedels- och energiproduktionen, och det nyligen etablerade livsmedelsinstitutet på Gotland är en länk mellan forskning och utveckling som kommer hela samhället till godo (yrkande 1). Inom SLU finns flera försöksverksamheter i olika driftsformer. För att garantera lika behandling av olika försöksverksamheter som bedrivs i olika delar av landet krävs en översyn av hela verksamhetsområdet (yrkande 2). I motion 2003/04:MJ377 (m, fp, kd, c) begärs förstärkning av basresurserna för sektorsrollen vid SLU i Skara med två högre forskartjänster. Motionärerna framhåller att förstärkningen kommer att öka utvecklingspotentialen inom SLU:s sektorer och ytterligare stimulera samarbetet inom det västsvenska universitets- och högskolesamarbetet (VUS), speciellt Högskolan i Skövde. I Vänsterpartiets partimotion 2003/04:MJ410 (v) framförs krav på att regeringen tar initiativ till att Sveriges lantbruksuniversitet tillsammans med berörda myndigheter och statliga verk kartlägger den kun-

skap och de kunskapsluckor som finns kring ekologiska livsmedels hälsoeffekter (yrkande 9). Om SLU:s verksamhet även i fortsättningen skall ligga kvar under Jordbruksdepartementet bör enligt motion 2003/04: MJ431 (fp) regeringen klarlägga i vilka frågor universitetet har ett speciellt nationellt ansvar gentemot sina näringar. Detta bör också tydliggöras genom i budgeten öronmärkta pengar till sektorsansvaret, dvs. samverkan med näringen och myndigheter. Det är inte möjligt i årets budget men regeringen bör få i uppdrag att se över frågan till nästa år (yrkande 18). Motion 2003/04: MJ445 (s) behandlar frågan om försöksverksamhet med trädgårdsodling i Öjebyn och i Röbbäcksdalen. Motionärerna anser det vara av största vikt att den genbank som nu finns bevaras och att försöken med ekologisk odling får fortsätta. Enligt kommittémotion 2003/04: MJ473 (c) bör en fond inrättas för småskalig livsmedelsförädling. Fonden bör arbeta för en mångfald forskningsinriktningar, t.ex. ekologiskt jordbruk, trädgårdsproduktion och nya grödor. Vidare bör naturbruksskolornas roll för de nya näringarna stödjas och utvecklas, och EU:s insatser inom jordbruks- och livsmedelsforskningen samt resurserna till forskningen för bioteknik bör utökas (yrkande 13). I sin partimotion 2003/04: N328 (c) efterlyser Centern en sammanhållen forskning kring landsbygdsfrågor. Kunskapen om landsbygdsutveckling är enligt partiet relativt bristfällig och spridd på en mängd institutioner. En prioritering av forskningen om landsbygdsutveckling, regionalpolitik, kulturgeografi, miljöforskning och träforskning är betydelsefull för utvecklingen av landsbygdsnäringarna (yrkande 5).

Vikten av att Sveriges lantbruksuniversitet tilldelas tillräckliga medel för att kunna säkra en bra veterinärutbildning betonas i motion 2003/04: MJ231 (c). Behovet av utbildning av hästtandläkare tas upp i motion 2003/04: MJ238 (s). Motionären framhåller att det, trots det stora antalet hästar i vårt land, saknas en kvalificerad svensk utbildning för hästtandläkare. Den s.k. hästakuten vid Ultuna tas upp i motion 2003/04: MJ427 (m). Enligt motionären är det en statsangelägenhet att bevara kvaliteten på undervisning, forskning och djursjukvård vid landets enda veterinärmedicinska fakultet (yrkande 1). En successiv återuppbyggnad av grundutbildningsanslagen vid Lantbruksuniversitetets utbildningar bör påbörjas (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Det i motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 48 framförda yrkandet om en höjning av anslaget ryms inte inom den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet. Utskottet, som finner regeringens förslag om medelstilleddning under anslaget väl avvägt, tillstyrker regeringens förslag i denna del. Därmed avstyrks motionerna 2003/04: Fi240 (fp) yrkande 26 delvis, 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis samt 2003/04: MJ399 (kd) yrkandena 47 och 48 delvis.

Som framgår av propositionen har SLU, i samverkan med näringsliv och andra intressenter, påbörjat en översyn av sektorsrollens omfattning och mål. Regeringen avvaktar resultatet av denna översyn och uttalar i propositionen

sin avsikt att återkomma i frågan. Av propositionen framgår vidare att universitetet har fattat beslut om en reformering av institutionsstrukturen och fakultetsorganisationen för att uppnå en effektiv intern organisation och för att snabbare kunna möta omvärldens krav på förändring och förnyelse. I övrigt får det enligt förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet anses vara en uppgift för universitetets styrelse att besluta i viktigare frågor om den interna resursfördelningen. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ239 (s) yrkande 2, 2003/04: MJ427 (m) yrkande 2 och 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 18 i den mån motionerna inte kan anses tillgodosedda.

Enligt förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet är det en uppgift för universitetets styrelse att besluta i viktigare frågor om den interna resursfördelningen, dvs. även inrättande av tjänster. Därmed avstyrker utskottet motion 2003/04: MJ377 (m, fp, kd, c).

Som utskottet tidigare inhämtat har den veterinärmedicinska fakulteten, som under lång tid uppvisat ett ekonomiskt underskott i verksamheten, bl.a. ansett sig vara tvungen att temporärt stänga den s.k. hästakuten, vilket vållat stor uppmärksamhet hos allmänheten. Enligt vad utskottet erfarit har dock verksamheten vid mottagningen upptagits igen. Av propositionen framgår att det ansträngda ekonomiska läget vid den veterinärmedicinska fakulteten har föranlett en översyn av veterinärutbildningens innehåll, organisation och utbildningsmål i syfte att anpassa utbildningen till förändringar i omvärlden och till samhällets behov. I sammanhanget vill utskottet erinra om regeringens uppdrag till Jordbruksverket den 6 februari 2003 att analysera den veterinära verksamheten. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ231 (c) och 2003/04: MJ427 (m) yrkande 1 i den mån motionerna inte kan anses tillgodosedda. Med hänvisning till det anförda och till vad utskottet anfört ovan om inrättande av tjänster vid SLU avstyrks även motion 2003/04: MJ238 (s).

När det gäller den ekologiska forskningen i stort vill utskottet erinra om sin i flera sammanhang framförda syn på jordbruket och trädgårdsnäringen som centrala näringar i ett hållbart samhälle. Konsumenternas intresse för miljöhänsyn, etiska värden, livsmedelssäkerhet och global livsmedelsförsörjning ökar och kommer att alltmer förändra dagens marknadssituation. Därmed växer också behovet av kunskaper som har betydelse för omställningen av samhället till en ekologiskt hållbar utveckling. När det gäller resurser till viss forskning vill utskottet emellertid erinra om att enligt förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet ankommer den interna fördelningen av bl.a. resurser för forskning och utveckling på universitetets styrelse. Det är också en fråga för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) att inom ramen för forskningsprogrammet fördela medel till olika forskningsprojekt. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att i regeringens ekonomiska vårproposition för år 2001 föreslogs en förstärkning av forskning om biologisk mångfald och forskning till stöd för en ekologiskt hållbar utveckling. Som en del i satsningen anvisades medel till Artdataban-

ken med 10 miljoner kronor för år 2002, och syftet var att ge Artdatabanken en möjlighet att ta fram ett taxonomiskt referensverk över samtliga i Sverige förekommande flercelliga arter. Även fortsättningsvis anvisas medel under anslaget för denna särskilda satsning med 20 miljoner kronor för vart och ett av åren 2005 och 2006. Enligt regeringens förslag i årets budgetproposition bör de särskilda medel som SLU anvisats för verksamheten vid Centrum för uthålligt lantbruk (CUL) på 5 miljoner kronor och för fältforskningsverksamhet rörande ekologisk produktion på 7 miljoner kronor tillföras anslaget också fr.o.m. år 2004. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ410 (v) yrkande 9, 2003/04: MJ473 (c) yrkande 13 och 2003/04: N328 (c) yrkande 5.

Utskottet har inga andra synpunkter än motionärerna i motion 2003/04: MJ239 (s) om den stora betydelse som forskningsstationen vid Stenstugu på Gotland har för arbetet med att utveckla den för öns näringsliv så viktiga livsmedels- och energiproduktionen. Som utskottet anført ovan ankommer emellertid den interna fördelningen av bl.a. resurser för forskning och utveckling på SLU:s styrelse. I sammanhanget vill utskottet erinra om det beslut om reformering av institutionsstrukturen och fakultetsorganisationen som har beslutats och som utskottet redogör för ovan. Med det anförda avstyrker utskottet motionens yrkande 1 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Som utskottet vid flera tidigare tillfällen anført delar utskottet i allt väsentligt synpunkterna i motion 2003/04: MJ445 (s) om vikten av forskning och utveckling när det gäller ekologisk odling inom trädgårdssektorn och om det förtjänstfulla arbete som bedrivs vid SLU:s institution för norrländsk jordbruksvetenskap i Röbbäcksdalen och Öjebyn. Som utskottet anført ovan är det emellertid en fråga för universitetets styrelse att fördela medel till bl.a. dessa projekt. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionen i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstillelning under anslaget och regeringens förslag om bemyndigande samt avstyrker tre motioner (fp, c) om höjning av anslaget. Utskottet avstyrker vidare en motion (kd) om prioritering av skogsforskning och en motion (m) om forskning och utbildning inom livsmedelssektorn. Även en motion (c) om resurser till Stiftelsen Biodynamiska Forskningsinstitutet avstyrks.

Propositionen

Anslaget disponeras av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) och finansierar stöd till forskning om de areella näringarna samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. Forskningsstödet finansierar även med näringen samfinansierad forskning som omfattar skogsforskning, trädgårdsforskning samt växtförädling. För forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande finns anslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* under utgiftsområde 20.

För att underlätta planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att ingå ekonomiska åtaganden som innebär utgifter på högst 200 000 000 kr under år 2005, högst 80 000 000 kr under år 2006 och högst 20 000 000 kr under år 2007.

Regeringen föreslår att anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* för år 2004 uppgår till 232 458 000 kr.

Anslaget finansierar bl.a. bidrag för informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet (bet. 1992/93:JoU20, 2001/02: MJU7). Enligt regeringens mening ligger denna typ av verksamhet inte inom ramen för den verksamhet som enligt instruktionen ankommer på Formas. Regeringen föreslår därför att 3,5 miljoner kronor överförs från Formas anslag till anslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* för Fritidsodlingens Riksorganisation för informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet och 750 000 kr överförs för Stiftelsen trädgårdsodlingens elitplantstation till samma anslag, totalt 4,25 miljoner kronor.

Formas har under perioden 2001–2003 erhållit särskilda medel för forskning om ekologisk produktion. Regeringen anser att denna satsning bör fortsätta också efter år 2003. För detta ändamål bör anslaget tillföras 23 miljoner kronor fr.o.m. år 2004. Här i inryms ett basanslag för Stiftelsen Biodynamiska Forskningsinstitutet omfattande 0,5 miljoner kronor.

Motionerna

Enligt partimotion 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 26 delvis och kommittémotion 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 delvis bör anslaget höjas med 8 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Hela området från jord till bord bör ingå i den forskning som stöds av Formas som alltså bör ta ansvar även för den livsmedelstekniska och teknologiska forskningen. I kommittémotion 2003/04: MJ470 (c) delvis begärs en höjning av anslaget med ytterligare 56 miljoner kronor. Det framhålls i motionen att behovet av forskning och utveckling inom skogssektorn är stort, och att forskningen bör inriktas mot bl.a. svampangrepp och trämaterialens användningsområden och mot en generell minskad miljöpåverkan av jord- och skogsbruk. Enligt kommittémotion 2003/04: MJ473 (c) talar starka skäl för att Stiftelsen Biodynamiska

Forskningsinstitutet i Järna bör få ett basanslag för sin forskning. För att möjliggöra detta bör resurserna till forskning om ekologiskt jordbruk ökas (yrkande 14).

Behovet av att prioritera forskningen kring trä och träanvändning betonas även i kommittémotion 2003/04: MJ409 (kd). Regeringen måste tillse att utrymmet för den skogliga forskningen inte krymper (yrkande 12). Betydelsen av forskning och utbildning inom livsmedelsproduktionen framhålls i motion 2003/04: MJ476 (m). Enligt motionärerna behövs fortsatta resurser för att förbättra och utveckla den utbildning och kompetens som finns inom näringen. Vidare behöver ny forskning och utveckling inom området stimuleras för att säkerställa att lantbruket och dess livsmedelsproduktion är näringar som kan fortsätta att utvecklas (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som finner regeringens förslag om medelstildelning under anslaget väl avvägt, tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna 2003/04: Fi240 (fp) yrkande 26, 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 22 och 2003/04: MJ470 (c), samtliga i berörda delar. Utskottet tillstyrker vidare det bemyndigande som regeringen föreslår.

Formas har under perioden 2001–2003 erhållit särskilda medel för forskning om ekologisk produktion. Som regeringen anför bör denna satsning fortsätta också efter år 2003, och anslaget bör tillföras 23 miljoner kronor för detta ändamål fr.o.m. år 2004. Av propositionen framgår att i beloppet ryms ett basanslag för Stiftelsen Biodynamiska Forskningsinstitutet, omfattande 0,5 miljoner kronor. Därmed finner utskottet motion 2003/04: MJ473 (c) yrkande 14 tillgodosedd utan någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion 2003/04: MJ409 (kd) om den skogliga forskningens betydelse. Likaså delar utskottet synpunkterna i motion 2003/04: MJ476 (m) om vikten av forskning och utbildning inom lantbruket och livsmedelsproduktionen. Det får emellertid anses vara en uppgift för i första hand forskningsrådet att fördela medel till olika forskningsprojekt. Med det anförda avstyrks motionerna i berörda delar.

26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning under anslaget 26:2.

Landsbygdspolitik – resultatredovisning

Inledning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att resultatskrivelsen ger en fördjupad information om resursfördelningen och på ett bra sätt redovisar hur resultaten svarar mot uppställda mål.

Utskottets ställningstagande

Talmanskonferensen beslutade den 2 december 1998 att tillkalla en parlamentarisk kommitté för att se över och utvärdera vissa frågor rörande riksdagens arbetsformer. I sitt huvudbetänkande Riksdagen inför 2000-talet (förslag till riksdagen 2000/01:RS1 s. 76) anförde kommittén att budgetarbetet i riksdagen bör utvecklas på så sätt att uppföljning och utvärdering blir en integrerad del av budgetprocessen. I syfte att förbättra förutsättningarna för detta inom ramen för den ekonomiska styrningen föreslog kommittén att regeringen varje vår till riksdagen lämnar skrivelser med resultatinformation för alla utgiftsområden. Skrivelserna behöver enligt förslaget inte avse all verksamhet inom ett utgiftsområde, utan kan med fördel koncentreras till vissa delar. I ett initiativskede kan regeringen börja med vissa verksamheter för att efter hand utvidga ambitionerna till en mer heltäckande redovisning. Enligt kommittén kan man på varje utgiftsområde börja med en redovisning som sedan kan utgöra ett gott exempel för det fortsatta arbetet. Det är enligt kommittén inte meningsfullt med rutinartade redovisningar av låg kvalitet om de inte åtföljs av analys och regeringens bedömning. Det får ankomma på regeringen att avgöra vilka verksamheter som skall redovisas i skrivelserna, men kommittén förutser att utskotten kommer att ta en aktiv roll som beställare av fördjupad information. Huvudsyftet med skrivelserna är att få ett underlag för en diskussion i riksdagen om uppnådda resultat, och de skall alltså inte innehålla några förslag från regeringen.

Riksdagen beslutade i enlighet med kommitténs förslag att regeringen senast den 14 maj varje år med början år 2003 skall lämna resultatskrivelser på alla utgiftsområden (2000/01:KU23 s. 12–13, rskr. 2000/01:273–276). I budgetpropositionen för år 2003 delade regeringen riksdagens uppfattning att eftersom resultatskrivelser är ett nytt inslag i budgetprocessen är det väsentligt att de utvecklas i en dialog mellan riksdagsutskotten och Regeringskansliet. Att ha som ambition att redan nästa år lämna resultatskrivelser för alla utgiftsområden bedömde regeringen som alltför optimistiskt och förordade i stället ett successivt införande över ett antal år (prop. 2002/03:1, utg.omr. 2 s. 31, 2002/03:FiU2 s. 11, 2002/03:85–86). Riksdagen har under år 2002 behandlat resultatskrivelserna Kultur och delaktighet (skr. 2001/02:176, bet. 2002/03:KrU1, rskr. 2002/03:57–61) och Sveriges genomförande av

EU:s sysselsättningsstrategi (skr. 2001/02:187, bet. 2002/03:AU1, rskr. 2002/03:78).

Utskottet anser att den nu aktuella skrivelsen utgör ett bra komplement till budgetpropositionen för år 2004 i fråga om redovisningen av resurser och uppnådda resultat för politikområdet Landsbygdspolitik. Som Riksdagskommittén har uttalat (2000/01:RS1 s. 78) är budgetpropositionen huvudsakligen inriktad på förslag för kommande års statsbudget, men innehåller också resultatinformation från det föregående året. Skrivelsen innehåller en fördjupad resultatredovisning för en längre period och regeringens analys och bedömning av utvecklingen. Utskottet anser att skrivelsen därmed ger riksdagen goda förutsättningar för att fördjupa sitt arbete med uppföljning och utvärdering. Utskottet har i enlighet med Riksdagskommitténs uttalanden valt att integrera behandlingen av skrivelsen med 2004 års budget och med behandling av motioner från allmänna motionstiden 2003 och 2004.

Utskottet anser att syftet att ge en mer ingående redogörelse än vad som vanligen kan innefattas i resultatredovisningen i budgetpropositionen är uppfyllt. Enligt utskottets bedömning ger skrivelsen riksdagen fördjupad information om resursfördelningen och utfallet beträffande de ingående verksamhetsområdena. Utskottet anser även att skrivelsen på ett bra sätt redovisar hur resultaten svarar mot uppställda mål, hur olika åtgärder inom politikområdet samverkar samt hur de ingående åtgärderna tillsammans med andra åtgärder kan bidra till att nå en hållbar utveckling på landsbygden.

Utskottet anser sammanfattningsvis att skrivelsen ger riksdagen ett bra underlag för att bedöma om utnyttjandet av resurserna och de uppnådda resultaten överensstämmer med de för politikområdet utställda målen.

Beskrivning av verksamhetsområden och utgångspunkter för redovisningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet har ingen erinran mot regeringens beskrivning av verksamhetsområden och utgångspunkter för redovisningen.

Skrivelsen

Politikområdet Landsbygdspolitik omfattar verksamheter för en hållbar utveckling av landsbygden samt försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för de nationella handlingsprogrammen för jordbrukets miljöpåverkan och ekologisk produktion. Det övergripande målet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden.

De anslag som omfattas av politikområdet är åtgärder för landsbygdens miljö och struktur finansierade från den nationella budgeten respektive EU-budgeten, stöd till jordbrukets rationalisering och stöd till innehavare av fjälllägenheter med mera. Förutom dessa ingår i politikområdet försöks- och utvecklingsverksamhet, inbegripet marknadsstödjande åtgärder för ekologisk

produktion. Vidare omfattar politikområdet den nuvarande återföringen av skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel.

Uppföljningar av resultaten för politikområdet Landsbygdspolitik redovisas årligen i berörda myndigheters årsredovisningar, särskilt Jordbruksverkets årsredovisning men också i länsstyrelsernas årsredovisningar. Verket för näringslivsutvecklings (Nutek) årsredovisning innefattar redovisningar inom politikområdet Regional utvecklingspolitik som också är av betydelse för beskrivningen av uppnådda resultat för politikområdet Landsbygdspolitik.

Slutligen anges i regleringsbrevet till myndigheterna ett antal specificerade uppdrag varav några har bäring på politikområdet Landsbygdspolitik. I detta sammanhang bör Jordbruksverkets årsrapport för miljö- och landsbygdsprogrammet uppmärksammas.

Jordbruksverket har i samverkan med Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket i uppdrag att fortlöpande följa och utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken. Resultatet av arbetet rapporteras fortlöpande med Jordbruksverket som samordningsansvarig myndighet.

Utskottets ställningstagande

För att så långt som möjligt ge en sammanhållen redovisning av utgiftsfördelningen för de olika verksamheter och åtgärder som rymms inom de i politikområdet ingående anslagen redovisas i skrivelsen det ekonomiska utfallet och uppnådda resultat i separata avsnitt. Syftet härmed är att åstadkomma en samlad bild av det ekonomiska utfallet och ekonomiska frågeställningar för hela politikområdet. I följande avsnitt finns uppgifter om utfallet inom olika program och åtgärder under perioden 2000–2002. Uppgifterna i detta avsnitt baseras helt och hållet på utbetalda medel inom perioden. I de två därpå följande avsnitten anges kostnader för de olika åtgärderna kopplade till resultaten.

Regeringen anför att utgångspunkten för redovisning av uppnådda resultat är de av riksdagen fastställda målen. För ekologiskt hållbart jordbruk har en resultatredovisning gentemot relevanta miljö kvalitetsmål och delmål valts.

Landsbygdspolitiken är utpekad som ett av flera politikområden som skall bidra till att nå målen för den regionala utvecklingspolitiken. Målen för den regionala utvecklingspolitiken har dock inte motsvarande konkretisering som miljö kvalitetsmålen. Den valda utgångspunkten för redovisningen med avseende på ekonomiskt och socialt hållbar utveckling är därför de övergripande mål som finns för miljö- och landsbygdsprogrammet, mål 1-programmen, Leader+-programmet och det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige.

Utskottet har inget att erinra mot utgångspunkterna för redovisningen.

Utfall och ekonomiska frågeställningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet har ingen erinran mot regeringens redovisning av utfall och ekonomiska frågeställningar.

Skrivelsen

Politikområdet omfattar verksamhet för en hållbar utveckling av landsbygden. Åtgärder är i stor utsträckning riktade till jordbruksföretag men också andra företag på landsbygden. Avgränsningen följer i huvudsak rådets förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd till utveckling av landsbygden samt åtgärder som syftar till att underlätta genomförandet av denna. Politikområdet innehåller också försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för de skilda nationella handlingsprogrammen för jordbrukets miljöpåverkan. Politikområdet inrymmer verksamhet vid Jordbruksverket och länsstyrelserna.

Anslag 44:1 omfattar den nationella finansieringen av åtgärder för landsbygdens miljö och struktur medan anslag 44:2 omfattar EU-finansieringen av i huvudsak samma åtgärder.

Åtgärder inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet är uppdelade på två insatsområden och kostnadsramen för programmet är ca 23 miljarder kronor för åren 2000–2006. Insatsområde I omfattar åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling på landsbygden och har en beräknad kostnadsram på knappt 20,2 miljarder kronor för hela programperioden, inklusive kvarvarande utbetalningar från förra programperioden. Av detta belopp omfattar miljöersättningarna ca 15 miljarder kronor för hela perioden. Totalt har ca 10 miljarder kronor utbetalats under åren 2000–2002 inom insatsområde I, varav ca 8 miljarder kronor avser miljöersättningar. Insatsområde II omfattar åtgärder för en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden och har en kostnadsram på knappt 1,4 miljarder kronor för hela programperioden. Inom insatsområde II har totalt ca 317 miljoner kronor utbetalats under åren 2000–2002. I figur 4.3 visas den procentuella fördelningen av utbetalda medel mellan åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammets insatsområde II.

Utgiftsutvecklingen inom politikområdet Landsbygdpolitik har under år 2000–2002 varit 4 214 956 000 kr, 3 713 681 000 kr respektive 4 202 829 000 kr.

Utskottets ställningstagande

I skrivelsen anför att anslagssparandet på anslagen 44:1 och 44:2 uppgår till 751 181 000 kr respektive 56 709 000 kr vid ingången av år 2003. Vid några tillfällen har regeringen fattat beslut om indragning av delar av anslagssparandet för anslagen 44:1 och 44:2. En stor del av det ingående anslagssparandet år 2000 härstammar från programperioden under åren 1995–1999. Anslagssparandet från programperioden 1995–1999 har sin bakgrund i att Sverige inte fullt ut behövde utnyttja de anvisade anslagen. För övrigt är storleken på anslagssparandet ett resultat av svårigheterna att för ett givet år prognostisera utfallet av insatser som bygger på fleråriga åtaganden.

Regeringen anför i skrivelsen att eftersom budgeten för respektive åtgärd i miljö- och landsbygdsprogrammet kan skilja sig åt mellan olika år speglar utfallet åren 2000–2002 nödvändigtvis inte förväntat utfall under resten av programperioden. Det finns emellertid vissa skillnader mellan utfallet åren 2000–2002 och den i programmet ursprungligen planerade fördelningen av

medel mellan åtgärder under samma period. Detta beror främst på att vissa åtgärder har haft en högre anslutning än förväntat under perioden medan anslutningen till andra åtgärder varit lägre än förväntat. Utskottet konstaterar att anslutningen till åtgärderna i programmet överlag har varit hög. Detta innebär också att de ekonomiska ramarna för programmet förväntas utnyttjas fullt ut.

I skrivelsen anförts att Sverige under programperioden har tilldelats ca 150 miljoner euro per år från EU-budgeten till miljö- och landsbygdsprogrammet. Sverige har hittills haft ett högt utnyttjande av tilldelade EU-medel. Detta har möjliggjorts framför allt genom en hög anslutning till programmet, tidigare-läggningar av utbetalningar samt att flera andra medlemsländer inte utnyttjat sina kuvert fullt ut.

Vissa lantbruksanknutna åtgärder för landsbygdens struktur inom mål 1-programmen, Norra Norrland och Södra Skogslänsregionen, finansieras av anslagen 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur och 44:2 EG-finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur. I skrivelsen redovisas att fram t.o.m. år 2002 har det betalats ut motsvarande knappt 25 % av åtgärdernas totala budget under programperioden.

Inom gemenskapsinitiativet Leader+ har fram t.o.m. år 2002 motsvarande ca 4 % av den totala EU-budgeten för programmet betalats ut. Utskottet konstaterar att den låga andelen utbetalda medel framför allt beror på att programmet beslutades och kom i gång senare än ursprungligen planerat.

Anslaget Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m., anslag 44:6, används för att återföra uppuren skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel i jordbruket till jordbruksnäringen. Huvuddelen av den återförda skatten används till åtgärder för att minska växtnäringens förluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. En mindre del av beloppet återförs kollektivt till jordbruksnäringen för bl.a. informations-, utbildnings-, rådgivnings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja hållbara produktionsmetoder. Skatten på bekämpningsmedel återförs kollektivt för forsknings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja en hållbar utveckling inom jordbruket och trädgårdsnäringen. Huvuddelen av det under år 2002 utbetalade beloppet, 54 %, användes till informations-, utbildnings-, utvecklings- och rådgivningsinsatser samt till bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar och forsknings- och utvecklingsverksamhet inom trädgårdsnäringen.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen har anfört.

Ekologiskt hållbart jordbruk

Utskottets förslag i korthet

Utskottet har ingen erinran mot vad regeringen anfört och avstyrker motioner om bl.a. öppna landskap (m, c), ängs- och betsmarksprogrammen (c), fåbodar (s, kd, c), kallblodig travare (kd), vallstöd (fp, c), fånggrödor (c), miljöåtgärder kring Östersjön (mp), skyddszoner

(mp), våtmarker (mp), användning av natur- och handelsgödsel (fp), s.k. Rekostöd (kd), bekämpningsmedel (kd) och ekologisk produktion (kd, v, mp).

Skrivelsen

Ett rikt odlingslandskap

Miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap innebär att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Sex delmål har angetts för miljö kvalitetsmålet. Av dessa innebär två att åtgärds- och bevarandeprogram för hotade arter och lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader skall utvecklas. Övriga delmål är följande: Senast 2010 skall samtliga ängs- och betesmarker bevaras och skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad ängsmark skall utökas med minst 5 000 hektar och arealen hävdad betesmark av de mest hotade typerna skall utökas med minst 13 000 hektar till år 2010. Mängden småbiotoper i odlingslandskapet skall bevaras i minst dagens omfattning i hela landet. Senast till år 2005 skall en strategi finnas för hur mängden småbiotoper i slättbygden skall kunna ökas. Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas skall ökas till år 2010 med ca 70 %. Senast år 2010 skall det nationella programmet för växtgenetiska resurser vara utbyggt, och det skall finnas ett tillräckligt antal individer för att långsiktigt säkerställa bevarandet av inhemska husdjursraser i Sverige.

I augusti 2002 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppgift att genomföra en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000–2006 i enlighet med vad som föreskrivs av EG. I uppdraget ingår också att utvärdera måluppfyllelsen utifrån de i programmet angivna målen. Vidare skall det administrativa genomförandet, främst gentemot stöd-mottagarna, bedömas. Utredaren har också möjlighet att lämna förslag på förbättringar av programmet och dess genomförande inom de beslutade ekonomiska ramarna för programmet. Betänkandet skall lämnas senast den 15 november 2003.

Ingen övergödning

Miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte skall ha några negativa effekter på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten. Fram till år 2010 skall de vattenburna utsläppen av fosforföreningar och utsläpp av kväve från mänsklig verksamhet ha minskat och utsläppen av ammoniak i Sverige skall ha minskat med minst 15 % från 1995 års nivå.

I miljömålsrådets rapport de Facto 2002 anges en positiv riktning för utvecklingen under perioden 1997–2001 för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Samtidigt framhålls att det kan krävas fler åtgärder för att nå målet. Vid miljömålsrådets rapportering har dock inte uppnådda resultat av åtgärderna enligt miljö- och landsbygdsprogrammet varit möjliga att beakta.

Ekologisk produktion m.m.

Riksdagen har angett målet för den ekologiska produktionen (skr. 1999/2000:14, bet. 1999/2000:MJU2, rskr. 1999/2000:91) så att den ekologiskt odlade arealen bör fördubblas (20 %) till år 2005 och att den ekologiska animalieproduktionen bör öka. Av antalet mjölkkor och slaktdjur av nöt och lamm bör 10 % finnas i ekologisk produktion år 2005. Det framhålls också att konsumenternas efterfrågan på ekologiska livsmedel är avgörande för om målen kan nås. Vidare betonas att den ekologiska produktionen från samhälls- och utgångspunkt bl.a. är ett medel i arbetet med att nå vissa av de uppställda miljökvalitetsmålen och ett steg mot en hållbar utveckling av jordbrukssektorn.

Motionerna

Ett rikt odlingslandskap

I motion 2002/03:MJ29 (fp) anförs att i Västra Götaland saknar 88 av 315 naturreservat skötselplaner. Detta riskerar att undergräva förståelsen och acceptansen för att inrätta nya naturreservat. Skötselplaner bör inrättas så snart ett naturreservat har bildats (yrkande 6).

Enligt motionerna 2002/03:MJ209 (c) yrkandena 1 och 3, 2002/03:MJ301 (kd) och 2002/03:MJ450 (s) erfordras åtgärder för att bevara och utveckla ett levande fäbodbruk och en säterkultur i Sverige. Fäbodbruken är i dag en liten del av svenskt jordbruk. Verksamheten är trots sin relativt ringa omfattning mycket viktig för bevarandet av den biologiska mångfalden, värdefulla natur- och kulturmiljövärden samt utrotningshotade husdjursraser. En nationell handlingsplan för bevarande av levande sätrar och fäbodbruk bör upprättas snarast. Besöksnäringen är en viktig näringsgren och har stora utvecklingsmöjligheter. Fäbodbruket kan bli en del av upplevelseturismen. Ett vidareutvecklat fäbodbruk kan även vara en del i utvecklingen av det fjällnära jordbruket. En ökad satsning på vårdplaner, mark- och byggnadsvård på fäbodbruk samt ett bättre juridiskt skydd erfordras för att bevara befintliga fäbodmiljöer, som är eller kommer att vara levande. Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket och Jordbruksverket bör få ett fortsatt gemensamt uppdrag tillsammans med näringsens representanter och föreningar att föreslå konkreta åtgärder som främjar och möjliggör ett levande fäbodbruk.

Enligt motionerna 2002/03:MJ356 (m) yrkande 3 och 2002/03:T213 (c) yrkande 1 är det viktigt att vi vårdar våra bygder och håller landskapet öppet. Hagar och betesmarker håller på att växa igen, antingen för att de lämnas åt

sitt öde eller för att de planteras med skog. Anledningen är att det lönar sig allt mindre att hålla djur i betesmarkerna.

Enligt motion 2002/03: MJ422 (fp) om arealersättning och miljöstöd till vallodling bör arealersättning för spannmål minska. På våra bättre jordar i Syd- och Mellansverige, där näringsläckage till havet kan befaras vara störst, har vallen svag ekonomisk konkurrenskraft gentemot spannmål och sockerbetor. En förnuftig jordbrukspolitik bör minska arealersättning mot ett miljöstöd för vallodling, fånggrödor och kantzoner för att minimera kväveläcket (yrkande 9 delvis).

Vallstödet bör enligt motion 2002/03: MJ428 (c) vara tillgängligt i hela landet. Vallstödet är ett viktigt styrmedel för ett rikt och öppet odlingslandskap och möjliggör för producenter att fortsätta med djurhållning och nyttjande av naturbetesmarkerna (yrkande 14). Vidare bör ersättningsnivåerna för ängs- och betesmarksprogrammen utökas och utformas så att de lättare kan anpassas till lokala förhållanden. Markägare bör också fortsättningsvis få ersättning för att vårda det öppna landskapet (yrkande 15).

Den kallblodiga travaren bör enligt motion 2002/03: MJ430 (kd) yrkande 3 omfattas av bevarandeinsatserna. Särskilda medel inom miljöersättningsprogrammets delprogram för utbildning, information och demonstrationsobjekt avsätts för bevarande av de utrotningshotade raserna gotlandsruss, ardenner och nordsvensk brukshäst. Populationen och antal betäckta ston i stort sett är detsamma för den kallblodiga travaren som för andra hotade raser.

I motion 2002/03: MJ487 (c) anförs att beteskraven bör utformas utifrån lokala förhållanden. Beteskraven för djur i mjölkproduktion är en viktig kvalitetsaspekt. De lantbrukare som bor så att beteskraven kan vara svåra att följa, exempelvis genom att reglerna kan utformas efter de förutsättningar som råder i olika delar av landet. Detta bör kunna ske inom ramen för kraven om betesdrift (yrkande 4).

Ingen övergödning

Enligt motion 2002/03: MJ28 (kd) bör skatten på bekämpningsmedel och handelsgödsel återföras till jordbruksnäringen. Regeringen har frångått överenskommelsen med näringen angående återföringen av bekämpningsmedels- och handelsgödselskatter (yrkande 3).

I motion 2002/03: MJ29 (fp) framhålles att en större kompetensutveckling bör ske inom skogssektorn (yrkande 4). Vidare anförs att man bör införa en ny metod för avgifter på kväve från jordbruket, nämligen att beskatta läcket från åkrarna och inte kvävepåförseln. Motionärerna delar inte regeringens uppfattning att man bör koppla miljöskatter, t.ex. skatt på kvävegödning, till direkta återföringar av pengarna till näringen. I stället bör en utsläppsavgift införas, enligt den modell som utformats i bl.a. Danmark och Holland (yrkande 5).

Ett sätt att få ned jordbrukets miljöbelastning är enligt motion 2002/03: MJ245 (kd) att ställa generella krav på att lämna en odlingsfri zon på 5–10 m längs alla vattendrag. Enligt tillgänglig sakkunskap skulle sådana

gröna zoner verksamt bidra till att ta upp kväve och fosfor så att åarna inte blir övergödda (yrkande 4).

I motion 2002/03: MJ315 (fp) anförs att för att få bukt med övergödningen bör åtgärder sättas in i vattenavrinningsområden. Jordbruket måste minimera sitt kväveläckage, vilket kan ske genom exempelvis vallodling, fånggrödor, kantzoner eller genom växnäringsbalans. Det är också nödvändigt med höga miljöavgifter för kadmium i hela EU-området och skärpt tillsyn av enskilda avlopp m.m. (yrkande 10).

Enligt motion 2002/03: MJ487 (c) yrkande 29 har den svenska regeringen begränsat möjligheten att få ersättning för odling av fånggrödor till Blekinge, Gotlands, Hallands, Kalmar, Skåne och Västra Götalands län. Som ett led i att Sverige skall uppfylla EU:s nitratdirektiv bör stödet för odling av fånggrödor utvidgas så att jordbruksområdena runt Vänern, Vättern, Hjälmarren och Mälaren omfattas helt och hållet.

Delar av EU:s jordbruksstöd bör enligt motion 2002/03: MJ489 (mp) användas till miljöåtgärder i länderna kring Östersjön, där det gör mest långsiktig miljönytta. Satsningar på utbyggnad av effektiva reningsverk och anläggning av våtmarker bör vidtas där den bästa långsiktiga nyttan kan uppnås av satsade medel oavsett vilket land det handlar om (yrkande 4). Vidare bör fler våtmarker anläggas i odlingslandskapet. Satsning på anläggning av våtmarker är en åtgärd som kan ha positiv påverkan på miljön i Östersjön (yrkande 7).

Ekologisk produktion

I motion 2002/03: MJ28 (kd) anförs att stöd till resurshushållande konventionellt jordbruk samt möjligheten att ställa om delar av ett jordbruk till ekologisk produktion bör återinföras. 84 % av Sveriges brukade jord utgörs av konventionellt (icke-ekologiskt) jordbruk. För att skapa positiva miljöeffekter är det därför av största vikt att även det konventionella jordbruket är miljöanpassat i möjligaste mån (yrkande 4). Vidare finns behov av stöd till ekologisk odling i växthus (yrkande 5). Enligt motionärernas uppfattning krävs också ytterligare forskning, utveckling, utbildning, information och andra insatser för att ytterligare minska användningen av kemiska bekämpningsmedel. I skrivelsen konstateras nämligen att användningen av kemiska bekämpningsmedel inom jordbruket och trädgårdsnäringen ökat något sedan 1995 (yrkande 7).

I motion 2002/03: MJ352 (m) om livsmedelsindustrins och jordbrukets konkurrenskraft på Gotland anförs att stöd för resurshushållande konventionellt jordbruk, Rekostöd, och vallodlingsstöd inte längre finns. Det gotländska jordbruket är i huvudsak inriktat på en omfattande animalieproduktion, och ca 40 % av den odlade arealen på Gotland är vall. Vallodling och Rekostödet bedöms ge goda miljöeffekter på Gotland och andra områden med likartade förhållanden när det gäller bibehållande av öppna landskap samt kvalitetsprofilen i modern jordbruksproduktion.

Enligt motion 2002/03: MJ419 (v) bör målet för arealen ekologiskt odlad mark ökas till att senast 2010 uppgå till 30 %. För att ytterligare stimulera

produktionen av ekologiska livsmedel krävs ett höjt politiskt mål för den areal som skall ställas om till ekologisk produktion (yrkande 9).

Det krävs enligt motion 2002/03: MJ424 (kd) yrkande 14 ett förenklat regelsystem och en ökad satsning på forskning och utveckling som skapar goda förutsättningar för en ökad produktion av ekologiska grödor.

Enligt motion 2002/03: MJ489 (mp) bör ekologiskt lantbruk gynnas. En långtgående förändring av jordbruksstöden krävs (yrkande 6).

I motion 2002/03: N302 (mp) bör behovet av statliga stimulanser för att öka produktionen av eko-produkter övervägas. Att ställa om till ekologisk produktion är en del i stärkandet även av vårt exportjordbruks konkurrenskraft, vid sidan om stärkandet av de lokala marknaderna (yrkande 9).

Utskottets ställningstagande

Ett rikt odlingslandskap

Miljömålsrådet har i sin rapport de Facto 2002 för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap gjort bedömningen att utvecklingen mellan åren 1997 och 2001 går i en positiv riktning. Rådet bedömer därför att förutsättningarna för att nå miljö kvalitetsmålet inom en generation är goda. Som redovisas i skrivelsen bör den positiva utvecklingen ha förstärkts ytterligare då uppfyllelsen av de operativa målen för åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet har förbättrats under år 2002. Detta har uppnåtts bl.a. genom åtgärder som skapar ekonomiska förutsättningar för att bevara värdefulla marker, landskapselement och småbiotoper. Frågan om utformningen av åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammet behöver ändras för att ytterligare förstärka den positiva utvecklingen bör bedömas utifrån den halvtidsöversyn av programmet som nu pågår. För att målet skall kunna nås krävs en kontinuerlig skötsel av markerna. Medan slåtterängar kan skötas utan någon direkt koppling till djurbesättningar kräver skötseln av betesmarker att det finns besättningar med betande djur i alla delar av landet där betesmarkerna återfinns.

I rapport de Facto 2003 anför Miljömålsrådet att för den biologiska mångfalden och kultur- och miljö värdena i odlingslandskapet finns åtgärder och styrmedel främst inom miljö- och landsbygdsprogrammet. Denna del av målet har goda förutsättningar att nås. När det gäller det långsiktiga bevarandet av värdena och bevarandet av ängs- och betesmarkerna liksom av byggnader och bebyggelsemiljöer regionalt är det mer osäkert om målet kan nås; måluppfyllelsen är beroende av vad som sker inom andra politikområden. Främst är det problematiken med nedlagda jordbruk i glesbygden som inverkar. Åtgärder utanför jordbrukspolitiken kan bli nödvändiga, framför allt inom regionalpolitiken. Miljö kvalitetsmålet är enligt rapporten beroende av vad som sker inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Framtida förändringar inom denna kan därför påverka möjligheterna att nå målet.

Utskottet föreslår med det anförda att motionerna 2002/03: MJ356 (m) yrkande 3 och 2002/03: T213 (c) yrkande 1 om öppna landskap lämnas utan vidare åtgärd.

I samband med övergången från miljöprogrammet för perioden 1995–1999 till miljö- och landsbygdsprogrammet 2000–2006 genomfördes flera förändringar av bl.a. miljöersättningarna. En sådan förändring var införandet av grund- och tilläggsersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar. Den åtgärdsplan som kopplas till tilläggsersättningen ger bättre möjlighet än tidigare att anpassa skötselvillkoren till lokala förhållanden. Som regeringen konstaterar i skrivelsen har anslutningen till åtgärderna i miljö- och landsbygdsprogrammet varit hög. Detta innebär också att de ekonomiska ramarna för programmet förväntas bli utnyttjade fullt ut. Vidare pågår en utvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet. Med det anförda avstyrks motionerna 2002/03: MJ428 (c) yrkande 15 och 2002/03: MJ487 (c) yrkande 4.

Som anføres i skrivelsen är de viktigaste styrmedlen för att uppnå flera av de fastställda delmålen för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap bestämmelserna i miljöbalken om biotopskydd och inrättandet av natur- och kulturresevat samt miljö- och landsbygdsprogrammet för åren 2000–2006. När den gäller den fråga om skötselplaner för naturreservat som tas upp i motion 2002/03: MJ29 (fp) yrkande 6 har utskottet inhämtat från Naturvårdsverket att de 88 reservat i Västra Götalands län som i dag saknar skötselplaner är bildade före 1988. Naturvårdsverket kommer under hösten 2003 att föra en fördjupad diskussion med länsstyrelserna om bristen på och arbetet med skötselplaner och hur detta arbete kan integreras med arbetet med bevarandeplaner för alla Natura 2000-områden. Sådana bevarandeplaner skall föreligga senast i augusti 2005 för vidare avrapportering till EG-kommissionen. Enligt Naturvårdsverket ingår mer än hälften av naturreservaten helt eller delvis i Natura 2000-områden.

Utskottet konstaterar att skötselplaner för naturreservat är en myndighetsuppgift för länsstyrelserna, som under de senaste åren har fått förstärkning till sitt förvaltningsanslag för att bl.a. hantera säkerställandearbetet, dvs. bildande av naturreservat inklusive upprättande och fastställande av skötselplaner m.m., av naturreservat (jfr prop. 2001/02:1 utg.omr. 20 s. 49, bet. 2001/02: MJU1, rskr. 2001/02:105). Motion 2002/03: MJ29 (fp) yrkande 6 bör i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

Som anføres i skrivelsen är fåbodbeten en viktig del av betesmarkerna i Norrland. Fåbodbeten har ofta höga biologiska och kulturhistoriska värden. Inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet görs insatser för att bevara fåbodbruket och de natur- och kulturmiljövärden som hänger samman med detta. Inom miljöersättningen för skötsel av betesmarker och slätterängar finns en särskild anpassning till fåbodskötsel och till den extensiva djurhållning som fåbodskötseln innebär.

Regeringen beslutade den 10 april 2003 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att undersöka om det är nödvändigt och lämpligt med särskilda bestämmelser om betesrätt och stängsel vid fåbodbruk och andra småskaliga former av djurhållning. Utredaren skall kartlägga inom vilka brukningsformer djur tillåts beta på annans mark eller på ostängslade betesmarker, samt med vilken rätt sådant bete utövas. Om utredaren finner att rätten till bete på an-

nans mark och på ohägnade betesmarker i samband med fäboddrift behöver klargöras skall utredaren, om detta är lämpligast, lämna förslag till de bestämmelser som är nödvändiga. Utredaren skall redovisa uppdraget senast den 31 december 2003. Utskottet föreslår att motionerna 2002/03:MJ209 (c) yrkandena 1 och 3, 2002/03:MJ301 (kd) och 2002/03:MJ450 (s) i avvaktan på resultatet av utredningsarbetet lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 2002/03:MJ430 (kd) yrkande 3 om att det är angeläget att den kallblodiga travaren kan bevaras. Som anförs i skrivelsen kan gamla lantraser bära på arvsanlag och egenskaper som kan vara viktiga för framtida avelsverksamhet. Härdighet, ett mer aktivt fodersöksbeteende samt förmåga att producera trots låg intensitet är viktiga egenskaper som kan medföra att lantraserna är speciellt lämpade för landskapsvård. Inom miljö- och landsbygdsprogrammet ges möjlighet till ersättning för utrotningshotade husdjursraser. De djurslag som omfattas är nötkreatur, får, getter och grisar. Målsättningen med åtgärden är att uppnå ett tillräckligt antal vuxna renrasiga djur för att säkra rasernas fortlevnad. Anslutningen var 77 % år 2002. Även för denna ersättning ökade anslutningen jämfört med år 2001. På individbasis omfattas flest får av åtgärden följt av nötkreatur och getter. Den totala kostnaden för åtgärden var år 2002 ca 3,7 miljoner kronor, varav ca 0,2 miljoner kronor avser motsvarande åtgärd för tidigare programperiod.

Hästpolitiska utredningen lämnade år 2000 betänkandet En svensk hästpolitik (SOU 2000:109). Utredningen föreslår bl.a. att stöd för bevarande av utrotningshotade husdjursraser skall kunna ges till ett antal svenska hästraser såsom russ, nordsvensk brukshäst, kallblodstravaren och den svenska ardenern. Utskottet har inhämtat att resultatet av utredningen övervägs i Jordbruksdepartementet. Utskottet föreslår att motion 2002/03:MJ430 (kd) yrkande 3 med det anförda och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

Som anförs i skrivelsen är det viktigt med en helhetssyn på odlingslandskapet för att delmålen inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap skall kunna nås. Genom att motverka en nedläggning av jordbruket kan ett öppet odlingslandskap, som är en förutsättning för en rik biologisk mångfald och för bevarandet av värdefulla kulturmiljöer, bibehållas. För att motverka nedläggningen av jordbruksmark men också för att bibehålla jordbruksproduktionen i norra Sverige och därigenom understödja mål för den regionala utvecklingspolitiken, finns två åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammet. Åtgärderna är miljöersättning för Öppet och varierat odlingslandskap och Kompensationsbidrag i mindre gynnade områden.

Den förstnämnda åtgärden kan sökas av jordbrukare som odlar vall i skogsbygderna i södra och mellersta Sverige och i norra Sverige. Att odla vall innebär att landskapet hålls öppet. Vallodlingen bidrar också till att minska växtnäringsläckaget och är positiv för att förbättra jordens struktur genom att öka dess innehåll av organiskt material. Åtgärden ersatte fr.o.m. år 2001 den tidigare åtgärden Öppet odlingslandskap. Målet med den nya åtgärden är att

ca 600 000 hektar vall skall vara ansluten. Den totala anslutningen ökade under år 2002 och svarar nu mot ca 101 % av det uppställda målet eller 609 000 hektar.

Kompensationsbidrag i mindre gynnade områden utgår inom stödområdena 1 till 5b. Totalt finns inom dessa områden 1,9 miljoner hektar åkermark. Målet med åtgärden är att bibehålla sysselsättningen inom jordbruket i dessa områden samtidigt som miljövänliga jordbruksmetoder bevaras och främjas. Ersättningen lämnas per hektar vall och betesmark i alla områden. Målet för åtgärden var 590 000 hektar och att 23 000 företag skulle ansluta sig. För år 2002 har anslutningen preliminärt beräknats till 550 000 hektar, vilket utgör 93 % av det uppsatta arealmålet, dvs. en sänkning sedan år 2001. Det är främst företag med mjölk- och köttproduktion som är anslutna till åtgärden. Det totala antalet anslutna företag år 2002 är 21 000 stycken, vilket är lägre än vad som förväntades och återspeglar att strukturomvandlingen särskilt inom mjölkproduktionen är snabbare än som förutsetts.

Jordbruksministern anförde den 20 december 2002 i svar på fråga 2002/03:319 att vallodlingen kommer att stödjas på flera sätt även i fortsättningen, inte minst i skogs- och mellanbygderna och i norra Sverige. Anslutningen till åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet är generellt sett mycket god, och en halvtidsutvärdering av programmet pågår och kommer att slutföras under år 2003. Mot bakgrund av detta finns i dagsläget inga planer på att införa ytterligare ersättningsformer till vallodling.

Utskottet föreslår att motionerna 2002/03: MJ422 (fp) yrkande 9 delvis och 2002/03: MJ428 (c) yrkande 14 lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte tillgodosetts av vad som anförts.

Ingen övergödning

I Miljömålsrådets rapport de Facto 2002 anges en positiv riktning för utvecklingen under perioden 1997–2001 för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Samtidigt framhålls att det kan krävas fler åtgärder för att nå målet. Som anförts i skrivelsen hade vid Miljömålsrådets rapportering för 2002 års rapport uppnådda resultat av åtgärderna enligt miljö- och landsbygdsprogrammet inte varit möjliga att beakta.

I rapport de Facto 2003 anförts att det miljötillstånd som anges i miljökvalitetsmålet kommer att vara svårt att nå till 2020. Detta beror bl.a. på att återhämtningstiden i de naturliga systemen är så lång. Det blir särskilt svårt att nå målet i de södra delarna av Sverige, där belastningen har varit och är som störst, och därmed även effekterna i miljön. Dessutom påverkas de öppna kustområdena i Östersjön mycket av övergödningen i det öppna havet. Preliminära beräkningar av vår framtida klimatsituation visar att nederbörden kommer att öka. Detta kan enligt rapporten göra det ännu svårare att nå miljökvalitetsmålet, eftersom det skulle innebära ytterligare diffusa utsläpp av näringsämnen från marken.

Att odla en fånggröda som bryts sent på hösten eller först nästkommande vår minskar, som anförts i skrivelsen, risken för kväveutlakning. Att bryta

fånggrödan på våren ökar dess utlakningsbegränsande effekt, men en vårbrytning är inte alltid möjlig eller lämplig. Likaså minskar risken för utlakning om jorden inte bearbetas under hösten, dvs. att stubben efter skörd får vara kvar och att vallen och trädan inte bryts under hösten och vintern. I miljö- och landsbygdsprogrammet för åren 2000–2006 ingår i åtgärden Minskat kväveläckage både odling av fånggröda och utebliven höstbearbetning. Ersättningarna kan sökas var för sig eller kombineras för samma areal. Att ansluta sig till åtgärden Minskat kväveläckage är möjligt endast om åkerarealen är belägen i Kalmar, Gotlands, Blekinge, Skåne, Hallands och Västra Götalands län. I dessa län är kväveutlakningen per hektar åkermark oftast högre än i andra delar av landet. Målsättningen för åtgärden är en anslutning på 50 000 hektar och därigenom torde kväveläckaget minska med ca 700 ton N/år. Under år 2001 omfattade åtgärden ca 214 600 hektar av vilka 62 000 hektar fick ersättning både för fånggröda och utebliven höstbearbetning. Enligt nyligen genomförda utlakningsberäkningar för år 2001 uppskattas kväveläckaget ha minskat med 1 600–2 100 ton N. Preliminära uppgifter för år 2002 visar på en ännu högre anslutning. Avslutningen var 248 000 hektar och för 70 000 hektar av dessa genomfördes båda åtgärderna. Den högre anslutningen för år 2002 torde medföra en ytterligare minskning av kväveläckaget jämfört med vad som uppskattats för år 2001. För år 2002 återfanns de största arealerna både när det gäller fånggrödor och utebliven höstbearbetning i Skåne, Hallands och Västra Götalands län. Den totala kostnaden för åtgärder som gäller fånggrödor och utebliven höstbearbetning var år 2002 ca 176 miljoner kronor, varav ca 1 miljon kronor avser arealer anslutna till motsvarande åtgärd för tidigare programperiod.

I EU regleras jordbrukets kväveutsläpp till vatten av rådets direktiv (EEG) nr 676/91 av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket, vanligen benämnt nitratdirektivet. Syftet med direktivet är enligt skrivelsen att minska vattenförorening som orsakas eller framkallas av nitrater från jordbruket samt att förhindra ytterligare sådan förorening. Sverige förtecknade i samband med anslutningen till EU Blekinge, Skåne, Hallands och Gotlands län samt kustområdena i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar och Västra Götalands län som områden från vilka en avrinning sker till vattenområden som är förorenade eller kan bli förorenade om inte åtgärder vidtas. I augusti år 2002 fattade regeringen beslut, som svar på ett motiverat yttrande från kommissionen, om att utvidga de förtecknade känsliga områdena. Beslutet innebär att sjöarna Mälaren och Hjälmaren samt ytterligare områden med avrinning till dessa sjöar och ytterligare områden med avrinning som påverkar Östersjön förtecknas enligt direktivet. Som redovisas i skrivelsen pågår för närvarande inom Regeringskansliet arbete med att närmare avgränsa områdena och utarbeta det åtgärdsprogram som skall genomföras inom dessa områden.

I den pågående utvärderingen av Miljö- och landsbygdsprogrammet (dir. 2002:109) kan förändringar av programmet föreslås inom de fastställda ekonomiska ramarna. Det anförda innebär enligt utskottets mening att syftet med

motion 2002/03: MJ487 (c) yrkande 29 är tillgodosett utan något särskilt riksdagens uttalande i frågan.

När det gäller den fråga som tas upp i motion 2002/03: MJ489 (mp) yrkande 4 om att delar av EU:s jordbruksstöd bör användas till miljöåtgärder i länderna kring Östersjön konstaterar utskottet att landsbygdsprogrammen genomförs nationellt. Varje land runt Östersjön kan prioritera åtgärder som främjar miljön i havet. I Sverige är exempel på sådana prioriteringar åtgärderna odling av fångrödor samt vårplöjning. Utskottet har inhämtat från Jordbruksdepartementet att i baltstaterna finns s.k. Sapardprogram, ett gemenskapsstöd för åtgärder inför anslutningen för jordbruk och landsbygdsutveckling i kandidatländerna i Central- och Östeuropa. Vidare är ISPA ett strukturpolitiskt instrument inom EU med syfte att ge ekonomiskt stöd till kandidatländerna i Central- och Östeuropa för att bidra till deras förberedelse inför anslutningen till EU på området ekonomisk och social sammanhållning. I Ryssland pågår också GEF-projekt som satsar på både biologisk mångfald och vattenfrågor.

Som anförs i skrivelsen genomförs inom ramen för satsningarna på kompetensutveckling ett särskilt kunskaps- och rådgivningsprojekt för lantbrukare, kallat Greppa Näringen. Målet för projektet är att kväveutlakningen skall minska med ca 800 ton N/år. Projektet inleddes under år 2001 i Blekinge, Skåne och Hallands län och genomförs i samarbete med länsstyrelserna, Lantbrukarnas Riksförbund och en mängd företag i lantbruksnäringen.

Nordiska ministerrådet antog den 11 december 2000 en deklaration för ett samarbete mellan de nordiska och baltiska länderna inom området skog och jordbruk. Samarbetet skall även omfatta en hållbar utveckling på landsbygden. Motionen avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad som anförts.

Som framhålls i skrivelsen minskar skyddszoner risken för erosion, ytavrinning av främst fosfor och växtnäringsläckage från jordbruksmarken. Skyddszoner är också gynnsamma för flora och fauna både på land och i vattnet, dvs. har en positiv effekt för miljökvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt odlingslandskap. Inom miljö- och landsbygdsprogrammet lämnas ersättning till skyddszoner längs med vattendrag och sjöar i hela landet utanför mål 1. Målsättningen för åtgärden är att 5 500 hektar skall vara anslutna år 2006. År 2001 motsvarade ansökningarna ca 1 750 hektar. Anslutningen har ökat något till år 2002, och de preliminära uppgifterna visar på en 45-procentig anslutning, vilket svarar mot ca 2 400 hektar.

I skrivelsen anförs att de förändringar av villkoren för ersättningen som genomfördes under år 2002 troligen kommer att innebära att det blir mer attraktivt att ansluta areal till åtgärden. Utöver anslutningen till denna åtgärd var ca 1 400 hektar anslutna till de tidigare åtgärderna extensiv vall och skyddszoner samt resurshushållande konventionellt jordbruk (Reko). År 2002 omfattade de olika åtgärderna totalt ca 5 900 hektar skyddszoner. Den totala kostnaden för skyddszoner var år 2002 ca 18 miljoner kronor, varav ca 12 miljoner kronor avser arealer skyddszoner anslutna till åtgärderna skyddszo-

ner och Reko för tidigare programperiod. Med det anförda bör motion 2002/03: MJ245 (kd) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 2002/03: MJ489 (mp) yrkande 7 om att fler våtmarker bör anläggas i odlingslandskapet. Som anförs i skrivelsen minskar kväveutsläppen som belastar havet genom att våtmarker anläggs på åkermark. Enligt det fjärde delmålet för miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker skall minst 12 000 hektar våtmarker och småvatten anläggas eller återställas i odlingslandskapet fram till år 2010. Skyddet av våtmarker regleras på olika sätt i miljöbalken. Finansiellt stöd för anläggning, återställande och skötsel ges inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet.

Projektstödet för våtmarker och småvatten i miljö- och landsbygdsprogrammet täcker enligt skrivelsen en viss del av anläggningskostnaderna. Under perioden 2000–2002 har anläggning av ca 1 160 hektar våtmarker genomförts eller påbörjats. Därutöver har ca 310 hektar anlagts utan projektstöd. Totalt har arealen våtmarker i odlingslandskapet ökat med cirka 1 470 hektar. Kostnaden för anläggningen av våtmarker motsvarar t.o.m. år 2002 drygt 58 miljoner kronor. För att möjliggöra förbättringar av utformningen och lokaliseringen av odlingslandskapets våtmarker har Jordbruksverket fått i uppdrag att utveckla kvalitetskriterier för våtmarker i odlingslandskapet. Utgångspunkten för arbetet skall vara att nå en effektiv reduktion av växtnäringsförluster samtidigt som den biologiska mångfalden kan gynnas och hänsyn tas till platsens kulturhistoriska värden. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2003 efter samråd med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och andra berörda myndigheter. Det är därutöver möjligt att ansöka om ersättning för skötsel av våtmarker och småvatten inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet. Målsättningen för åtgärden är att 6 000 hektar skall skötas enligt de krav som gäller för ersättningen. Att sköta våtmarken eller småvattnet medför att dess förmåga att minska växtnäringsutsläppen till havet bibehålls. Skötseln av våtmarken leder också till gynnsamma effekter för flora och fauna. Motion 2002/03: MJ489 (mp) yrkande 7 bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

Som framgår av skrivelsen infördes det nationella stödet för upprättande av växtodlingsplaner år 2002. Syftet med stödet är att det skall bidra till att uppfylla miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Den som ansökte om stödet åtog sig att under perioden 2002–2004 upprätta en växtodlingsplan för all åkermark på jordbruksföretaget. I planen skall bl.a. årets gröda redovisas samt förväntat växtnäringsbehov av kväve, fosfor och kalium. Totalt har ca 29 000 brukare ansökt om stödet, vilket motsvarar ca 1,9 miljoner hektar, eller drygt 70 % av den totala åkerarealen. Någon uppskattning av vilka positiva effekter som uppnåtts med stödet har ännu inte genomförts. En övergripande bedömning är dock att stödet generellt förbättrar planeringen på gårdsnivå. En förbättrad planering bör på längre sikt leda till minskad risk för växtnäringsförluster.

Som regeringen redovisar i skrivelsen innehåller nuvarande handlingsprogram för att minska jordbrukets växtnäringens förluster till luft och vatten en rad olika åtgärder. Några av åtgärderna är lagstiftning om högsta tillåtna antal djur per hektar, lagringskapacitet för stallgödsel, spridningsrestriktioner för handels- och stallgödsel och andra organiska gödselmedel, krav om nedbrytning av stallgödsel, täckning av gödsel- och urinbehållare och krav på höst- eller vinterbevuxen mark. Andra åtgärder ingår i miljö- och landsbygdsprogrammet. Åtgärdsprogrammet omfattar även försöks- och utvecklingsverksamhet. Slutligen är skatten på handelsgödselkväve en del av handlingsprogrammet. De flesta av de ovannämnda åtgärderna har en inriktning mot de södra och mellersta delarna av Sverige. Inom dessa områden är också problemen med utsläpp till luft och vatten mest framträdande och vikten av att minska de totala utsläppen betydande. Motion 2002/03: MJ315 (fp) yrkande 10 bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med vad som anförts.

Som anförts i skrivelsen är syftet med kompetensutvecklingen inom miljö- och landsbygdsprogrammet bl.a. att öka jordbrukarnas kunskaper om vilka åtgärder som lämpligen kan vidtas på gårdsnivå för att bidra till att uppnå de fyra miljökvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande skogar. Inom skogsbruket har medel för kompetensutveckling använts för att motivera skogsbrukare och andra aktörer att bedriva ett skogsbruk som tillgodoser de skogspolitiska målen. Det innebär att biologisk mångfald bevaras eller utvecklas, värdefulla kulturmiljöer samt sociala och estetiska värden värnas samtidigt som skogen nyttjas effektivt och ger en uthålligt god avkastning. Insatserna har genomförts inom skogsvårdsorganisationens rådgivnings- och utbildningskampanj "Grönare skog". Kampanjen pågick under perioden 1999 till 2001. Antalet deltagare under denna period uppgick till 120 960 stycken, varav 62 889 i utbildning och resterande i kvalificerade informationsinsatser. Under 2002 genomfördes utbildningsinsatser i form av fördjupningskurser; deltagarantalet 2002 var 29 870 skogsägare plus 3 743 från övriga skogsbruket. Kostnaderna för år 2002 motsvarande 20 miljoner kronor. Motion 2002/03: MJ29 (fp) yrkande 4 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Giftfri miljö

Som framgår av skrivelsen minskade försäljningen av kemiska bekämpningsmedel uttryckt i mängden verksamt ämne t.o.m. år 1995, undantaget år 1994. Efter år 1995 har försäljningen av bekämpningsmedel inom jordbruket och trädgårdsnäringen som ett genomsnitt legat runt 1 720 ton verksamt ämne. Preliminära uppgifter för år 2002 visar på en oförändrad försäljningsnivå. Samtidigt visar den preliminära försäljningsstatistiken på en fortsatt ökad försäljning av bekämpningsmedlet glyfosat. Ökningen av glyfosatförsäljningen beror troligen bl.a. på att en behandling med glyfosat är mer ekonomiskt fördelaktigt i förhållande till mekanisk bearbetning. Andra faktorer

som torde ha ökat försäljningen är miljöreglerna för EU-trädan och reglerna för grön mark.

Regeringen bedömer att resultatet av försöks- och utvecklingsverksamheten i många fall lett till förbättringar av utformningen av olika åtgärder. Förbättringarna utgör också angelägna underlag vid det praktiska genomförandet av åtgärderna och ökar utsikten att nå de uppställda miljö kvalitetsmålen.

I regeringsförklaringen hösten 2000 aviserades att de s.k. gödselskatterna i lämplig form skulle återföras till jordbruket. Riksdagen beslutade vid behandlingen av budgetpropositionen för år 2003 (prop. 2002/03:1 volym 11, 2002/03:FiU1) att den återförda skatten på kväve i handelsgödsel och bekämpningsmedel skulle användas till åtgärder för att minska växtnäringstillusterna från jordbruket och för att minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. I skrivelsen anförs att den nuvarande återföringen beräknas fortgå t.o.m. år 2005. Sverige har hos EG-kommissionen anmält och fått godkänt för statligt stöd till växtodlingsplaner samt statligt stöd till Stiftelsen lantbruksforskning för åtgärder inom trädgårdsnäringen. En mindre del av medlen återförs kollektivt till jordbruksnäringen för bl.a. informations- och rådgivningssatsningar med syfte att främja hållbara produktionsmetoder. Skatten på bekämpningsmedel återförs kollektivt för forsknings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja en hållbar utveckling inom jordbruket och trädgårdsnäringen.

Regeringen tillkallade i juni 2001 en särskild utredare med uppgift att utvärdera skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Utredarens uppgift var dels att analysera och bedöma skatternas påverkan på användningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel, dels att bedöma vilka effekter de har på miljön. Med utgångspunkt häri skulle utredas om skatterna bör förändras så att de kan fungera som effektivare styrmedel på miljöområdet utan att kraven på kostnadseffektivitet eftersätts. Utredaren överlämnade sitt betänkande (SOU 2003:9) Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel i februari 2003. Utskottet har inhämtat att betänkandet har remissbehandlats och för närvarande övervägs i Finansdepartementet. Utskottet föreslår att motionerna 2002/03: MJ28 (kd) yrkandena 3 och 7 samt 2002/03: MJ29 (fp) yrkande 5 avstyrks i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Ekologisk produktion m.m.

Som anförs i skrivelsen är det möjligt för jordbrukare att ansöka om stöd för ekologiska produktionsmetoder inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet. Syftet med ersättningen är främst att uppnå positiva miljöeffekter. Stöd kan lämnas både för företagets växtodling och djurhållning. Sedan mitten av 1990-talet ökar arealen ekologisk produktion stadigt. År 2002 var preliminärt ca 414 000 hektar anslutna till åtgärden Ekologiska produktionsmetoder, vilket motsvarar 79 % av det uppställda arealmålet. Den ekologiskt odlade arealen utgör därmed ca 15,8 % av Sveriges totala åkerareal. År 2002 var den totala kostnaden för åtgärden ca 462 miljoner kronor, varav 61 miljoner kronor avser anslutningar till motsvarande åtgärd för tidigare programpe-

riod. Vall är den dominerande grödan inom miljöersättningen. Av den ekologiskt odlade arealen är vallandelen ca 70 %.

I skrivelsen redovisas att för perioden 2002–2004 är totalt 23 miljoner kronor avsatta för marknadsstödjande åtgärder. Bidrag beviljas bl.a. till åtgärder för att främja användningen av ekologiska livsmedel i storkök och till projekt för att komma till rätta med ”flaskhalsar” på marknaden. Det är ännu för tidigt att studera vilka positiva effekter på marknaden som åtgärderna kan ha haft.

Jordbruksministern har i svar på fråga 2001/02:1346 om ekologiska livsmedel redovisat att Jordbruksverket i sin aktionsplan för ekologiska jordbruksprodukter och livsmedel föreslår att ett utvecklingsforum skall inrättas under Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) ledning. Syftet med forumet skulle vara att berörda aktörer träffas och diskuterar de problem som uppstår på vägen så att de uppställda målen kan nås år 2005. Regeringen anser dock att distribution av och handel med ekologiska livsmedel huvudsakligen är marknadens ansvar.

Som framgår av skrivelsen bedömer regeringen det som rimligt att målet om en fördubbling av den ekologiskt odlade arealen skall kunna nås till år 2005. Om så blir fallet beror dock på hur konsumenternas efterfrågan på ekologiska produkter kommer att utvecklas, vilka effekter de vidtagna marknadsstödjande åtgärderna kommer att få med avseende på förädling, distribution och utveckling av ekologiska produkter men också på om en ökad ekologisk areal innebär en ökad andel ekologiska produkter.

De preliminära uppgifterna för år 2002 visar på en god anslutning till åtgärden i fråga om antalet mjölkkor och slaktdjur av nöt och lamm och det uppsatta målet har nåtts. Regeringen redovisar att frågan om det uppnådda målet också innebär ökad andel ekologiska produkter inte har analyserats närmare.

För närvarande pågår en utvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet efter halva programperioden (dir. 2002:109).

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motionerna 2002/03: MJ419 (v) yrkande 9, 2002/03: MJ424 (kd) yrkande 14, 2002/03: MJ489 (mp) yrkande 6 och 2002/03: N302 (mp) yrkande 9 om att det är angeläget att målsättningen för den ekologiska produktionen uppnås. Motionerna bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har tidigare behandlat (bet. 2000/01: MJU2 s. 47) frågan om stöd till ekologisk växthusodling. Utskottet har inhämtat att inom ramen för kompetensutvecklingsåtgärden i miljö- och landsbygdsprogrammet lämnas stöd för att anordna olika kompetensutvecklingsinsatser (rådgivning, kurser, m.m.). Ett program för den ekologiska produktionen inom kompetensutvecklingsåtgärden omfattar ca 40 miljoner kronor per år. I detta program ingår trädgårdsnäringen, men det finns inga uppgifter på hur stor del av programmet som riktar sig mot ekologisk växthusodling. För närvarande finns inom kompetensutvecklingsåtgärden ett beviljat projekt, (420 000 kr) ”Energihushållning i växthus”, som omfattar rådgivningsverksamhet (målet är att nå 70 företag per år i enskild rådgivning och 40 företag i kursverksamhet). Pro-

jektet riktar sig både mot konventionella och ekologiska odlare. Syftet med motion 2002/03:MJ28 (kd) yrkande 5 bör med det anförda i allt väsentligt anses tillgodosett. Yrkandet föranleder ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

När det gäller frågan om stöd till resurshushållande konventionellt jordbruk vill utskottet hänvisa till att riksdagen vid behandlingen av propositionen Hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr. 1997/98:116) ställde sig bakom regeringens förslag att miljöersättningen för resurshushållande konventionellt jordbruk (REKO) skulle vara ett tidsbegränsat kompetensutvecklingsprogram. Utskottet har senare därutöver hänvisat till att anslutningen till miljöersättningen för resurshushållande konventionellt jordbruk varit dålig och att måluppfyllelsen jämfört med det uppsatta arealmålet enligt uppgift endast varit ca 33 % (bet. 2001/02:MJU15 s. 43 bet. 1999/200:MJU2 s. 97). Utskottet delade mot bakgrund av det anförda regeringens bedömning att de miljömål som ersättningen avsåg att uppnå, dvs. minskad användning av bekämpningsmedel och mindre förluster av växtnäring och biologisk mångfald, kan uppnås på ett mer kostnadseffektivt sätt. Det kan ske bl.a. genom riktade åtgärder för att minska kväveläckaget och genom kompetensutveckling av lantbrukare men också genom näringens egna åtgärder. Motion 2002/03:MJ28 (kd) yrkande 4 avstyrks med det anförda.

Enligt skrivelsen finns på Gotland möjlighet att få ersättning för miljövänlig odling av sockerbetor. Villkoren innebär begränsningar främst av användningen av bekämpningsmedel respektive växtnäring. Syftet med åtgärderna är att minska riskerna med kemisk bekämpning samtidigt som förlusterna av växtnäringsämnen begränsas. I skrivelsen redovisas att målsättningen för åtgärden miljövänlig sockerbetsodling är ca 2 200 hektar och anslutningen är år 2002 ca 144 % eller 3 200 hektar. År 2002 var den totala kostnaden för miljövänlig sockerbetsodling på Gotland 4,3 miljoner kronor.

När det gäller riktade vall- och Rekostöd till Gotland anförde utskottet i april 2002 (bet. 2001/02:MJU15 s. 43) att det bör påpekas att Gotland omfattas av kompensationsbidraget för mindre gynnade områden (stödområde 4 enligt artikel 20 i förordning [EG] 1257/99). Det innebär att stöd betalas ut för bete och slåttervall på åker samt betesmark under vissa villkor. Vidare utgår ersättning för miljövänlig odling av sockerbetor på Gotland. Syftet härmed är att minska riskerna med kemisk bekämpning samtidigt som förlusterna av växtnäringsämnen begränsas. Regeringens utgångspunkt är vidare att sockerbetsodlingen skall vara kvar på Gotland. Motion 2002/03:MJ352 (m) avstyrks.

Ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet har ingen erinran mot regeringens redovisning och avstyrker motioner om hållbar utveckling av landsbygden (fp, c), startstöd till unga jordbrukare (c), småskalig livsmedelsproduktion

(s, m, v, c), företagarperspektivet i landsbygdspolitiken (fp, kd, c), kvinnligt företagande (fp, c) och jordbruket i norra Sverige (kd, c) m.m.

Skrivelsen

Inriktning och syfte med de stöd som på lång sikt skall främja en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling inom jordbruket och på landsbygden anges i propositionerna Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (prop. 1994/95:19, bet. 1994/95:UU5, rskr. 1994/95:63) och Vissa livsmedelspolitiska åtgärder vid ett medlemskap i Europeiska unionen (prop. 1994/95:75, bet. 1994/95:JoU7, rskr. 1994/95:126). I regeringens proposition Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241) redovisas regeringens bedömning av hur en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion skall främjas. Det skall ske genom bl.a. konkurrenskraftiga företag, höga etiska krav på djurhållningen, landsbygdsutveckling och regionala åtgärder. I skrivelsen redovisas utskottets uttalande att åtgärder för att utveckla landsbygden bör anpassas till nationella och regionala förhållanden inom ramen för ett gemensamt regelverk. Vidare framhölls att jordbrukets strukturförändringar samt livsmedelsindustrins och andra näringars utveckling av ekonomiska, miljömässiga och sociala skäl även i fortsättningen bör stödjas i de ekonomiskt minst utvecklade regionerna. Utskottet framhöll också att finansieringen i första hand bör delas mellan gemenskapen och berört medlemsland men att skäl också kan finnas för enbart nationell finansiering.

De statliga åtgärder som tillämpas för att uppfylla de övergripande målen för en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden återfinns inom ramen för de av EU medfinansierade programmen för perioden 2000–2006. Det är miljö- och landsbygdsprogrammet, de två mål 1-programmen i norra Sverige och programmet Leader+. Dessutom ingår det helt nationellt finansierade stödet till jordbruket i norra Sverige.

Motionerna

Övergripande mål

Enligt motion 2002/03:MJ29 (fp) bör större satsningar göras inom miljö- och landsbygdsområdet. Arbetet med allmänna nyttigheter som bevarandet av öppna landskap, biologisk mångfald samt bevarande av kulturhistoriska värden är viktigt (yrkande 3).

I motion 2002/03:MJ30 (c) anförts att en redovisning av landsbygdspolitikens långsiktiga miljöhänsyn saknas. Den långsiktigt hållbara utvecklingen på landsbygden fås när människor ges möjlighet att bo och verka där. Utan människor som sköter djur eller på annat sätt hävdar markerna kan vi aldrig bibehålla ett öppet kulturlandskap (yrkande 2).

Enligt motion 2002/03:MJ422 (fp) om statens ansvar för kärnverksamheten för en levande och livskraftig landsbygd är ett livskraftigt jord- och skogs-

bruk som är konkurrenskraftigt en viktig förutsättning för en levande landsbygd (yrkande 16).

Miljö- och landsbygdsprogrammet och mål 1

I motion 2002/03:MJ28 (kd) framhålls behovet av att skapa konkurrensmässigt likvärdiga villkor för svenska bönder inom EU. Jord- och skogsbruk är hörnstenen för en levande landsbygd. Motionärerna vill betona tryggheten av dessa näringars ställning som en förutsättning för fortsatt bosättning samt ekonomisk, social och kulturell utveckling på den svenska landsbygden (yrkande 1).

Enligt motion 2002/03:MJ29 (fp) yrkande 1 om företagarperspektivet i landsbygdspolitiken gynnar ett förenklat regelverk och en minskad byråkrati småföretagsamheten. Motionärerna är negativa till de olika stöd och bidrag som indirekt kan styra en verksamhet och produktion efter stödmöjligheter. Ett jämställdhetsperspektiv bör enligt motionärerna införas i jordbrukspolitiken. I genomsnitt tjänar kvinnor drygt 80 % av vad män gör. En av förklaringarna till detta är att många kvinnor arbetar inom den offentliga sektorn, dvs. vården, omsorgen och skolan (yrkande 7).

I motion 2002/03:MJ30 (c) om uthållig tillväxt på landsbygden anförs att landsbygdspolitik inte bara handlar om jord- och skogsbruk. Landsbygdspolitik handlar om lika villkor för dem som väljer att bo och verka på landsbygden. Det övergripande målet för politikområdet landsbygdspolitik är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden (yrkande 1). Vidare anförs att det är viktigt att stödja kvinnligt företagande. Centerpartiet vill se ett jämställt företagande och föreslår beprövade och framgångsrika insatser som t.ex. affärsrådgivare för kvinnor, resurscentrum för kvinnor (yrkande 4). I fråga om betydelsen av kultur, nöjen och fritidsaktiviteter på landsbygden anförs att kulturens och fritidsaktivitetens betydelse för en socialt hållbar utveckling på landsbygden inte nog kan betonas. Ändå berör regeringens skrivelse inte alls kulturens och idrottens roll och möjligheter för landsbygdsutveckling (yrkande 5). I fråga om startstöd till nystartande av lantbruksföretag anförs vidare att företagande i den gröna sektorn präglas av ett stort kapitalbehov, särskilt vid nystartande av lantbruksföretag. Startstödsnivån bör höjas till den nivå som finns i konkurrentländerna (yrkande 8).

Enligt motionerna 2002/03:MJ224 (s), 2002/03:MJ381 (v) yrkande 2, 2002/03:MJ429 (m) yrkande 4 och 2002/03:N345 (c) yrkande 8 krävs särskilda insatser för småskalig verksamhet såsom gårdsföretag o.d. Regelverken inom jordbrukssektorn bör ses över och förenklas i syfte att underlätta lokal och regional livsmedelsproduktion. För primärproducenter med småskaligt slakteri är det i dag för stora kostnader förenade med bl.a. levandedjursbesiktningen då nuvarande regelverk gör att det är billigare att sända i väg djur för slakt till ett storskaligt slakteri än att slakta på den egna gårdens godkända slakteri. Reglerna bör anpassas för småskalig livsmedelsproduktion. Utöver framgångsrika lantbruksföretag krävs en framgångsrik livsmedelsindustri. Den samverkan som finns mellan företagen och t.ex. Skånes Livsmedelsaka-

demi, Sveriges lantbruksuniversitet samt universiteten i Öresundsregionen är starka drivkrafter för skånsk livsmedelsproduktion. Forskningen inom livsmedelsindustrin bör få möjligheter att utvecklas ytterligare och den samverkan som numera finns i Öresundsregionen stimuleras för att ge kraft åt denna tillväxtnäring. Regeringen bör ta initiativ till ett samlat program för en ökad småskalig livsmedelsproduktion i samråd med företrädare från hushållnings-sällskap, lantbrukarnas organisationer och regionala företrädare.

Det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige

I motion 2002/03: MJ28 (kd) anförs i fråga om ett ökat nationellt stöd till norra Sverige att det nationella merkostnadsstödet till det norrländska jordbruket har goda effekter när det gäller att behålla jordbruket och gynna landsbygdsutvecklingen (yrkande 6).

Enligt motion 2002/03: MJ30 (c) bör regeringen vara pådrivande för att EG-kommissionen skall godkänna de beslutade höjningarna av stödet till mjölkproduktion i region 1 (yrkande 6).

Enligt motionerna 2002/03: MJ303 (kd) yrkande 1, 2002/03: MJ330 (m) och 2002/03: MJ393 (c) finns behov av ett produktionsmål för jordbruket i norra Sverige. Jordbruksproduktionen i norra Sverige börjar nå en så låg nivå inom många områden att den är svår att över huvud taget upprätthålla.

I motion 2002/03: MJ326 (kd) anförs att jord- och skogsbruket i norra Sverige kan vara en motor i utvecklingen av näringslivet och skapa bättre förutsättningar att leva och bo.

Systemet med den nationella ersättningen till jordbruk i utsatta områden bör enligt motion 2002/03: MJ487 (c) ses över i syfte att låta hela ersättningsnivån komma de areella näringarna till del. De nationella ersättningarna har under åren 1995–2000 understigit referensnivån. Även för år 1999 och 2000 understegs denna nivå. Detta tyder på att lönsamheten är fortsatt svag (yrkande 6). Vidare anförs att man bör satsa på lokala varumärken, där lokala mattraditioner samordnas med turismen. Motionärerna vill främja svensk livsmedelsproduktion (yrkande 13).

Enligt motion 2002/03: N343 (c) bör jord- och skogsbruket i Norrland förstärkas. Jord- och skogsbruket är viktiga näringar för Norrlands utveckling. För att öka förädlingsgraden krävs investeringar men också ett ökat samarbete mellan forskning, design och utveckling (yrkande 8). Vidare anförs i fråga om ekologisk förädling av Norrlands naturresurser att utvecklingen i landet måste vara ekologiskt uthållig. Norrland har stora möjligheter att med miljövänlig energi- och livsmedelsproduktion bidra till en uthållig tillväxt och nya jobb (yrkande 10).

Utskottets ställningstagande

Övergripande mål

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motionerna 2002/03: MJ29 (fp) yrkande 3, 2002/03: MJ30 (c) yrkande 2 och 2002/03:

MJ422 (fp) yrkande 16 om betydelsen av en levande och livskraftig landsbygd, att landsbygdspolitiken bör styras av långsiktiga miljöhänsyn och att arbetet med allmänna nyttigheter som bevarandet av öppna landskap är viktigt.

Som anförs i skrivelsen har inriktning och syfte med de stöd som på lång sikt skall främja en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling inom jordbruket och på landsbygden beslutats av riksdagen vid behandling av bl.a. proposition 1997/98:142 Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen (bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). En hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion skall främjas genom bl.a. konkurrenskraftiga företag, höga etiska krav på djurhållningen, landsbygdsutveckling och regionala åtgärder. Utskottet uttalade att åtgärder för att utveckla landsbygden bör anpassas till nationella och regionala förhållanden inom ramen för ett gemensamt regelverk. Vidare framhölls att jordbrukets strukturförändringar samt livsmedelsindustrins och andra näringars utveckling av ekonomiska, miljömässiga och sociala skäl även i fortsättningen bör stödjas i de ekonomiskt minst utvecklade regionerna. Utskottet framhöll också att finansieringen i första hand bör delas mellan gemenskapen och berört medlemsland men att skäl också kan finnas för enbart nationell finansiering.

Politikområdet Landsbygdspolitik omfattar verksamhet för en hållbar utveckling av landsbygden (jfr bet. 2002/03:MJU2 s. 42). Målet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. Målet omfattar en hållbar livsmedelsproduktion, sysselsättning på landsbygden, hänsyn till regionala förutsättningar och uthållig tillväxt. Vidare skall jordbrukets natur- och kulturvärden värnas samt jordbrukets negativa miljöpåverkan minimeras i syfte att bidra till att de nationella miljö kvalitetsmålen uppnås inom en generation. I samverkan med mål 1- och mål 2-programmen, Leader plus och det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige medverkar miljö- och landsbygdsprogrammet till utveckling av en livskraftig landsbygd liksom till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av jordbruket i landets alla delar.

Den nationella jordbrukspolitikens inriktning redovisas utförligt i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2002/03:1 utg.omr. 23). Riksdagen instämde därvid i den framtida politikens huvuddrag såsom de redovisades (bet. 2002/03:MJU2, rskr. 2001/02:83). Målet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. Målet omfattar en hållbar livsmedelsproduktion, sysselsättning på landsbygden, hänsyn till regionala förutsättningar och uthållig tillväxt. Jordbrukssektorn är viktig i omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle, och i framtiden bör ersättning i högre utsträckning än i dag utgå för produktion av kollektiva nyttigheter som samhället efterfrågar, såsom exempelvis miljö tjänster (jfr bet. 2001/02:MJU15).

Som anförs i skrivelsen är regeringens utgångspunkt för miljö- och landsbygdsprogrammet, förutom att stärka jordbrukets miljöarbete inom insatsområde I, att inom insatsområde II gynna landsbygdens utveckling. De svenska mål 1-programmen innehåller motsvarande åtgärder för en ekonomiskt och

socialt hållbar utveckling på landsbygden som för södra och mellersta Sverige ingår i miljö- och landsbygdsprogrammet. Enligt utskottets mening innebär de redovisade uttalandena av riksdag och regering att så gott som samtliga synpunkter i de redovisade motionerna i huvudsak är tillgodosedda. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna 2002/03: MJ29 (fp) yrkande 3, 2002/03: MJ30 (c) yrkande 2 och 2002/03: MJ422 (fp) yrkande 16 lämnas utan vidare åtgärd.

Miljö- och landsbygdsprogrammet och mål 1

I skrivelsen redovisas att startstöd till unga jordbrukare har lämnats i form av en startpremie som från år 2003 uppgår till högst 200 000 kr per företagare yngre än 40 år som för första gången för sin huvudsakliga sysselsättning etablerar sig som ansvarig för ett jordbruks-, trädgårds- eller rennäringföretag. Det angivna målet för åtgärden är att stimulera en tillväxtbefrämjande och konkurrenskraftig anpassning av jordbruket till nya yttre förhållanden inklusive miljömässiga krav. Stödet skall underlätta och påskynda generationsväxling i jordbruket samt underlätta för yngre jordbruksutbildade kompetenta personer med litet eget kapital att etablera sig som jordbrukare. För mål 1-områdena anges även sysselsättningsmål för åtgärden. Målet i miljö- och landsbygdsprogrammet är att årligen underlätta för ca 200 unga jordbrukare att starta som jordbruksföretagare.

Vidare redovisas att ansökningarna om startstöd har blivit fler än vad som förutsågs i miljö- och landsbygdsprogrammet. Därför har en reducering av räntesubventionen skett för manliga företagare till högst 50 000 kr per företag. Av beviljade startstöd har 46 % avsett stöd till etablering av mjölkföretag. Cirka 21 % av företagen dominerades av köttproduktion och cirka 14 % var växtodlingsföretag. Andelen trädgårdsföretag har varit cirka 5 %. Genom att de genomförande myndigheterna valt att hålla nere stödbeloppet per företag kommer målsättningen att 200 unga lantbrukare per år får del av stödet att kunna överträffas. Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömning att startstödet medverkar till att underlätta finansieringen av och påskynda en önskvärd förnyring bland företagarna i jordbruket. Motion 2002/03: MJ30 (c) yrkande 8 bör härmed lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet instämmer med motionärerna i motionerna 2002/03: MJ224 (s), 2002/03: MJ381 (v) yrkande 2, 2002/03: MJ429 (m) yrkande 4 och 2002/03: N345 (c) yrkande 8 om betydelsen av en småskalig livsmedelsproduktion och att det utöver framgångsrika lantbruksföretag krävs en framgångsrik livsmedelsindustri.

I skrivelsen anförts att enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet får stöd för förbättrad bearbetning och saluföring ges i form av bidrag till investeringar som avser förädling eller saluföring av nöt-, gris-, får- och lammkött, kött från hägnat vilt, mjölk- och mjölkprodukter, ägg och fågelkött, spannmål, oljeväxter, grönsaker, frukt och bär m.m. Den högsta andel stöd som får lämnas varierar mellan regioner och investeringens omfattning. Det angivna målet för åtgärden är att främja en konkurrenskraftig förädlingsindustri. Det specifika

målet som det uttrycks i miljö- och landsbygdsprogrammet är att främja varaktigt nya avsättningsmöjligheter för högförädlade produkter. Stöd skall riktas till innovativa satsningar på nya marknader och produkter samt till småskalig livsmedelsförädling. Det operativa målet är att stödet under programperioden skall ha medverkat till att minst en miljard kronor har investerats i ny konkurrenskraftig förädling av råvaror från jordbruket och trädgårdsnäringen med tonvikt på småskalig verksamhet. Stödet skall medverka till minst 1 500 nya eller bibehållna arbetstillfällen under programperioden.

Vidare redovisas att åtgärdens inriktning och omfattning följer de uppställda målen för miljö- och landsbygdsprogrammet. Samtliga beviljade stöd lämnas till småskaliga företag och/eller till innovativa investeringar. De totala investeringskostnaderna för investeringar med stöd uppgår hittills till 850 miljoner kronor. Utskottet konstaterar att enligt regeringens sammanfattande bedömning har den avsedda förändringen av stödets inriktning till att i första hand främja småskalig livsmedelsförädling och innovationer genomförts och uppfattas som positiv. Preliminära bedömningar från Jordbruksverket tyder på att de avsedda sysselsättningseffekterna av stödet troligen kommer att uppfyllas.

Utskottet har inhämtat att Jordbruksdepartementet deltar i ett delprojekt till Öresund Science Region, som för närvarande finansieras med EU-medel som ett s.k. interreg-projekt. Projektet administreras genom Öresundsuniversitetet, ett frivilligt samarbete mellan elva universitet och högskolor på båda sidor av Öresund i Skåne och på Själland. Arbetet i delprojektet, Öresund Food Network, omfattar även t.ex. Sveriges lantbruksuniversitet. Målet för verksamheten är att skapa synergieffekter genom att dra nytta av universitetens, branschernas och de enskilda företagens samlade kunskap, forskning och utbildning i ett starkt kompetenscentrum inom livsmedelsområdet och att skapa nätverk mellan offentlig och privat forskning inom strategiska områden. Syftet är också att stödja samarbete i regionen gällande högre utbildning, att utveckla kontakten mellan universitetet och näringslivet i syfte att stärka konkurrenskraften för det livsmedelsindustriella komplexet i regionen samt att marknadsföra Öresundsregionen som ett ledande kompetenscentrum inom livsmedelsområdet. I styrelsen för Öresund Food Network finns svenska och danska företrädare för bl.a. universitet och näringsliv.

Utskottet har tidigare uttalat (bet. 2001/02:MJU15 s. 29) att det finns ett ökat intresse för småskalig lokal och regional livsmedelsproduktion både bland konsumenterna och inom livsmedelsbranschen. Stödet till förbättrad bearbetning och saluföring är under denna programperiod mer fokuserat på innovativa satsningar. Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat motioner med liknande förslag (se bl.a. bet. 2001/02:MJU5 s. 15) och har därvid påpekat att riksdagen med anledning av motionsförslag år 2001 gav regeringen i uppdrag att återkomma med förslag som kan förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Förslagen skall bl.a. syfta till en förenkling av regelverket och skapa bättre förutsättningar för lokal och småskalig livsmedelsproduktion och främja etablering av nya före-

tag inom området (bet. 2000/01: MJU12 s. 14, rskr. 2000/01:159). Utskottet erinrade i februari 2002 (bet. 2001/02: MJU15 s. 15) om uppdraget och förutsatte att frågorna tas upp i samband med översynen av landsbygdspolitiken.

Mot bakgrund av det ovan anförda förutsätter utskottet att regeringen avser att återkomma med förslag som ytterligare förbättrar situationen för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Motionerna 2002/03: MJ224 (s), 2002/03: MJ381 (v) yrkande 2, 2002/03: MJ429 (m) yrkande 4, 2002/03: MJ487 (c) yrkande 13 och 2002/03: N345 (c) yrkande 8 bör med det anförda och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motionerna 2002/03: MJ28 (kd) yrkande 1, 2002/03: MJ29 (fp) yrkande 1 och 2002/03: MJ30 (c) yrkande 1 om behovet av uthållig tillväxt på landsbygden och ett företagarperspektiv i landsbygdspolitiken.

Åtgärden främjande av anpassning och utveckling av landsbygden i miljö- och landsbygdsprogrammet består enligt skrivelsen av ett antal olika åtgärder med syftet att främja marknadsföring av kvalitetsprodukter, diversifiering av verksamhet inom och med anknytning till lantbruket, främjande av landsbygdsturism och småföretagande, utveckling och förbättring av infrastruktur, byautveckling och bevarandet av kulturellt värdefulla miljöer med anknytning till lantbruket. Stödet skall vara förenligt med regionala genomförandeplaner, som upprättas av länsstyrelserna, eller vara av nationellt intresse.

Målet för åtgärden i miljö- och landsbygdsprogrammets insatsområde II är att främja sysselsättning, tillväxt och bosättning på landsbygden. Åtgärderna bör tillämpas på ett sådant sätt att lika möjligheter för kvinnor och män främjas. Ett kvantifierat mål för åtgärden är att den tillsammans med andra åtgärder, i första hand investeringsstöd och kompetensutveckling, medverkar till att andelen lantbruksföretag med diversifierad och kompletterande verksamhet fördubblas under programperioden (ökning med ca 6 000 företag).

Inom ramen för mål 1-programmen får även stöd lämnas till åtgärder för att förbättra arronderingen och brukningsstruktur i jord- och skogsbruket. I mål 1-programmet för Södra Skoglänsregionen betonas att åtgärderna skall medverka till att den samlade effekten av olika åtgärder på landsbygden blir stor. Utvecklingspotentialen för lantbruket i regionen ligger i ökad vidareförädling på gårds- och byanivå, ökad diversifiering av företagandet bl.a. inom turismsektorn samt samordnad marknadsföring. Även erfarenheterna från Leader II skall vidareutvecklas. För mål 1 Norra Norrland är det övergripande målet hållbar utveckling på landsbygden och ett ökat antal livskraftiga företag.

Inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet har ca 40 % av de hittills beslutade stöden avsett diversifieringsåtgärder och ca 30 % marknadsföring av kvalitetsprodukter. Cirka 25 % av den totala budgeten för programperioden är in-tecknad efter de första tre åren.

Exempel på centrala projekt är certifiering av ekoturism, främjande av fisketurism och utveckling av hjortnäringen. Jordbruksverket har tillsammans

med Statistiska centralbyrån genomfört en studie för att förtydliga bilden av hur det diversifierade näringslivet på landsbygden ser ut. Resultaten kommer att redovisas senare under år 2003.

I de båda mål 1-områdena har åtgärden kommit i gång snabbare än i södra Sverige. Under år 2002 har en ökad andel av stöden gått till projekt med bredare landsbygdsutvecklingsperspektiv. För att upprätthålla möjligheterna till en levande landsbygd krävs också en bredare ansats än endast jordbruket. En bredare ansats är också viktigt för att behålla och utveckla det aktiva lantbruket.

Utskottet instämmer i att det är angeläget att de olika offentliga åtgärderna med syfte att främja en utveckling på landsbygden blir väl samordnade lokalt, regionalt och nationellt. De länsvisa genomförandeplanerna är ett viktigt steg i den riktningen. Jordbruksverket och länsstyrelserna skall i sitt samarbete med andra berörda myndigheter och organisationer medverka till att de samlade statliga insatser som används för att främja utvecklingen på landsbygden blir effektivt utnyttjade och medverkar till konkurrenskraftigt företagande, tillväxt och arbetstillfällen på landsbygden.

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att en gemensam politik med likartade konkurrensvillkor är en förutsättning för att den inre marknaden också skall fungera när det gäller jordbruksproduktion (se bl.a. bet. 1998/99:MJU7 och bet. 2001/02:MJU15 s. 32). Utskottet har även uttalat (bet. 2001/02:MJU5 s. 15) att det finns ett antal av EU medfinansierade åtgärder som skall medverka till att stärka den ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen av landsbygden. Syftet är att åtgärderna skall underlätta och främja en diversifiering av näringslivet på landsbygden genom en ny och konkurrenskraftig användning av de resurser och den kompetens som livsmedelsproduktionen och skogsbruket och därtill knutna verksamheter inte längre behöver utnyttja. Det övergripande målet är att främja fortsatt sysselsättning, tillväxt och bosättning på landsbygden.

Motionerna 2002/03:MJ28 (kd) yrkande 1, 2002/03:MJ29 (fp) yrkande 1 och 2002/03:MJ30 (c) yrkande 1 bör lämnas utan åtgärd i den mån de inte tillgodosetts med vad som anförts.

Som tidigare har redovisats är det övergripande målet med åtgärderna inom insatsområde II i miljö- och landsbygdsprogrammet att främja fortsatt sysselsättning, tillväxt och bosättning på landsbygden och därmed medverka till en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling. Åtgärderna skall underlätta landsbygdens anpassning till nya förutsättningar, förstärka konkurrenskraften och skapa sysselsättning för både kvinnor och män i landsbygdens näringsliv.

Vidare framhålls i den nu aktuella skrivelsen (jfr skr. 1999/2000:14, bet. 1999/2000:MJU2, rskr. 1999/2000:91) särskilt betydelsen av en näring som ger arbetsmöjligheter åt både kvinnor och män, något som är viktigt att uppmärksamma vid utformningen och tillämpningen av åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet. Det finns goda exempel på hur kvinnor omsatt sina kunskaper och erfarenheter i framgångsrik företagsamhet inom jordbruk och småskalig livsmedelsproduktion, inte minst i glesbygder. De kvinnliga

nätverk och arbetsgrupper som vuxit fram under de senaste åren, inte minst inom ramen för gemenskapsinitiativet Leader+, arbetar med annorlunda och intressanta metoder i landsbygdsutvecklingen. Åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet skall bidra till att ytterligare stödja en sådan utveckling. Åtgärderna måste även samverka med åtgärder som ingår i program som medfinansieras från strukturfonderna.

Som framhålls i skrivelsen befäster erfarenheterna från de första tre årens genomförande av miljö- och landsbygdsprogrammet och mål 1-programmen bilden av att kvinnorna har en nyckelroll för de förändringar och den utveckling som sker på landsbygden. Utskottet delar regeringens bedömning att det är viktigt att den rollen ytterligare förstärks under de fyra år som återstår av genomförandeperioden. Ungdomars och lokala gruppers betydelse för landsbygdens utveckling bör avspeglas tydligare i genomförandet av kompetensutveckling och utvecklingsprojekt. Med det anförda kan syftet med motionerna 2002/03: MJ29 (fp) yrkande 7 och 2002/03: MJ30 (c) yrkande 4 i allt väsentligt anses tillgodosett. Yrkandena påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion 2002/03: MJ30 (c) yrkande 5 om att kultur, nöjen och fritidsaktiviteter har stor betydelse på landsbygden. Även om kulturens och idrottens roll och möjligheter för landsbygdens utveckling inte har berörts i skrivelsen, vilket framhålls i motionen, anföras t.ex. att syftet med Leader+ är att genom stöd till lokala grupper ge dem tillfälle att arbeta med integrerade och hållbara insatser, vilka bidrar till att utveckla och förstärka såväl gemenskapens som Sveriges regionala utvecklings- och landsbygds politik. Horisontella mål har formulerats för sysselsättning på landsbygden, jämställdhet, integration, ungdomars medverkan i utvecklingsprocesser på landsbygden och för miljön. Aktionsgrupper skall arbeta för att bl.a. förbättra livskvaliteten på landsbygden. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige m.m.

De samlade programdokumenten för mål 1 är ägnade att stärka konkurrenskraften för jordbruket i Norrlands inland. Åtgärder möjliggörs som både underlättar en nödvändig fortsatt strukturutveckling inom jordbruket och främjar ökad sysselsättning på landsbygden, bl.a. genom en snabbare diversifiering av de jordbruksföretag som saknar förutsättningar att utveckla sin jordbruksproduktion (jfr bet. 2002/03: MJU2 s. 49). Utskottet har tidigare redovisat att jordbruket i norra Sverige har en särskild regionalpolitisk betydelse genom den mångfald av värden som jordbruksnäringen och dess verksamheter förknippas med. Sverige får enligt anslutningsfördraget lämna ett nationellt stöd för att upprätthålla produktionen i norra Sverige (stödområdena 1–3). Stödet är beräknat utifrån förutsättningen att den totala stödnivån före EU-medlemskapet skall kunna upprätthållas.

Det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige ingår inte i miljö- och landsbygdsprogrammet eller mål 1-programmen. Stödet kan lämnas för att

skapa bättre förutsättningar för jordbruket inom områden i norra Sverige, där det med hänsyn till klimat och andra produktionsförutsättningar är särskilt svårt att bedriva jordbruk. Stödet kan lämnas till jordbrukare med produktion av mjölk, smågrisar, slaktsvin, getter, ägg, potatis, bär eller grönsaksodling och till företag som transporterar mjölk till mejeri. Stödet motsvarar de målsättningar som anges i artikel 142.3 tredje stycket i Sveriges anslutningsfördrag med EU.

I skrivelsen redovisas att mjölkstödet inklusive transportstödet för mjölk svarar för ca 93 % av hela det nationella stödet till norra Sverige. Under år 2002 uppgick den mjölkproduktion som fick stöd till ca 94 % av den högsta tillåtna produktionen. Utvecklingen varierar mellan stödområdena. I det västra fjällnära området har produktionen minskat med drygt 15 % jämfört med referensperioden och i det sydligaste stödområdet, "avfasningsområdet" med nästan 20 %. I stödområde 2, där huvuddelen av mjölkproduktionen i norra Sverige bedrivs, är produktionen i stort sett oförändrad. Den i stödområdet dominerande mjölkproduktionen är den produktion som hållits uppe bäst jämfört med referensperioden. Den slaktsvinsproduktion som kan stödjas har däremot minskat med 20 %, smågrisproduktionen och bär- och grönsaksproduktionen med hälften, äggproduktionen med en fjärdedel. För slaktsvin och smågrisproduktion finns en övre volymgräns för stöd till varje företag, varför den totala produktionen är större än den produktion som får stöd.

Som redovisas i skrivelsen beslutade riksdagen under hösten 2001 (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:MJU2, rskr. 2001/02:106) om några mindre förändringar av stödet till mjölkproduktion i stödområde 1 och av stödet till smågrisproduktionen. Dessa förändringar har ännu inte godkänts av EG-kommissionen.

I skrivelsen anförs att Jordbruksverket i sin årsredovisning för verksamhetsåret 2002 har redovisat en analys av strukturutvecklingen i olika delar av landet. Analysen visar att de årliga förändringarna mätt som minskning av antalet jordbruksföretag, åkerarealen och antalet mjölkkor är snabbare i norra Sverige och i skogsbygderna i andra delar av landet än genomsnittet för hela landet. Förändringstakten var avsevärt högre under perioden 1999–2001 än under perioden 1995–1998. Under de två senaste åren minskade antalet företag med mjölkproduktion i norra Sverige med 10 % per år jämfört med drygt 6 % för hela landet. Strukturomvandlingen går således snabbare i norra Sverige än i andra delar av landet.

Utskottet delar regeringens bedömning att det nationella stödet, miljöersättningar och kompensationsbidraget i mindre gynnade områden har bidragit till att upprätthålla ett öppet odlingslandskap och ett livskraftigt jordbruk i norra Sverige. De utökade möjligheterna till stöd för utveckling av jordbruket, livsmedelsindustrin och andra delar av landsbygdens näringsliv som finns genom mål 1-programmen har också medverkat till att upprätthålla jordbruket och livsmedelsproduktionen i regionen. Trots de olika stöden sker en viss minskning och omfördelning av jordbruksproduktionen i norra Sverige. Som framgår av skrivelsen följer regeringen noga utvecklingen och bedömer att

den kombination av stödmöjligheter som finns medverkar till att jordbruket har rimliga konkurrensförutsättningar för att kunna bibehållas och utvecklas i norra Sverige. Utskottet instämmer i att de utökade möjligheter som struktur- och investeringsprogrammen erbjuder för att stödja investeringsverksamhet, nyetablering samt kunskapsutveckling och utprovning av nya produktionsmetoder och verksamheter genom utbildning och utvecklingsprojekt kan och bör utnyttjas för att utveckla jordbruket i regionen. En viss ytterligare koncentration av dessa åtgärder till de områden i Norrlands inland som har de största naturgivna svårigheterna för landsbygdsnäringens näringsliv bör kunna ske inom ramen för de program som nu genomförs. Dessa program är föremål för en halvtidsutvärdering som redovisas hösten 2003. Därefter kommer behov av eventuella förändringar i programmen att övervägas. Motionerna 2002/03: MJ28 (kd) yrkande 6, 2002/03: MJ30 (c) yrkande 6, 2002/03: MJ326 (kd), 2002/03: MJ487 (c) yrkande 6 och 2002/03: N343 (c) yrkandena 8 och 10, bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Produktionsmål för jordbruket är något som tillämpats i Sverige från 1940-talet och fram t.o.m. slutet av 1980-talet. Produktionsmålet rörde storleken på den svenska jordbruksproduktionen och motiverades främst av beredskaps- och försörjningsmål där överskotten var betydande. I och med 1990 års jordbrukspolitiska beslut ändrades inriktningen för jordbrukspolitiken avsevärt, bl.a. med syfte att få avsättning för den inhemska produktionen utan kostsamma exportsubventioner. Utskottet delar inte uppfattningen att ett produktionsmål bör införas för jordbruket i norra Sverige. Motionerna 2002/03: MJ303 (kd) yrkande 1, 2002/03: MJ330 (m) och 2002/03: MJ393 (c) avstyrks.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse (skr. 2002/03:111) Landsbygdspolitik – resultatredovisning till handlingarna.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om förenkling av programmen för landsbygdsutveckling (m, kd, c), den gemensamma jordbrukspolitiken (fp, v), delning av stödområde 4 (c), resurseffektivt jordbruk, s.k. REJO-stöd (v), det fjällnära jordbruket (kd, v), skärgårdsjordbruk (c) och jordbrukets konkurrensvillkor (kd, c).

Motionerna

I motion 2002/03: MJ28 (kd) anfördes att en av de mest angelägna åtgärderna är en sänkning av skatten på diesel för jordbrukets maskiner, i ett första steg ned till genomsnittet inom EU (yrkande 2).

Motionärerna i motion 2002/03: MJ29 (fp) om en långtgående avreglering av jordbruksproduktionen vill avveckla den traditionella jordbrukspolitiken och ersätta den med en politik som ger effektivt stöd åt jordbruk för att hålla

landskapet öppet, för kulturmiljön och den biologiska mångfalden (yrkande 2).

Enklare regler bör enligt motion 2002/03: MJ30 (c) införas för dem som deltar i de olika programmen för landsbygdsutveckling. Sverige behöver fler entreprenörer och fler småföretag. Förenklade regler kan förbättra möjligheterna för företagen att nå lönsamhet och på så sätt bidra med högre skatteinkomster för staten (yrkande 3). Vidare bör svenskt lantbruk få lika konkurrensvillkor som övriga EU-länder genom att "ryggsäcken" lyfts av. Dagens system med kväveskatt på handelsgödsel med återföring i olika former är inte effektiv. Det enklaste är att helt slopa skatten. Även dieselskatten försämrar svenskt lantbruks förutsättningar att konkurrera på lika villkor med våra grannländer (yrkande 7).

Enligt motion 2002/03: MJ206 (c) om delning av stödområde 4 hamnade i samband med EU-inträdet olika delar av Dalarna i olika stödområden. För de delar av Dalarna som hamnade i stödområde 4 har indelningen varit olycklig. Den analys av det regionala stödet till jordbruket som gjorts av Jordbruksverket visar att antalet mjölkkor i de områden i södra Dalarna som inte är slättbygd har minskat betydligt snabbare än riksgenomsnittet. Det är inte acceptabelt (yrkande 2).

Utredningen Utvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet efter halva programperioden bör enligt motion 2002/03: MJ263 (v) även se över möjligheterna för att införa REJO-systemet. Förslaget till s.k. Resurseffektivt jordbruk, REJO-stöd, har enligt motionärerna sin utgångspunkt i kraven på systematisk dokumentation och analys av gårdens miljöeffekter. Tyngdpunkten skall ligga på de centrala egenskaperna hos produktionssystemet, nämligen växtnäringssbalans, växtföljd och beroende av insatsmedel. Stödet byggs upp som ett modulsystem. En grundmodul med miljöanalys av gården, med dokumentations- och hänsynskrav, är en förutsättning för deltagande i övriga moduler (yrkande 2).

Enligt motion 2002/03: MJ303 (kd) yrkande 2 bör ett särskilt stöd till det fjällnära området utformas. Jordbrukarna i dessa områden får allt svårare att klara sin försörjning. Även i motion 2002/03: MJ381 (v) framhålls behovet av en översyn och förändring av det rådande stödsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken i syfte att bevara och utveckla det fjällnära jordbruket. Riksdagen har beslutat att ett särskilt stöd bör utgå till fjälljordbruket. Beslutet har dock ännu inte genomförts (yrkande 1).

Genomförandet av Miljö- och landsbygdsprogrammet är enligt motion 2002/03: MJ333 (m, c) det viktigaste instrumentet för att nå fastställda regionala miljömål. Det är angeläget att programmet är anpassat och dimensionerat för förhållanden i norra Sverige. Regeringen bör ge som tilläggsdirektiv att bättre anpassa LBU efter norrländska förhållanden.

I motion 2002/03: MJ411 (c) framhålls behovet av en utredning med uppdrag att förenkla det regelverk som kan underlätta för djurhållare med betesdjur att bevara naturbetesmark (yrkande 2). Även enligt motion 2002/03: MJ424 (kd) bör en utredning tillsättas med syfte att förenkla förfarandet vid

ansökan om miljöstöd med en förlängd stödperiod. Ett förenklat förfarande vid ansökan om stöd från EU och för en längre period än ett år i taget, t.ex. för tre år, ger en större långsiktig trygghet. Regeringen bör tillsätta en utredning med syfte att visa hur ansökningsförfarandet kan förenklas (yrkande 10).

Enligt motion 2002/03:MJ422 (fp) om arealersättning och miljöstöd till vallodling bör arealersättning för spannmål minska. På våra bättre jordar i Syd- och Mellansverige, där näringsläckage till havet kan befaras vara störst, har vallen svag ekonomisk konkurrenskraft gentemot spannmål och sockerbetor. En förnuftig jordbrukspolitik bör minska arealersättning mot ett miljöstöd för vallodling, fånggrödor och kantzoner för att minimera kväveläckaget (yrkande 9 delvis).

Enligt motion 2002/03:MJ487 (c) bör en utredning tillsättas som syftar till att ta fram förslag på hur konkurrenskraften för skärgårdsjordbruk kan förbättras. Bristande lönsamhet försämrar möjligheterna till att bibehålla ett öppet landskap, biologisk mångfald och sysselsättning i skärgården (yrkande 7).

Regeringen bör enligt motion 2002/03:K288 (v) verka i EU för att presentera hållbara förslag till lösningar för jordbruks- och strukturfonderna. Jordbrukspolitiken bör i huvudsak återföras till nationell nivå. EU:s jordbrukspolitik är ett stort problem, dels för jordbruket, miljön och landsbygdsutvecklingen inom EU, dels för att den utgör ett stort hot mot jordbruket i kandidatländerna. Den tar också onödigt stora ekonomiska resurser i anspråk (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Genomförandet av miljö- och landsbygdsprogrammet regleras av förordningen (EG) nr 1257/1999. I förordningen anges att en utvärdering skall genomföras dels efter halva programperioden, dels efter avslutad programperiod. Utvärderingen efter halva perioden skall överlämnas till kommissionen senast den 31 december 2003. I augusti 2002 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppgift att genomföra en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige åren 2000–2006 i enlighet med vad som föreskrivs av EG. I uppdraget ingår också att utvärdera måluppfyllelsen utifrån de i programmet angivna målen. Vidare skall det administrativa genomförandet, främst gentemot stödmottagarna, bedömas. Enligt direktiven (dir. 2002:109) till Utvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet efter halva programperioden får utredaren vidare lämna förslag på förbättringar av programmet och dess genomförande inom den av riksdagen beslutade ekonomiska ramen för programmet. Utredaren skall redovisa utvärderingen senast den 15 november 2003. För strukturfondsprogrammen och Leader+ görs motsvarande halvtidsutvärderingar. Motionerna 2002/03:MJ30 (c) yrkande 3, 2002/03:MJ333 (m, c), 2002/03:MJ411 (c) yrkande 2 och 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 10 bör i avvaktan på resultatet av utredningen lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om avreglering av den gemensamma jordbrukspolitiken uttalade utskottet i april 2002 (bet. 2001/02:MJU15 s. 22) att riksdagen har godkänt de riktlinjer regeringen presenterat i propositionen Riktlinjer för

Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). Riktlinjerna innebär att jordbruks- och livsmedelsproduktionen skall främjas genom en reform av jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU med särskilt avseende på successivt borttagande av EG:s marknadsordningar och på en avveckling av gränsskyddet med hänsyn till internationella åtaganden. Enligt vad utskottet erfarit kommer regeringen under de närmaste åren att ägna kraft åt reformeringen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik utifrån de övergripande målsättningar som slogs fast av riksdagen 1998. Den stora andel av EG:s budget som går till den gemensamma jordbrukspolitiken motiverar i sig att dessa frågor bereds i särskild ordning. Utskottet föreslog därför i ett tillkännagivande att regeringen tillsätter en parlamentarisk kommitté med uppgift att utarbeta en svensk strategi för reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Vid Jordbruksrådets möte den 26 juni 2003 träffades en överenskommelse om den s.k. halvtidsöversynen (mid-term review) av den gemensamma jordbrukspolitiken. Beslutet innebär enligt Jordbruksdepartementets pressmeddelande att nuvarande direktstöd med vissa undantag ersätts av ett frikopplat gårdsstöd. Arealstödet för jordbruksgrödor kan frikopplas med mellan 75 % och 100 %. Jordbruksreformen innebär att direktstöden dras ned successivt och att pengarna genom s.k. modulering används för stöd till miljön och landsbygdsutvecklingen. Genom att stärka miljöns och landsbygdsutvecklingens roll ges medlemsländerna möjlighet att i ökad utsträckning, genom riktade åtgärder, tillgodose behov på landsbygden.

Regeringens ståndpunkt i det arbete som föregick halvtidsöversynen har varit att kostnaden för t.ex. arealstöd bör minska och att medel bör föras över till åtgärder för landsbygdsutveckling, t.ex. miljöersättningar. Denna ståndpunkt har fortlöpande redovisats och diskuterats i en samrådsgrupp inom miljö- och jordbruksutskottet som följt förhandlingarna.

Jordbruksministern har i svar på fråga 2002/03:663 om det svenska jordbruket anfört att regeringen verkar kraftfullt för att jordbrukspolitiken skall reformeras. Jordbruksministern arbetar för att den översyn och reformprocess som för närvarande pågår skall leda till en mer effektiv och dynamisk jordbrukspolitik inom EU.

Utskottet kan konstatera att en stor del av vad som framförs i motionerna 2002/03:MJ29 (fp) yrkande 2, 2002/03:MJ422 (fp) yrkande 9 delvis och 2002/03:K288 (v) yrkande 5 utgör allmänna krav på inriktningen av den gemensamma jordbrukspolitiken, vilka överensstämmer med de av riksdagen fastställda riktlinjerna. Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motioner om stödområdesindelning m.m. (se bl.a. bet. 1999/2000:MJU2) och har därvid hänvisat till att regeringen i december 1996 gav Jordbruksverket i uppdrag att genomföra en samlad utvärdering och översyn av de regionala stöden till jordbruket. I uppdraget ingick bl.a. att göra en genomgång av stödområdesgränserna och att förslag till eventuella förändringar skulle rymmas inom befintliga budgetramar. Jordbruksverket redovisade resultatet av utvärderingen våren 1998

(Rapport 1998:2). Verket anförde att det med undantag för vissa förändringar i stödområde 4 inte var motiverat att genomföra några förändringar i stödområdesindelningen.

Utskottet anförde i april 2002 (bet. 2001/02: MJU15 s. 43) att när det gäller Jämtlands län finner utskottet att det kan finnas skäl att se över den nuvarande stödområdesindelningen. Jordbruksministern anförde i juni 2003 (svar på fråga 2002/03:1012) att vad gäller stödområdesindelningen i Jämtland arbetar regeringen med frågan i enlighet med miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2001/02: MJU15. Motion 2002/03: MJ206 (c) yrkande 2 avstyrks med vad som anförts.

När det gäller frågan om stöd för resurseffektivt jordbruk, s.k. REJO-stöd, har utskottet inhämtat att Ekologiska Lantbrukarna och Naturskyddsföreningen år 1998 lade fram förslaget till REJO-stöd som ett alternativ till eko-stödet och de olika separata miljöstöden inom konventionell produktion. Man tänkte sig förslaget som en trappa för lantbrukaren, där denne börjar med relativt enkla miljöåtgärder för att sedan öka ambitionerna och slutligen bedriva helt ekologisk produktion. Idén bygger på Rekostödets uppbyggnad med växtnäringsbalans och andra dokumentations- och utbildningskrav. Härutöver skulle lantbrukaren kunna välja tilläggsmoduler för att förändra produktionen, t.ex. avstå från kemiska insatsmedel eller bättre växtnäringsutnyttjande etc. I REJO-stödets grundmodul ingår växtodlingsplan miljöhusesyn, utbildning, hänsynskrav vid kemisk bekämpning och ersättning till ekologisk produktion och biologisk mångfald.

Utskottet konstaterar att för flera av de åtgärder som ingår i det föreslagna REJO-stödet utgår stöd enligt gällande regler. I direktivet till utvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet efter halva programperioden anges vidare att utredaren får lämna förslag på förbättringar av programmet och dess genomförande inom den av riksdagen beslutade ekonomiska ramen för programmet. Motion 2002/03: MJ263 (v) yrkande 2 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 1998 gjorde riksdagen ett tillkännagivande som innebär att regeringen i samband med förändringsarbetet av miljöprogrammet skall beakta behovet av ett särskilt stöd till det fjällnära jordbruket (se vidare bet. 1997/98: JoU1).

Utskottet redovisade år 2002 (bet. 2001/02: MJU15 s. 45) att den jordbruksmark som förekommer i fjälltrakterna omfattas, liksom all annan jordbruksmark, av möjligheten att erhålla ersättning för särskilda miljö tjänster, t.ex. för miljövänlig vallodling eller betesdrift under förutsättning att uppsatta villkor uppfylls. Det faktum att jordbruket är fjällnära är inte en tillräcklig grund för att jordbruket skall kunna ersättas som någon miljövänlig produktionsform om kriterierna för att berättiga till miljöersättning inte är uppfyllda. Jordbruksministern anförde i ett frågesvar (fråga 2000/01:463) att ett viktigt mål för regeringen är att hela Sverige skall leva och utvecklas. Jordbruket har en viktig roll i norra Sverige och bidrar, förutom med grundläggande livsmedelsproduktion, till att upprätthålla sysselsättning, befolkning och samhälls-

strukturer i dessa delar av landet. Jordbruksministern redogjorde för de olika stöden för norra Sverige och konstaterade att åtgärderna i mål 1-programmen, det nationella stödet, miljöersättningarna och kompensationsbidraget i mindre gynnade områden bidragit till att upprätthålla ett öppet odlingslandskap och ett livskraftigt jordbruk i Norrlands inland. Utskottet konstaterade i likhet med jordbruksministern att de redovisade åtgärderna innebär att riksdagens tillkännagivande får anses tillgodosett.

Jordbruksverket beskriver i rapporten (2003:16) Jordbrukets utveckling i det fjällnära området 1995–2002 den utveckling som ägt rum för jordbruket i det fjällnära området sedan Sveriges inträde i EU. I rapporten konstateras att jordbrukets utveckling i Sverige kännetecknas av en omfattande strukturförändring, vilken är mer omfattande i norra Sverige. Antalet jordbruksföretag och åkerarealens omfattning har genomgått en kraftig minskning som knappast är avslutad. Den viktigaste driftsinriktningen är mjölkreduktionen. I stödområde 1 och i de nordliga fjällkommunerna har en produktionsminskning av mjölk ägt rum. De kvarvarande företagen förmår inte täcka det produktionsbortfall som de upphörande företagen ger upphov till. I övriga stödområden, möjligtvis med undantag för stödområde 3, har trots den omfattande strukturförändringen produktionen kunnat bibehållas. Det södra fjällområdet, Dalarnas och eventuellt Jämtlands län, har i viss mån lyckats bromsa den ogynnsamma utvecklingen på grund av lyckade satsningar inom turistnäringen som smittat av sig till bl.a. jordbruket. Enligt rapporten är dock utvecklingen av jordbruket i det fjällnära området ogynnsam om strävan är att näringen skall vara livskraftig. Rapporten övervägs för närvarande i Jordbruksdepartementet.

Som tidigare har redovisats i detta betänkande pågår för närvarande en utvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet efter halva programperioden (dir. 2002:109). Utskottet föreslår att motionerna 2002/03:MJ303 (kd) yrkande 2 och 2002/03:MJ381 (v) yrkande 1 med det anförda och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

Miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård innebär (jfr prop. 2001/02:130, bet. 2001/02:MJU3 s. 71 f.) att Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden skall bevaras. Det innebär bl.a. att näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation. Utskottet konstaterar att skärgårdsjordbruken ingår i miljö- och landsbygdsprogrammet i likhet med andra landsbygdsområden. Skärgården är också ett målområde för strukturfonderna – mål 2 Öarna. Mål 2 skall stimulera näringslivsutvecklingen i utsatta industri- och landsbygdsregioner. Ett handlingsprogram för hållbar utveckling och stärkt konkurrenskraft har formulerats. Åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet kompletterar åtgärderna inom mål 2-programmet. För närvarande pågår en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet och strukturfondsprogrammen. Utredning-

arna skall presenteras under hösten. Motion 2002/03:MJ487 (c) yrkande 7 bör i avvaktan på utredningsresultatet lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågor om dieselskatt och konkurrensvillkor för svenskt lantbruk anförde skatteutskottet följande i mars 2003 (bet. 2002/03:SkU11 s. 19, 21–22). Sedan den 1 juli 2000 omfattas jordbrukssektorn av samma skattelättnader som tillverkningsindustrin vid förbrukning av el och bränslen. På bränslen som används för uppvärmning och drift av stationära motorer vid yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet (inklusive växthusnäringen) utgår således ingen energiskatt, och en reducerad koldioxidskatt motsvarande 25 % av den generella nivån tas ut. De reducerade skattesatserna gäller dock inte för alla typer av bränslen och inte för bränslen som förbrukas för drift av motordrivna fordon. Ingen energiskatt betalas heller på el som förbrukas i dessa sektorer. Företag med stor energiförbrukning kan få viss ytterligare nedsättning av koldioxidskatten.

Skatteutskottet anförde vidare att skatterna på bekämpningsmedel och gödselmedel infördes 1984. Basen för uttag av gödselmedelsavgift var från början innehålllet av kväve och fosfor i handelsgödsel. År 1994 slopades avgiften på fosfor. I stället infördes avgift på kadmiuminnehållet i fosforgödselmedel. Gödselmedelsskatten är 1:80 kr för varje helt kilo kväve, förutsatt att andelen kväve i medlet är minst 2 %, och 30 kr för varje helt gram kadmium i gödselmedel, till den del kadmiuminnehållet överstiger 5 gram per ton fosfor. Bekämpningsmedelsskatten är 20 kr för varje helt kilo verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet.

Riksdagen höjde fr.o.m. den 1 januari 2003 koldioxidskatten på bränslen med 19 %. För bensen och dieselolja sänktes energiskattesatserna lika mycket som koldioxidskattesatserna höjdes. Härutöver skedde enligt skatteutskottet en uppräkningsmed förändringen i konsumentprisindex (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:FiU1). Jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna (inklusive trädgårdsnäringen) kompenserades genom att koldioxidskattelättnaden för bl.a. dessa näringar höjdes från 70 till 75 %. Riksdagen avtog i det sammanhanget oppositionens krav på bl.a. sänkt skatt på bensen och diesel.

Beskattningen av dieselolja för jordbrukets arbetsmaskiner ses med förtur över av Vägtrafikskatteutredningen (Fi 2001:08). Utredningen har i en promemoria i februari 2002 i ett preliminärt ställningstagande ansett att om dieseloljebeskattningen för arbetsmaskiner skall sänkas bör det ske till den s.k. uppvärmningsnivån, vilket skulle motsvara sänkt skatt med 62 öre per liter. Det slutliga ställningstagandet i frågan görs när utredningen utrett de grundläggande principerna för trafikbeskattningen. Utredningen skall lämna sitt slutbetänkande senast den 31 december 2003.

Skatteutskottet anförde vidare i det ovan angivna betänkandet att för skatten på el gäller som huvudregel att återbetalningen sker på årsbasis, med möjlighet för företag med förbrukning i större omfattning att få återbetalning kvartalsvis. Vad gäller återbetalning av elskatt finns en administrativ gräns som innebär att endast den del av skattebeloppet som överstiger 1 000 kr per

år betalas tillbaka. Enligt skatteutskottets mening har de regler som nu gäller för nedsättning av skatterna på eldningsolja och el utformats med industrin som förebild, och återbetalningsreglerna har med de anpassningar som krävs på grund av de annorlunda förutsättningarna en liknande utformning. Skatteutskottet är inte berett att tillstyrka att dessa regler nu ändras.

Skattenedsättningskommittén (Fi 2001:09) har i betänkandet (SOU 2003:38) redovisat sitt uppdrag att se över utformningen av nedsättningssystemet för bl.a. jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna (inklusive trädgårdsnäringen). Översynen omfattar beskattningen av såväl fossila bränslen som el. Kommittén hade i uppgift att utreda förutsättningarna för en annan avgränsning av området för energiskattenedsättning för de konkurrensutsatta sektorerna än vad som gäller i dag och särskilt beakta gränssytorna mot andra sektorer samt el- och värmeproduktionen. I uppdraget ingick även att analysera konsekvenserna för de berörda verksamheterna när det gäller bl.a. deras konkurrenskraft. Betänkandet har remissbehandlats och utredningsförslagen övervägs för närvarande i Finansdepartementet.

Riksdagen har efter förslag i budgetpropositionen för år 2002 beslutat om en återföring av skatten på bekämpningsmedel och handelsgödsel till jordbruksnäringen (vilken inbegriper växthusnäringen). Uppburen skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel återförs till jordbruket via ett särskilt anslag. Som tidigare har redovisats i detta betänkande används huvuddelen av den återförda skatten till åtgärder för att minska växtnäringstilluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. En mindre del av beloppet återförs kollektivt till jordbruksnäringen för bl.a. informations-, utbildnings-, rådgivnings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja hållbara produktionsmetoder. Skatten på bekämpningsmedel återförs kollektivt för forsknings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja en hållbar utveckling inom jordbruket och trädgårdsnäringen.

I detta betänkande har tidigare redovisats att en utredning med uppgift att utvärdera skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel i februari 2003 har avgett slutbetänkandet (SOU 2003:9) Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Jordbruksministern har i svar på fråga 2002/03:76 om situationen för landets bönder redovisat att regeringen under några års tid har arbetat för att lätta på lantbrukarnas s.k. ryggsäck och stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Tidigare har kartavgiften tagits bort och energi- och elskatten sänkts med ca 300 miljoner kronor. Nu återförs även gödselmedelsskatterna till jordbruket.

Motionerna 2002/03: MJ28 (kd) yrkande 2 och 2002/03: MJ30 (c) yrkande 7 avstyrks i avvaktan på det omfattande arbete som pågår med frågorna.

Motioner från allmänna motionstiden 2003

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tjugo motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003 vilka utskottet funnit utgöra i huvudsak upprepningar av tidigare behandlade motioner i detta betänkande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har funnit att tjugo motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003 i huvudsak utgör upprepningar av de motioner från allmänna motionstiden 2002 eller de följdmotioner till skrivelsen som behandlas i detta betänkande under avsnittet Landsbygdspolitik – resultatredovisning. De nya motionerna föranleder ingen ändring av utskottets bedömningar och ställningstaganden under de olika ämnesrubrikerna i avsnittet Landsbygdspolitik – resultatredovisning. Motionerna redovisas i bilaga 1 till detta betänkande och inarbetas i utskottets förslag till riksdagsbeslut där motsvarande motioner från allmänna motionstiden år 2002 och följdmotioner till skrivelsen behandlas.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Förändring av ersättningen för produktionsbortfall vid epizootiutbrott (punkt 2)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ473 yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

När riksdagen år 1999 fattade beslut om en ny epizootilag (1999:657) tillstyrkte Centerpartiet regeringens lagförslag men var samtidigt kritiskt till att ersättningen för produktionsbortfall vid epizootiutbrott reducerades till 50 %. Enligt min mening innebär den minskade ersättningen risk för att icke seriösa lantbrukare försöker dölja sjuklighet hos sina djur. Det vore mer korrekt att utforma ersättningsreglerna så att förebyggande arbete stimuleras. Ersättningsnivåerna bör vara beroende av om djurägaren är ansluten till ett kontrollprogram. I det fall en besättning ingår i ett frivilligt kontrollprogram bör ersättningen för produktionsbortfall utgå med 100 % och med 70 % för besättningar som inte är anslutna. Härigenom premieras på ett tydligt sätt förebyggande djurhälsovård.

Genom den uppmärksammade spridningen av salmonella försommaren 2003 påvisades en brist i ersättningssystemet enligt zoonoslagen (1999:658). I avvaktan på resultatet av utredning av ansvarsfrågan har utbetalningarna av ersättningarna dragit ut på tiden. Enligt min mening skall enskilda företagare, som varken har orsakat eller förvärrat smittspridningen, inte behöva få hela sin ekonomi kullkastad av fördröjning av utbetalningar av ersättningarna. Vid framtida salmonellautbrott måste Jordbruksverket/riksdagen agera snabbare när det gäller ekonomisk ersättning enligt zoonoslagen.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om lagändringar i enlighet med motionen i denna del. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Principerna för utbetalning av vissa stöd (punkt 3)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m), Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ319 yrkande 1, 2003/04:MJ406 yrkande 2 och 2003/04:MJ473 yrkande 5.

Ställningstagande

Under senare år har tidpunkten för utbetalningarna av EU-stöd ändrats nästan varje år. Detta innebär att mottagaren av stöden får svårt att planera. Vi anser därför att lantbrukarna bör kunna lita på att utbetalningen av stöden ligger fast mellan olika år. Utbetalningarna bör ske i slutet av november som var fallet år 1999. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Utbetalning av stöd i euro (punkt 4)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Bengt-Anders Johansson (m), Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ319 yrkande 2.

Ställningstagande

EU-stöden sätts numera i euro. För att motverka negativa konsekvenser av eventuella kursförändringar vid utbetalningarna av arealersättningar och för att underlätta lån i euro borde lantbruket ges valfrihet att erhålla beloppen i euro eller kronor. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Viss verksamhet vid Sveriges lantbruksuniversitet (punkt 5)

av Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ431 yrkande 18 och avslår motion 2003/04:MJ239 yrkande 2.

Ställningstagande

Sveriges lantbruksuniversitet är det enda universitet vars verksamhet inte sorterar under Utbildningsdepartementet utan under Jordbruksdepartementet. Universitetets specialstatus har diskuterats, men om verksamheten också i fortsättningen skall ligga kvar under Jordbruksdepartementet anser vi att regeringen bör klargöra i vilka frågor universitetet har ett speciellt nationellt ansvar gentemot sina näringar. Detta borde också tydliggöras genom i budgeten öronmärka pengar till sektorsansvaret, dvs. samverkan med näringen och myndigheter. Det senare är enligt vår mening ett sätt att göra tydligt i vilken omfattning staten anser att universitet skall ägna sig åt den s.k. tredjeuppgiften eller åt sektorsansvaret och är också en signal till universitet att ta hänsyn till detta i sin interna verksamhet. Ett sådant förfarande är inte möjligt i samband med årets budgetbehandling men regeringen bör få i uppdrag att se över frågan till nästa år. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Landsbygdsvetenskap, forskning om ekologiska livsmedels hälsoeffekter m.m. (punkt 8)

av Sven-Erik Sjöstrand (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ410 yrkande 9 och avslår motionerna 2003/04:MJ239 yrkande 1, 2003/04:MJ445 och 2003/04:N328 yrkande 5.

Ställningstagande

Nyligen har även Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) presenterat en undersökning där det visar sig att ju närmare grisars naturliga foderval foderstater utformas, desto bättre blir köttets näringsmässiga sammansättning. Vid produktion av kött, ägg eller mejeriprodukter kan det även vara troligt att ett djurs välbefinnande påverkar näringsammansättning och kvalitet på den slutliga produkten. Kunskaperna om dessa frågor är emellertid otillräckliga, och behovet av ökad kunskap inom området är stort. Vänsterpartiet anser att regeringen bör ta initiativ till att SLU tillsammans med berörda myndigheter och statliga verk kartlägger den kunskap och de kunskapsluckor som finns när det gäller hälsoeffekterna av ekologiska livsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Landsbygdsforskning, forskning om ekologiska livsmedels hälsoeffekter m.m. (punkt 8)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N328 yrkande 5 och avslår motionerna 2003/04:MJ239 yrkande 1, 2003/04:MJ410 yrkande 9 och 2003/04:MJ445.

Ställningstagande

Kunskapen om landsbygdsutveckling är enligt Centerpartiet relativt bristfällig och spridd på en mängd institutioner. En prioritering av forskningen om landsbygdsutveckling, regionalpolitik, kulturgeografi, miljöforskning och träforskning är önskvärd, och det finns enligt min mening dessutom behov av en sammanhållen forskning kring landsbygdsfrågor. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Skogsforskning och forskning inom livsmedelsområdet (punkt 9)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ476 yrkande 7 och avslår motion 2003/04:MJ409 yrkande 12.

Ställningstagande

För att lantbruket skall kunna vara konkurrenskraftigt krävs bl.a. att kompetent och kunnig personal kan rekryteras till jordbruksnäringen. Enligt vår mening behövs fortsatta resurser för att förbättra och utveckla den utbildning och kompetens som finns inom näringen. Vidare behöver forskning och utveckling inom området stimuleras för att lantbruket och dess livsmedelsproduktion kan säkerställas som näringar med möjlighet till utveckling. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Skogsforskning och forskning inom livsmedelsområdet (punkt 9)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ409 yrkande 12 och avslår motion 2003/04: MJ476 yrkande 7.

Ställningstagande

Enligt min mening har Formas stor betydelse för svensk forskning. Det är därför av vikt att Formas harmoniserar den grundläggande forskningen med tillämpade innovationer. Industriforskningsinstitutets statliga grundfinansiering är en förutsättning för en långsiktig forskningsverksamhet, där näringen bidrar med huvuddelen av medlen. Regeringen måste tillse att utrymmet för den skogliga forskningen inte krymper. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Öppna landskap (punkt 10)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m), Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ356 yrkande 3, 2002/03: T213 yrkande 1, 2003/04: MJ311 och 2003/04: MJ399 yrkandena 4 och 7.

Ställningstagande

Vi anser att det öppna svenska landskapet är i fara, vilket är mycket allvarligt med tanke på de natur- och miljövärden som står på spel. Hagar och betesmarker håller på att växa igen, antingen för att de lämnas åt sitt öde eller för att de aktivt planteras med skog. Hotet är inte enbart inriktat mot landskapsbilden utan även mot en mängd djur- och växtarter som har sin huvudsakliga biotop i det betade landskapet. Anledningen är att det lönar sig allt mindre att hålla djur i betesmarkerna.

Det är viktigt att vi vårdar våra bygder och håller landskapet öppet. Inom alltför många områden i landet, såväl i stad och tätort som på landsbygd, tar en ohämmad växtlighet över. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Ängs- och betesmarksprogrammen (punkt 11)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ428 yrkande 15 samt avslår motion 2002/03: MJ487 yrkande 4.

Ställningstagande

EU:s miljöprogram har på många sätt gynnat ett öppet landskap och till viss del den biologiska mångfalden, men det har varit svårt att rikta miljöprogrammen till de värdefullaste markerna som ofta är intilliggande gårdar som brukar jorden. Ersättning för skötsel av betesmarker har varit betydelsefull. Jag förespråkar en fortsatt tillämpning av ersättning till markägare för att vårda det öppna landskapet som är ett gemensamt samhällsintresse. Jord- och skogsbrukarna utgör bra resurser som naturvårdare i detta sammanhang. Denna kompetens bör användas i större omfattning. Naturligtvis förutsätter det att markägarna får ersättning för allt det arbete som krävs för att upprätthålla öppna landskap. Ersättningsnivåerna för ängs- och betesmarksprogrammen måste öka. Programmen måste dessutom utformas så att de lättare kan anpassas till lokala förhållanden. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Skötselplaner för naturreservat (punkt 12)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m), Bengt-Anders Johansson (m), Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ29 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi är positiva till att naturreservat inrättas, men vi anser att skötselplaner bör inrättas snabbare. I Västra Götalands län saknar exempelvis 88 av 315 naturreservat skötselplaner. Detta riskerar att undergräva förståelsen och acceptansen för nyinrättningar av naturreservat. Det är därför av stor vikt att skötselplaner inrättas så fort ett naturreservat bildas. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Fäboddar (punkt 13)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ301 och 2003/04: MJ399 yrkande 13 samt avslår motionerna 2002/03: MJ209 yrkandena 1 och 3 samt 2002/03: MJ450.

Ställningstagande

Säterbruket var en livsnödvändig förutsättning för jordbruket i äldre tid och förekom redan under medeltiden. I en tid där vi alltmer söker våra rötter har intresset för bl.a. säterkulturen ökat. I dag finns på ett antal platser, bl.a. i norra Värmland, sätrar i drift på somrarna. Enskilda, men också bygdeföreningar, driver det kulturarv som en säter innebär. Värdefulla kultur- och naturmiljövärden hotar försvinna om inte säterkulturen stimuleras. Det är viktigt att på olika sätt bevara den levande säterkulturen. En nationell handlingsplan för bevarande av levande sätrar och fäboddar bör upprättas snarast. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Kallblodig travare (punkt 14)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ430 yrkande 3 och 2003/04: MJ475 yrkande 3 samt avslår motionerna 2003/04: MJ368 och 2003/04: MJ467.

Ställningstagande

Riksdagen har tidigare beslutat om insatser för bevarande av de utrotningshotade raserna gotlandsruss, ardenner och nordsvensk brukshäst och avsätter särskilda medel inom miljöersättningsprogrammets delprogram för utbildning, information och demonstrationsobjekt för att främja bevarandet av dessa raser. Dessvärre innefattades inte den utrotningshotade kallblodiga travaren i denna bevarandeinsats. Den kallblodiga travaren bör självfallet också ingå i de hästraser som omfattas av regeringens insats, eftersom populationen och antalet betäckta ston i stort sett är detsamma för denna ras som för andra hotade raser. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Miljöstöd till vallodling (punkt 15)

av Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ422 yrkande 9 delvis samt avslår motionerna 2002/03: MJ428 yrkande 14 och 2003/04: MJ399 yrkande 28.

Ställningstagande

Ett exempel på en riktad miljöstatsning är en satsning på vallodling. På våra bättre jordar i Syd- och Mellansverige, där näringsläckage till havet kan befara vara störst, har vallen svag ekonomisk konkurrenskraft gentemot spannmål och sockerbeter. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Fånggrödor (punkt 16)

av Sven Gunnar Persson (kd), Jan Andersson (c) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ487 yrkande 29 och 2003/04: MJ399 yrkande 29.

Ställningstagande

Att odla fånggrödor är enligt vår uppfattning en enkel och kostnadseffektiv åtgärd för att minska näringsläckaget från jordbruket utan att för den skull tappa i avkastning. Därför är det olyckligt att den svenska regeringen begränsat möjligheten att få ersättning för odling av fånggrödor till Blekinge, Gotlands, Hallands, Kalmar, Skåne och Västra Götalands län. I ett s.k. motiverat yttrande påpekar kommissionen att Sverige inte definierat jordbruksområden runt Vänern, Vättern, Hjälmaren och Mälaren, där jordbruket kan bidra till övergödning. Som ett led i att Sverige verkligen skall uppfylla EU:s nitratdirektiv bör stödet för odling av fånggrödor utvidgas så att jordbruksområdena runt Vänern, Vättern, Hjälmaren och Mälaren omfattas helt och hållet. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Miljöåtgärder kring Östersjön (punkt 17)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ489 yrkande 4.

Ställningstagande

Utvidgningen innebär enligt min mening möjligheter för miljöarbetet i Östersjön. När i princip alla länder kring havet är medlemmar i EU finns en naturlig plattform för samarbete och en möjlighet till krafttag som måste utnyttjas. Det kräver dock en långtgående förändring av jordbruksstöden, så att uppbyggnad av ett modernt ekologiskt lantbruk premieras. Det vore dessutom rimligt att använda en större del av jordbruksstöden till åtgärder för att minska de negativa miljöeffekterna av jordbruket, inte minst åtgärder mot övergödning. Satsningar på utbyggnad av effektiva reningsverk och anläggning av våtmarker är åtgärder som kan ha positiv påverkan på Östersjömiljön. Dessa åtgärder bör då vidtas där bästa långsiktiga nytta kan uppnås av satsade medel, oavsett vilket land det handlar om. Eftersom Östersjön är ett särskilt utsatt område bör det vara en prioriterad fråga inom EU att komma till rätta med problemen där. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Användning av natur- och handelsgödsel (punkt 20)

av Anita Brodén (fp), Marie Wahlgren (fp) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ315 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi föreslår restriktioner mot användning av natur- och handelsgödsel med hänsyn till lokala förhållanden. För att få bukt med övergödningen bör åtgärder sättas in i vattenavrinningsområden. Jordbruket måste minimera sitt kväveläckage, vilket kan ske genom exempelvis vallodling, fånggrödor, kantzoner eller genom växtnäringsbalans. Det är också nödvändigt med höga miljöavgifter för kadmium i hela EU-området, skärpt tillsyn av enskilda avlopp, striktare tillämpning av produktvals- och försiktighetsprincipen och en genomgripande reform av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, med en övergång från jordbruksstöd till miljöstöd. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Kompetensutveckling inom skogen (punkt 21)

av Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ29 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att en större kompetensutveckling inom skogssektorn bör ske. Folkpartiet är frågande till att så liten del satsats på kompetensutveckling inom skogssektorn. De projekt som genomförts är långt ifrån tillräckliga. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Bekämpningsmedel m.m. (punkt 22)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ28 yrkandena 3 och 7.

Ställningstagande

För att jordbrukets ställning i Sverige inte skall försvagas till följd av skatter och pålagor är det angeläget att den skatt som tas upp på bekämpningsmedel och handelsgödsel återförs till jordbruksnäringen. Regeringen har frångått överenskommelsen med näringen angående återföringen av bekämpningsmedels- och handelsgödselskatter genom att pengarna inte kommer att återföras till lantbruksforskningen i den omfattning som tidigare utlovats. För Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF) innebär det ett bortfall på ca 90 miljoner under 2003 och 2004. Nu går näringen miste om viktig kunskap som hade kunnat genereras genom lantbruksforskningen. Forskning är en långsiktig verksamhet, och det är svårt för myndigheter och forskare att planera sitt arbete när politiska beslut kullkastar budgeten för innevarande år på det sätt som skett.

I regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning konstateras att användningen av kemiska bekämpningsmedel inom jordbruket och trädgårdsnäringen ökat något sedan 1995. Enligt Kristdemokraternas uppfattning krävs ytterligare forskning, utveckling, utbildning, information och andra insatser för att ytterligare minska användningen av kemiska bekämpningsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Skatt på kväveläckage (punkt 23)

av Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ29 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att man borde pröva en ny metod för avgifter på kväve från jordbruket, nämligen att beskatta läckaget från åkrarna och inte kvävepåförsele. Detta överensstämmer med vår grundsyn om att förorenaren skall betala. Vi anser att en skatt skall utgå från vad jorden släpper ifrån sig och vill därför införa en utsläppsavgift enligt den modell som utformats i bl.a. Danmark och Holland. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda hur en sådan utsläppsavgift skulle kunna utformas. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Ekologisk produktion (punkt 24)

av Sven-Erik Sjöstrand (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ419 yrkande 9 samt avslår motionerna 2002/03: MJ424 yrkande 14, 2002/03: MJ489 yrkande 6, 2002/03: N302 yrkande 9 och 2003/04: MJ399 yrkande 26.

Ställningstagande

För att ytterligare stimulera produktionen av ekologiska livsmedel krävs enligt min uppfattning ett höjt politiskt mål för den mängd areal som skall ställas om till ekologisk produktion. I dag finns ett mål på att 20 % av Sveriges totala odlingsareal skall vara omställd till ekologisk produktion till år 2005. Målet för år 2010 bör höjas till 30 %. Detta bör ges riksdagen till känna.

22. Ekologisk odling i växthus (punkt 25)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ28 yrkande 5.

Ställningstagande

Jag anser att det finns ett behov av att även ge stöd för ekologisk odling i växthus. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Hållbar utveckling av landsbygden (punkt 28)

av Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ29 yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03:MJ30 yrkande 2 och 2002/03:MJ422 yrkande 16.

Ställningstagande

Folkpartiet anser att arbetet med allmänna nyttigheter som bevarandet av öppna landskap, biologisk mångfald samt bevarande av kulturhistoriska värden är viktigt. Vi anser att det är viktigt att man tillvaratar de naturliga förutsättningarna som finns vad gäller odlingsbetingelser i Sverige. Att med stödformer styra spannmålsodling till norra Sverige kan vara tveksamt med tanke på att vall och betesdrift kan åstadkomma öppna landskap. Annan odling behöver dock emellanåt bryta vallodlingen. Detta bör ges regeringen till känna.

Folkpartiet är öppet för en större satsning på miljö- och landsbygdsåtgärder. Sverige som nation är helt beroende av att vi har såväl livskraftiga ”kluster” av forskning, kreativitet, entreprenörskap och allt sådant som behövs för att konkurrera i en alltmer kunskapsbaserad och internationaliserad värld som att det lever människor på landsbygden.

24. Startstöd till unga jordbrukare (punkt 29)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ30 yrkande 8 och 2003/04:MJ473 yrkande 15.

Ställningstagande

Företagande i den gröna sektorn präglas av ett stort kapitalbehov. Särskilt tydligt blir detta vid nystartande av lantbruksföretag. Den svenska lantbrukarkåren är i dag ett åldrande släkte. Storleken på startstödet får enligt min upp-

fattning inte urholkas. Startstödsnivån bör höjas till den nivå som finns i konkurrentländerna. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Småskalig livsmedelsproduktion m.m. (punkt 30)

av Sven-Erik Sjöstrand (v) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 25. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ381 yrkande 2 och 2003/04: MJ335 yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03: MJ224, 2002/03: MJ429 yrkande 4, 2002/03: MJ487 yrkande 13, 2002/03: N345 yrkande 8 och 2003/04: MJ297.

Ställningstagande

Många av besluten som rör jordbruket fattas på EU-nivå. Vi anser att en svensk hållning bör vara att driva frågan om möjligheten att genom nationella beslut möjliggöra en utveckling mot större lokal och regional livsmedelsproduktion. De möjligheter till nationella beslut för att skapa regelverk som kan anpassas utifrån lokala och regionala förutsättningar skall naturligtvis nyttjas. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Företagarperspektivet i landsbygdspolitiken m.m. (punkt 31)

av Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 26. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ29 yrkande 1 och 2003/04: MJ431 yrkande 19 samt avslår motionerna 2002/03: MJ28 yrkande 1 och 2002/03: MJ30 yrkande 1.

Ställningstagande

En levande landsbygd är lika viktig för storstadens människor som för dem som väljer att leva på landsbygden. Det är fel att ställa stad mot land och land mot stad. Den öppna, brukade landsbygden är vårt gemensamma kulturarv. Navet i en väl fungerande landsbygd är företagsamma människor. Ett förenklat regelverk och en minskad byråkrati gynnar småföretagsamheten och har oerhörd betydelse inte minst för att ge förutsättning för nystartade företag samt för utvecklingen av småföretagsamheten på landsbygden. Folkpartiet är negativt till den uppsjö av olika stöd och bidrag som indirekt kan styra verksamhet och produktion efter stödmöjligheter. En renodling borde ske för att minska byråkratin. Vi tycker att det är viktigt att en marknadsanpassning sker,

som innebär att produktionen styrs av varor och tjänster som konsumenterna efterfrågar. Detta bör ges regeringen till känna.

27. Företagarperspektivet i landsbygdspolitiken m.m. (punkt 31)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 27. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ28 yrkande 1 samt avslår motionerna 2002/03: MJ29 yrkande 1, 2002/03: MJ30 yrkande 1 och 2003/04: MJ431 yrkande 19.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att jord- och skogsbruket är hörnstenen för en levande landsbygd. Jag vill betona tryggheten av dessa näringars ställning som en förutsättning för fortsatt bosättning samt ekonomisk, social och kulturell utveckling på den svenska landsbygden.

Det är angeläget att framhålla sambandet mellan företagsklimatet och landsbygdens utveckling. En levande landsbygd kräver inte bara en fungerande jordbrukspolitik, utan även goda villkor för småföretagande. Det måste vara mödan värt att starta och driva företag. Det måste löna sig att skaffa en utbildning och att arbeta mer. Även boende på landsbygden måste kunna leva på sin lön och slippa bidragsberoende. Detta bör ges regeringen till känna.

28. Företagarperspektivet i landsbygdspolitiken m.m. (punkt 31)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 28. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ30 yrkande 1 samt avslår motionerna 2002/03: MJ28 yrkande 1, 2002/03: MJ29 yrkande 1 och 2003/04: MJ431 yrkande 19.

Ställningstagande

Det övergripande målet för politikområdet landsbygdspolitik är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden. Regeringens resultatredovisning handlar mest om olika stödinsatser till den gröna näringen och den gröna näringens åtgärder för att Sverige skall nå upp till miljömålen. Visserligen hänvisar man till berörda myndigheters årsredovisningar, men skrivelsen är ändå alltför tunn när det gäller politikens påverkan på framtids- tron och tillväxten på den svenska landsbygden. Landsbygdspolitiken bör enligt min uppfattning bygga på en helhet för att uppnå en uthållig tillväxt på

landsbygden. Regeringens resultatredovisning berör inte direkt den uthålliga tillväxten på landsbygden. Landsbygden är inte någon stereotyp museiverksamhet utan är, liksom städerna, källan till framtidens uthålliga tillväxt och människors välmående. Detta bör ges regeringen till känna.

29. Kvinnligt företagande m.m. (punkt 32)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m), Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 29. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ29 yrkande 7 och 2002/03: MJ30 yrkande 4 samt avslår motion 2002/03: MJ30 yrkande 5.

Ställningstagande

En intressant iakttagelse man gjort vad gäller erfarenheten av tre års genomförande av miljö- och landsbygdsprogrammet och mål 1-programmet är att kvinnorna många gånger har en nyckelroll i de förändringar och den utveckling som sker på landsbygden. Vi delar regeringens bedömning att man ytterligare vill förstärka den rollen under de kommande fyra åren. För att kunna förstärka företagande, såväl kvinnligt som manligt, kan en förenkling vad exempelvis gäller F-skattsedel underlätta mycket. I genomsnitt tjänar kvinnor drygt 80 % av vad män gör. En av förklaringarna till detta är att många kvinnor arbetar inom den offentliga sektorn, vården, omsorgen och skolan. Vi vill att kvinnor skall ha fler arbetsgivare att välja mellan. Detta skulle vara ett bra sätt för kvinnor att få upp sina löner. Att även på landsbygden kunna välja mellan olika arbetsgivare inom exempelvis vård, skola och omsorg kan inte minst lönemässigt betyda mycket.

Andelen företag i Sverige som startas av kvinnor är låg, ca 29 % enligt Nutek. Andelen kvinnliga företagare är låg i Sverige även i ett internationellt perspektiv. Vi vill se ett jämställt företagande och föreslår beprövade och framgångsrika insatser som affärsrådgivare för kvinnor, resurscentrum för kvinnor och att allt företagsstöd och tillväxtskapande arbete, t.ex. regelförenklingsarbetet, skall ha ett tydligt genusperspektiv. Det är diskriminerande att de största hindren för eget företagande finns inom de områden där kvinnor har de flesta jobben – inom offentlig sektor. Möjligheten för många att pröva på företagande genom t.ex. egenanställning förhindras av ålderdomliga regler för F-skattsedel, som gör att ansökan för t.ex. sjuksköterskor ofta avslås. Detta bör ges regeringen till känna.

30. Jordbruket i norra Sverige (punkt 33)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ28 yrkande 6 och 2003/04:MJ399 yrkande 11 samt avslår motionerna 2002/03:MJ30 yrkande 6, 2002/03:MJ303 yrkande 1, 2002/03:MJ326, 2002/03:MJ330, 2002/03:MJ393, 2002/03:MJ487 yrkande 6, 2002/03:N343 yrkandena 8 och 10 samt 2003/04:MJ222.

Ställningstagande

Jordbruket i de norra delarna av vårt land har på grund av klimatet och de stora avstånden en speciell problematik. Därför finns ett nationellt merkostnadsstöd till det norrländska jordbruket. Stödet har goda effekter när det gäller att behålla jordbruket och gynna landsbygdsutvecklingen. Det är anmärkningsvärt att de av riksdagen beställda höjningarna av de nationella merkostnadsstöden har anmälts så sent till Europeiska kommissionen. Detta är särskilt oroande mot bakgrund av att jordbruksproduktionen i dag minskar i norra Sverige. Detta bör ges regeringen till känna.

31. Jordbruket i norra Sverige (punkt 33)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ30 yrkande 6 samt avslår motionerna 2002/03:MJ28 yrkande 6, 2002/03:MJ303 yrkande 1, 2002/03:MJ326, 2002/03:MJ330, 2002/03:MJ393, 2002/03:MJ487 yrkande 6, 2002/03:N343 yrkandena 8 och 10, 2003/04:MJ222 och 2003/04:MJ399 yrkande 11.

Ställningstagande

De av riksdagen beslutade höjningarna av stödet till mjölkproduktion i region 1 har ännu inte godkänts av Europeiska kommissionen. Anledningen till detta är enligt vår mening en senfärdig hantering från den svenska regeringens sida. Det är av stor vikt att för svenskt lantbruk konkurrensstärkande åtgärder inte förhalas. Detta bör ges regeringen till känna.

32. Förenkling av programmen för landsbygdsutveckling (punkt 35)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Jan Andersson (c) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 32. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ30 yrkande 3, 2002/03: MJ411 yrkande 2 och 2002/03: MJ424 yrkande 10 samt avslår motion 2002/03: MJ333.

Ställningstagande

De olika programmen som berörs av regeringens redovisning har en sak gemensamt – det är krångliga regler för dem som deltar i programmen. Det får inte vara så att människor väljer bort att delta i program för att stärka landsbygden enbart därför att myndigheternas regelverk tar för mycket kraft och tid att ta sig an.

Den speciella företagsstrukturen i jordbruket gör det till en intressant bransch att börja genomföra förändringar som syftar till att gynna tillkomsten av mycket små företag eftersom man sannolikt väljer att antingen ha betesdjur eller att inte ha det alls. Det är inte som i vanlig näringspolitik att företagen behöver stimulans för att växa utan de behöver stimulans för att bli till eller låta bli att lägga ned. Jordbruksdepartementet bör få i uppdrag att undersöka på vilket vis man med förenklat regelverk kan underlätta för nya djurhållare att etablera sig. Genom en översyn av regelverket skulle man dessutom kunna visa att framgångsrik miljöpolitik inte behöver kosta pengar utan i stället kan leda till generellt enklare regler.

Byråkratin inom jordbruksadministrationen bör enligt vår uppfattning begränsas bl.a. genom förenklingar av miljöstöden och administrationen av EU-ersättningarna i övrigt. Ett förslag är att bönderna skall få ett förenklat förfarande när de söker stöd från EU, t.ex. att man kan söka för mer än ett år i taget, t.ex. för tre år, vilket ger en större långsiktig trygghet. Vi vill att regeringen tillsätter en utredning med syfte att visa hur ansökningsförfarandet kan förenklas. Detta bör ges regeringen till känna.

33. Den gemensamma jordbrukspolitiken (punkt 36)

av Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ29 yrkande 2 och 2002/03: MJ422 yrkande 9 delvis samt avslår 2002/03: K288 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi vill avveckla den traditionella jordbrukspolitiken och ersätta den med en politik som ger effektivt stöd åt jordbruk som är viktiga för att hålla landskapet öppet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden. Den kraftigt specialiserade jordbruksproduktionen i Europa har medfört stora negativa konsekvenser på miljön och i vissa fall även äventyrat människors hälsa. Metoderna har också rest allvarliga etiska frågor om förhållandet mellan människa och djur. Den gemensamma jordbrukspolitiken har hittills varit osolidarisk och bör reformeras.

En förnuftig jordbrukspolitik bör minska arealersättningen och ersätta den med ett miljöstöd för vallodling, fånggrödor och kantzoner m.m. för att minimera kväveläckaget. Detta bör ges regeringen till känna.

34. Det fjällnära jordbruket (punkt 39)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 34. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ303 yrkande 2, 2003/04:MJ358 yrkande 2 och 2003/04:MJ399 yrkande 31 samt avslår motion 2002/03:MJ381 yrkande 1.

Ställningstagande

Riksdagen gav i december 1998 regeringen i uppdrag att utforma ett särskilt stöd till jordbruket i fjällnära område för att kompensera det sämre utfallet efter EU-inträdet i stödområde 1. Trots detta så har det ännu inte införts någon särskild ersättning riktad till jordbruket i detta område. Jordbrukarna i dessa områden får det allt svårare att klara sin försörjning. Under tiden tvingas de få som är kvar överväga om de kan fortsätta sin verksamhet. Många har också lagt ned sina gårdar. Regeringen bör skyndsamt vidta de åtgärder som krävs för att leva upp till riksdagens beslut.

Kristdemokraterna vill särskilt värna om småskaliga jordbruk i glesbygden och fjälljordbruket. Jag föreslår därför att stöd till småskalighet särskilt bör beaktas inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet liksom i anslutning till det särskilda stödet för Norrlandsjordbruket. Detta bör ges regeringen till känna.

35. Det fjällnära jordbruket (punkt 39)

av Sven-Erik Sjöstrand (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 35. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ381 yrkande 1 samt avslår motionerna 2002/03:MJ303 yrkande 2, 2003/04:MJ358 yrkande 2 och 2003/04:MJ399 yrkande 31.

Ställningstagande

De mycket speciella förhållanden som råder i de fjällnära kommunerna har inte sin motsvarighet någon annanstans inom EU. Allt detta motiverar enligt min uppfattning att en särskild fjällmiljöersättning införs, dvs. ett stödprogram som kan skapa förutsättningar att överleva för det fåtal jordbruk som finns i det fjällnära området. En kombination av miljöstöd, öppet landskaps- och kulturmiljöstöd kompenserar för stora avstånd och små enheter. År 1997 beslutade riksdagen att ett särskilt stöd bör utgå till fjälljordbruket. Beslutet har dock ännu inte genomförts. I samband med den översyn av jordbrukspolitiken som för tillfället pågår (Mid term review) bör det även göras en uppföljning och utvärdering av vilka effekter det nu rådande stödssystemet har haft för det fjällnära jordbruket. Om utvärderingen visar att fjälljordbruket i lägre grad kunnat ta del av de nya stöden än jordbruket inom övriga områden som kräver särskilt riktade stöd, och därför missgynnats av övergången till EU:s jordbrukspolitik, bör regeringen återkomma med förslag om åtgärder. Detta bör ges regeringen till känna.

36. Jordbrukets konkurrensvillkor (punkt 41)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Jan Andersson (c) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 36. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ28 yrkande 2 och 2002/03:MJ30 yrkande 7.

Ställningstagande

För att de svenska bönderna skall kunna stå sig i konkurrensen med sina europeiska kolleger bör villkoren för de svenska bönderna vara någorlunda jämlika villkoren för andra bönder inom EU. Vi anser att skatter och avgifter på eldningsolja, diesel och handelsgödsel bör harmonieras med övriga EU-länders.

En av de mest angelägna åtgärderna är en sänkning av skatten på diesel för jordbrukets maskiner, i ett första steg ned till genomsnittet inom EU. Det är vidare angeläget att den skatt som tas upp på bekämpningsmedel och handelsgödsel återförs till jordbruksnäringen. Regeringen har frångått överenskommelsen med näringen om återföring av bekämpningsmedels- och handelsgödselskatter. Pengarna kommer nu inte att återföras till lantbruksforsk-

ningen i den omfattning som tidigare utlovats. För Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF) innebär det ett bortfall på ca 90 miljoner under 2003 och 2004. Forskning är en långsiktig verksamhet, och det är svårt för myndigheter och forskare att planera sitt arbete när politiska beslut kullkastar budgeten för innevarande år på det sätt som skett.

Lantbruket har stor betydelse för service och kringverksamheter. Lantbruksnäringen är stora kunder t.ex. till lokala hantverkare och transportsektorn. För att fortsatt kunna vara en viktig motor på landsbygden krävs att lantbruket ges rättvisa konkurrensvillkor jämfört med övrigt europeiskt lantbruk. Vi anser att dagens system med kväveskatt på handelsgödsel med återföring i olika former inte är effektivt. Det absolut enklaste är att helt slopa skatten, vilket medför att den administration av det slag som regeringens modell ger upphov till inte behövs. Även dieselskatten försämrar svenskt lantbruks förutsättningar att konkurrera på lika villkor med våra grannländer. Att jord- och skogsbruksmaskiner i dag påförs en "vägtrafikavgift" är inte rimligt. Vi återupprepar därför kravet på att dieselskatten skall sänkas för dessa maskiner. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (punkt 1)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken skall vara att möjliggöra ökad tillväxt, att kunna leva på sin lön och stärkt trygghet. Antalet sjukskrivna och förtidspensionerade måste minskas genom att sjukvård och rehabilitering förbättras. Detta kräver bl.a. en målmedveten politik för ett ökat arbetsutbud, rejäla satsningar på kunskap och forskning samt påtagliga förbättringar av klimatet för företagande. För att möjliggöra allt detta krävs en politik som innehåller lägre skatter för både löntagare och företagare, en skärpning av bidragssystemen, avregleringar och ökad konkurrens, en ökad trygghet för och stärkt självkänsla hos medborgarna.

Våra förslag skall var trygga, väl sammanhållna och syfta till att skapa de bästa förutsättningarna för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Vi vill att fler, inte färre, kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten och självkänslan ökar också genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten och rättigheten att välja bidrar både till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tryggt sätt kunna genomföra de uppgifter som skall vara gemensamma. Exempelvis tillförs betydande resurser för att bryta den ökade sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning, skatteförändringar samt finanspolitiska ramverk – präglas av ordning och reda och skall ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Eftersom riksdagens majoritet den 19 no-

vember 2003 har beslutat om ramar för de olika utgiftsområdena i enlighet med finansutskottets förslag och därmed valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 23.

I det följande redovisar vi i korthet det moderata alternativet till politik inom utgiftsområde 23. Vår politik finns närmare utvecklad i motion 2003/04: MJ449 (m).

En stor del av utgiftsområdet styrs av EU:s gemensamma jordbruks- och landsbygdpolitik (CAP). Området omfattar såväl direktbidrag från unionen som svensk medfinansiering, vilket i många fall är ett villkor för att stöd skall kunna erhållas. Då dessa utgifter inte styrs från Sverige har vi heller ingen möjlighet att föreslå andra nivåer. Rent principiellt borde europeisk lantbruksnäring klara sig med avsevärt lägre stödnivåer. Det gäller såväl direkt eller indirekt stöd till produktion som det stöd som betalas till landsbygden. Det sistnämnda stödet borde inte heller betraktas som en del av jordbrukspolitiken utan som en del av regionalpolitiken. Minskningen av stödet kan inte göras ensidigt utan måste ske parallellt i alla länder.

Anslagen 42:6 och 43:13 är myndighetsanslag för den nya Djurskyddsmyndigheten och för Livsmedelsekonomiska institutet. Vi anser att ingen av dessa myndigheter behövs. Den verksamhet som bedrivs eller skall bedrivas där kan skötas av andra myndigheter inom deras nuvarande ramar. Anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* kan därför utgå eftersom myndigheten inte kommit i gång med sin verksamhet, och anslaget till Livsmedelsekonomiska institutet bör fasas ut. I konsekvens med detta tillför vi anslaget 43:1 *Jordbruksverket* medel för ändamål som nu avses anslås till Djurskyddsmyndigheten.

Regeringen föreslår införande av ett nytt anslag 44:7 *Ekologisk produktion*. Vi motsätter oss att medel anslås för att stödja en produktionsmetod. En stor del av medlen avses användas till marknadsföringsstöd. Det är anmärkningsvärt att staten ger marknadsföringsbidrag till en förhållandevis lönsam nisch av livsmedelsmarknaden. Ekologisk produktion är på det hela taget inte mer miljövänlig än konventionell. Det finns således inte något motiv att av miljöskäl stödja ekologisk produktion. Anslag 44:7 bör därför utgå.

Inom utgiftsområdet finns också en viss återstående rundgång av skatt på jordbrukets produktionsmedel. Eftersom vi har motsatt oss att skatt först tas ut på vissa produktionsmedel för att sedan återföras till för jordbruket gemensamma ändamål vill vi naturligtvis inte heller ha någon återföring av dessa medel. Det är bättre att skatterna aldrig tas ut. Systemet påminner inte så lite om den jordbruksprisreglering som övergavs för drygt tio år sedan. Eftersom vi föreslår att skatten avskaffas och det därför inte finns några medel att återföra i vårt budgetalternativ bör anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.* utgå.

2. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (punkt 1)

av Anita Brodén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Folkpartiets förslag till utgiftsram för utgiftsområde 23 har avslagits i budgetprocessens första steg. Då vårt budgetförslag är en helhet är det inte meningsfullt att delta i fördelningen på anslag inom utgiftsområdet. I det följande redovisas i sammanfattning vårt budgetförslag för utgiftsområde 23.

Djurhälsa och livsmedelssäkerhet är två av de viktigaste områdena inom budgetområdet. Vi satsar därför 5 miljoner kronor mer än regeringen på den nya Djurskyddsmyndigheten och 10 miljoner kronor mer än regeringen på Livsmedelsverket för utökad livsmedelskontroll.

Folkpartiet anser dessutom att det är viktigt för förståelsen för livskraftiga rovdjursstammar att de som får sina djur rivna får full ersättning. Vi anser därför att anslag 42:5 *Ersättning för viltskador m.m.* bör tillföras 3 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår.

De senaste årens larm om risken för att t.ex. torsken skall fiskas ut innebär att insatserna på det här området måste öka. Anslaget 43:8 *Fiskeriverket* bör därför tilldelas 5 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Enligt vår mening bör arbetet med omarrondering bl.a. i Dalarna påskyndas. Därför bör anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* tillföras 2 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslår.

Folkpartiet anser det viktigt att resurser satsas för att åstadkomma ett så miljömässigt bra jordbruk som möjligt. Dessa resurser skall gå till de projekt som har den största positiva effekten på miljön oberoende av om det är fråga om ekologiskt jordbruk eller konventionellt jordbruk. I dag satsas stora resurser på projekt som rör det ekologiska jordbruket. Detta är bra om det ger önskad miljöeffekt men man får inte bortse från landets övriga jordbrukare som utgör 80 % av det totala antalet. Därför bör det inte göras en särskild satsning på det ekologiska jordbruket. Mot den bakgrunden bör anslaget 44:7 *Ekologisk produktion* utgå och för ändamålet avsatta medel, 15 miljoner kronor, återföras till anslaget 44: 1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*.

För att de ovan föreslagna åtgärderna och viktiga åtgärder på andra områden, framför allt skattesänkningar, skall kunna genomföras föreslår Folkpartiet också ett antal besparingar. De förändringar som har genomförts inom distriktsveterinärsorganisationen borde leda till lägre kostnader. Vi anslår därför 20 miljoner kronor mindre än regeringen på anslaget 42:2 *Bidrag till distriktsveterinärorganisationen*. Vidare sparar vi 60 miljoner kronor på Statens jordbruksverk, som enligt vår mening skall omvandlas till ett mindre verk med ansvar för landsbygdsutveckling. Vidare gör vi en besparing med 251 miljoner kronor på anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel* eftersom vi anser att miljöskatter framför allt skall vara en del av en skatteväxling.

3. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (punkt 1)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den som regeringen och dess stödpartier föreslår.

Riksdagsmajoriteten – bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – har genom förslag till ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster ställt sig bakom en annan inriktning av politiken i det första rambeslutet om statsbudgeten. Därför redovisar vi i detta särskilda yttrande (i stället för i en reservation) den del av vår politik som rör utgiftsområde 23 och som vi skulle ha yrkat bifall till om vårt förslag till ramar hade vunnit riksdagens bifall i den första beslutsomgången.

Kristdemokraternas jordbrukspolitik syftar till uthållig användning av åkermarken för livsmedelsproduktion med hög kvalitet, eller annan användning som enkelt kan ställas om till livsmedelsproduktion, exempelvis energigrödor. En förutsättning för att jordbruket skall finnas kvar som basnäring i hela landet är att konkurrensvillkoren är desamma som omvärldens. Att behålla de öppna landskapen och ge möjlighet till fortsatt brukande också i skogs- och mellanbygd är en annan viktig grundbult i jordbrukspolitik.

Det är nu hög tid att förbättra Sveriges bönders ekonomiska situation. Regeringen har länge lovat att uppfylla löftet till lantbrukarna om reduktion av dieselskatten. Detta löfte har svikits ännu en gång då inget sådant förslag finns i budgetförslaget. Kristdemokraterna kräver att denna skattesänkning genomförs snarast.

Landets jordbruksföretagare tillhör Sveriges miljövärdare och miljövärdare. Jordbrukspolitikerna måste handla om att ta till vara den miljö som långvarig jordbruksproduktion skapat. Förutom livsmedelsproduktion är det viktigt att skapa fortsatta förutsättningar för lantbrukare att bedriva kultur- och miljöarbete i hela vårt land, i skogsbygd och mellanbygd såväl som i slättbygd. Detta är en förutsättning för en levande landsbygd.

För att trygga livsmedelsproduktionen för framtiden i Sverige och övriga EU-länder måste det slås fast att den odlade jorden är en oersättlig och livsviktig resurs för människors välbefinnande och överlevnad. Ur ett globalt perspektiv är det också långsiktigt nödvändigt att åkermarken i Sverige och Europa finns tillgänglig för livsmedelsproduktion.

Jordbruket är centralt för sysselsättningen på landsbygden och inom livsmedelssektorn. Sverige har särskilt goda förutsättningar att klara ett miljövänligt och uthålligt jordbruk där djurhållningen präglas av omsorg och goda djurmiljöer. Strävan efter att ha ett jordbruk med biologiskt fullvärdiga livsmedel med hög kvalitet ger Sverige många konkurrensfördelar om lika konkurrensvillkor med omvärlden får gälla. Jordbrukarna måste få förutsättningar att långsiktigt bedriva sin livsmedelsproduktion med därtill hörande kultur- och miljöarbete.

I den fortsatta tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) skall Sverige inta en mer jordbruksfrämjande inställning syftande till bevarande av åkermark, fortsatta förutsättningar för livsmedelsproduktion i hela Sverige och förstärkandet av en god miljömässig livsmedelsproduktion. Kristdemokraterna menar också att det är hög tid att förbättra situationen för trädgårdsnäringen, där vi t.ex. vill avskaffa de konkurrenshämmande skatter som trädgårdsnäringen har gemensamt med den övriga jordbruksnäringen.

Kristdemokraterna vill också skapa långsiktiga förutsättningar för fiskerinäringen att utvecklas i balans med miljön. Det är viktigt att svensk fiskerinäring har villkor som motsvarar de i konkurrerande länder och vi vill därför bl.a. införa ett yrkesfiskaravdrag.

För att svenskt skogsbruk och svensk skogsindustri skall kunna utvecklas krävs långsiktiga och hållbara spelregler som befrämjar såväl produktionsmål som miljömål.

Kristdemokraterna lämnar separata motioner inom områdena hav och fiske, djurskydd, jakt och viltvård, trädgårdsnäring, skogsbruk, hästpolitik samt landsbygds politik.

Nya anslag

Det allmänna skördeskadeskyddet för vissa jordbruksgrödor upphörde genom riksdagens beslut år 1994. Sedan dess har staten officiellt haft ett övergripande ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer. Enligt Jordbruksverket har hittills ingen ersättning betalats ut för skördeskador i sådana sammanhang. I dagsläget föreligger en betydande osäkerhet om avgränsningen av det statliga ansvaret för skördebortfall till följd av naturkatastrofliknande händelser. I samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2002 gav riksdagen till känna att regeringen skulle se över statens ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer. Med anledning härav har det tagits fram en promemoria inom Regeringskansliet som för närvarande remissbehandlas. Promemorians utgångspunkt är dock olycklig då den tycks förbise det faktum att jordbruket inte är vilken industri som helst, utan fyller flera centrala funktioner för samhälle och natur. Därtill är jordbrukets avkastning till sin karaktär synnerligen beroende av väderleksfaktorer. En orsak till att inga utbetalningar gjorts sedan år 1994 är sannolikt att det saknas ett anslag i statsbudgeten för ersättning till skördeskador. Kristdemokraterna föreslår därför att ett nytt anslag för ersättning till skördeskador inrättas. Till detta anslag anvisar vi 15 miljoner kronor för år 2004.

I ett samhälle som strävar efter välfärd för alla är det rimligt att också bönder skall kunna vara lediga från sitt arbete, t.ex. när de vill ha semester eller är sjuka, utan att drabbas hårt ekonomiskt. Eftersom olika system för avbytartjänst nu växer fram i landet är det lämpligt att det statliga stödet går direkt till den som använder sig av avbytare och att ersättning utgår för uttagen ledig tid med ett maximum som kan höjas i takt med att avbytarstödet byggs ut. Kristdemokraterna anvisar 20 miljoner kronor till ett nytt anslag för stöd till avbytartjänster.

I ett flertal statliga utredningar har slagits fast att växthusodlingen är en mycket energiintensiv näringsgren och utsatt för stark konkurrens. Det nuvarande energibeskattningsystemet dränerar växthusföretagen på viktigt kapital som bättre behövs för att stärka lönsamheten och öka förutsättningarna för energibesparande investeringar. För att kompensera för växthusnäringens skatt på bränsle föreslår vi ett nytt anslag för detta ändamål och tilldelar anslaget 20 miljoner kronor.

Övriga anslag

I dag har distriktsveterinärorganisationen ca 280 anställda veterinärer. Organisationen har också under flera år med undantag av år 1999 redovisat ett ekonomiskt överskott för verksamheten. Regeringen konstaterar att det ekonomiska resultatet i organisationen visar ett överskott på 11 miljoner kronor för 2002 tack vare ökade uppdragsintäkter. Kristdemokraterna anser att det är rimligt med en besparing på 20 miljoner kronor på anslaget 42:2 *Bidrag till distriktsveterinärorganisationen* utan att det ger skadliga effekter på verksamheten.

Sommarens utbrott av salmonella är en påminnelse om att vi i Sverige alltid måste ha en hög beredskap mot djursjukdomar. Utgiftsprognosen för 2003 tyder på att kostnaderna kommer att överskrida anslaget med ca 8,5 miljoner kronor. Riskerna med att anslå för lite pengar till bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar är följande. Djurhälsoprogrammen hotas att läggas ned helt eller delvis eftersom kostnaderna är höga för testning och analys. Minskad analys, och minskad sjukdomsövervakning leder till försämrad djurhälsa och försämrat djurskydd. Försämrad djurhälsa leder i sin tur till ökad antibiotikaanvändning och i förlängningen ökad resistensutveckling hos fä och folk. Smitta kan förbli oupptäckt, sprida sig till andra besättningar och även drabba andra djurslag. Vad gäller exempelvis tuberkuloser kan dessa sprida sig till den vilda faunan och zoonoser till människan. Sammantaget innebär detta att arbetet under 1990-talet med mycket kostsam bekämpning av flera sjukdomar riskerar att spolieras. Vidare får Sverige svårt att uppfylla sina åligganden gentemot EU vad gäller sjukdomsövervakning, och klassningen av Sverige som fritt från vissa sjukdomar riskerar att förloras. Åligganden i samband med tilläggsгарantier kan inte uppfyllas och redan erhållna garantier kan förloras. Liggande ansökningar förlorar sitt värde, och ny smitta kan föras in i landet när tilläggsгарantierna upphör. Slutsatsen måste bli att resurser för djurhälsoprogrammen måste säkerställas. Därför föreslår Kristdemokraterna att anslag 42:4 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar* ökas med 5 miljoner kronor per år under åren 2004–2006. Kristdemokraterna utvecklar närmare sin djurskyddspolitik i motionen Djurskydd.

För att minska friktionen mellan människa och rovdjur bör djurägare kompenseras fullt ut för rovdjursskador som inträffar även för tamdjur som inte är kopplade till näringsverksamhet. Kristdemokraterna föreslår därför att anslaget 42:5 *Ersättningar för viltskador m.m.* ökas och att en modell tas fram för ersättning för tamdjur som inte är kopplade till näringsverksamhet. Regering-

en har genom beslut den 7 juni 2001 uppdragit åt Naturvårdsverket att redovisa ett förslag till förstärkta informationsinsatser om stora rovdjur. I maj 2002 avlämnade Naturvårdsverket en redovisning med förslag till sådana insatser. Däribland föreslås att 1 miljon kronor skall tillföras viltskadeanslaget för att täcka det ökade behovet av informationsinsatser som bör genomföras av Viltskadecenter. Några pengar har ännu inte betalats ut av regeringen. Kristdemokraterna anslår 4 miljoner kronor utöver regeringens anslagsnivå till anslaget 42:5, varav 1 miljon kronor skall täcka det ökade behovet av informationsinsatser som bör genomföras av Viltskadecenter.

Jordbruksverket har möjlighet att rationalisera och minska sin byråkrati genom effektiviseringar, exempelvis genom enkla clearingsystem. Därför bör en minskning av kostnaderna för Jordbruksverkets administration vara möjlig att genomföra. Vi förutsätter att arbetet med det nya miljöprogrammet som påbörjades år 2002 leder till ett enkelt och robust system som är lätt att administrera och därmed medför avsevärt reducerade kostnad. Detta innebär en besparing på anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* med 20 miljoner kronor.

Fiskeriverket har erhållit ökade anslag under senare år. Kristdemokraterna föreslår en besparing om 5 miljoner kronor på anslaget 43:8 *Fiskeriverket* för år 2004. I övrigt utvecklar Kristdemokraterna sin fiskepolitik i motionen Hav i balans och hållbart fiske.

Livsmedelsverket skall i konsumenternas intresse verka för god kvalitet, redlighet i livsmedelshandlingen och goda matvanor. Ökade informationsinsatser behövs för att vidga kunskaperna om kostens betydelse för hälsan. Ständigt kommer nya larm om kontamination i, eller olika skadeverkningar av, livsmedel. Det är viktigt att Sverige har egen nationell kompetens och kan producera eget vetenskapligt material så att vi inte blir beroende av andras bedömningar. För att kunna garantera en god konsumentssäkerhet krävs att Livsmedelsverket har tillräcklig kompetens att hantera frågor inom bl.a. områdena kemi, toxikologi, mikrobiologi och nutrition. Detta för att kunna hävda sig internationellt och kunna föra våra nationella intressen i EU. Det är därför av yttersta vikt att Livsmedelsverket har erforderliga resurser för att göra egna vetenskapliga bedömningar och för att kunna garantera en god konsumentssäkerhet.

I takt med att svenska livsmedelsprodukter blir kända ute i Europa ökar förutsättningarna för export. Det är därför angeläget att på olika sätt göra dessa produkter, och då inte minst de ekologiskt producerade livsmedlen, kända. Sverige måste i likhet med andra EU-länder nu göra en kraftfull satsning av nationella medel för att stötta marknadsföringen av svenska livsmedel. Viktigt är också att stödja mindre livsmedelsföretag för att de skall kunna nå ut på marknaden med förädlade produkter. Under anslag 43:16 *Åtgärder inom livsmedelsområdet* föreslår vi därför en förstärkning med 5 miljoner kronor för stärkta marknadsföringsinsatser.

Det konventionella jordbruket har mycket god kvalitet både på produkter och produktionsmetoder. Om man, som regeringen påstår, vill höja miljöambitionen inom hela jordbruksnäringen är det anmärkningsvärt att det s.k.

Rekostödet avvecklades och att det har gjorts neddragningar av anslagen till miljöförbättrande åtgärder. Vi vill därför att regeringen, i stället för att införa kortsiktiga stöd, initierar en långsiktig satsning på miljöanpassat jordbruk där både konventionellt jordbruk med Rekostöd och ekologiskt jordbruk kan samspela. Vi föreslår därför att anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* tillförs 70 miljoner kronor mer än regeringen föreslår.

Produktionen i norra Sverige minskar, vilket tyder på att lönsamheten är sämre än på andra håll i landet. Norra Sveriges stora avståndshandikapp gör att kostnaderna för exempelvis mjölk, kött och ägg är högre än på andra håll i landet, samtidigt som kostnaderna för uttransport av livsmedel genom befolkningsglesheten och många små butiker är höga. En höjd intransportersättning skulle sannolikt leda till ökad stabilitet och större framtidstro. Införandet av kadaverinsamlingen i norra Sverige har medfört att jordbruket i norr drabbats av högre kostnader än i södra Sverige. Kostnaderna för insamlingen var inte medräknade när referensersättningsnivån fastställdes och nivån är inte heller indexreglerad. Kristdemokraterna anser att referensersättningsnivån för det nationella stödet till norra Sverige bör omförhandlas så att stödet blir indexuppräknat och tar hänsyn till kostnaderna för kadaverinsamlingen. Kristdemokraterna anser vidare att det utbetalade stödet bör ligga så nära referensnivån som möjligt och anslår mot denna bakgrund ytterligare 10 miljoner kronor som ett extra Norrlandsstöd (anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*).

Anslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* används till många viktiga områden såsom forskning för att minska växtnäringssläckage, ammoniakavgång och säkrare och minskad användning av bekämpningsmedel. Dessutom omfattar anslaget forskning om och utveckling av bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden. Kristdemokraterna är starkt kritiska till den sänkning av anslaget till miljöförbättrande åtgärder som gjordes i samband med riksdagens behandling av vårpropositionen för år 2003. I enlighet härmed föreslår vi en ökad medelstilldelning med 10 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Trädgårdsnäringens produktion sker på förhållandevis små bruksarealer, vilket innebär att ett arealstöd för miljöförbättrande åtgärder utgör en viktig stimulans för förändrade produktionsmetoder. För växthusodlingens del bedrivs i dag en alltför begränsad, av samhället stödd, forsknings- och utvecklingsverksamhet för att ge vägledning för företag som önskar utvecklas efter ekologiska principer. Ett stöd skulle få stor betydelse när det gäller att minska riskerna i företagen och skulle också utgöra en berättigad ersättning för det forsknings- och utvecklingsarbete som borde varit ett generellt åtagande från samhällets sida.

För att garantera fortsatt omarronderingsverksamhet med möjlighet till tillkommande objekt samt fortsatt stöd för åtgärder kring Emån föreslår Kristdemokraterna att anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* ökas med 5 miljoner kronor för år 2004.

Kristdemokraterna anser att principen för återbetalning av miljöavgifter till näringen bör kvarstå till stöd för utveckling av en mer miljöanpassad jord-

bruksverksamhet. I regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning konstateras att användningen av kemiska bekämpningsmedel inom jordbruket har ökat något sedan 1995. Enligt Kristdemokraternas uppfattning krävs större insatser när det gäller forskning, utveckling, utbildning, information m.m. för att ytterligare minska användningen av kemiska bekämpningsmedel. Därför anslår vi 150 miljoner kronor mer än regeringen till anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel*.

Kristdemokraterna anser att regeringen bör göra en översyn av gällande regler för pristillägg på renkött. Syftet härmed är att möjliggöra att levande renar kan transporteras till Norge eller Finland och vid slakt ha rätt till pristöd på köttet. Dessutom föreslår vi att anslaget 45:1 *Främjande av rennäringen* tillförs 5 miljoner kronor. Den neddragning om 10 miljoner kronor som föreslås i regeringens budgetförslag är inte acceptabel.

Vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) finns i dag hög kompetens inom såväl livsmedels- som lantbruksekonomi. Denna kompetens kan rätt använd utvecklas vidare inom för svensk livsmedelsproduktion värdefulla områden. Den av regeringen föreslagna nedskärningen på 2 miljoner kronor till SLU framstår mot denna bakgrund som omotiverad och småaktig. Kristdemokraterna motsätter sig denna nedskärning och anvisar därför 2 miljoner kronor mer än regeringen till anslaget 25:1 *Sveriges lantbruksuniversitet*.

4. Anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (punkt 1)

av Jan Andersson (c).

Den 19 november 2003 beslutade riksdagen om ramar för de olika utgiftsområdena. Jag kan av formella skäl inte vidhålla våra anslagsyrkanden i en reservation och väljer därför att i ett särskilt yttrande redovisa Centerpartiets politik som berör utgiftsområde 23.

Nytt anslag

Eftersom vi anser att Centrala försöksdjursnämndens uppgifter inte bör föras över till Djurskyddsmyndigheten föreslår vi att 20 miljoner kronor anvisas på ett nytt anslag: Centrala försöksdjursnämnden. Härigenom ser vi även en möjlighet till anslagsbesparing genom att de som ansöker om att få utföra djurförsök bidrar med en viss självfinansiering.

Övriga anslag

Skogsvårdsstyrelsens arbete med rådgivning för att upprätthålla en god virkesproduktion utan tvångsåtgärder är en investering för framtidens skogsnäring. Det arbete som sker i skogen för att bevara den biologiska mångfalden måste också premieras med en ökad satsning på naturvårdsavtal och rådgivning. Anslaget 41:2 *Insatser för skogsbruket* bör därför räknas upp med 40 miljoner kronor.

För att ytterligare förstärka djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder bör anslaget 42:3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder* höjas med 13 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Eftersom vi anser att Djurskyddsmyndigheten inte skall inleda sitt arbete ligger 8 miljoner kronor kvar under detta anslag. Övrig satsning på anslaget, 5 miljoner kronor, bör användas bl.a. för förbättrad djurhållning vid pälsfarmer, exempelvis genom vidareutveckling av burarnas utformning.

Bidraget till bekämpande av djursjukdomar under anslaget 42:4 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar* bör öka med 20 miljoner kronor. De omfattande BSE-kontrollerna är nödvändiga för en fortsatt hög livsmedelssäkerhet. Det finns även behov av ändrade ersättningsregler för produktionsbortfall vid epizootiutbrott, och anslaget kan användas till de ökade kostnader som vårt förslag innebär.

För god acceptans i samhället för en livskraftig rovdjursstam måste åtgärder vidtas så att tillräcklig ersättning för viltskador kan betalas ut. I syfte att förebygga dessa viltskador bör anslaget 42:5 *Ersättningar för viltskador m.m.* höjas med drygt 2,5 miljoner kronor som kan användas för rovdjursstängsel m.m.

Det finns enligt vår mening all anledning att förstärka myndighetsarbetet på djurskyddsområdet. Resurserna bör dock läggas på Jordbruksverkets djurskyddsarbete och inte på inrättandet av Djurskyddsmyndigheten. Hela anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* bör därför minskas med de avsatta drygt 61 miljoner kronorna och, för förstärkning av Jordbruksverkets arbete med djurskyddsfrågor, anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* bör öka med 10 miljoner kronor. Denna lösning är mer effektiv med tanke på de stora samordningsvinster som kan göras, samtidigt som inrättandet av en helt ny myndighet innebär att ett helhetsgrepp över verksamheten saknas.

Livsmedelskontrollen är mycket viktig vad gäller dels kvalitetssäkring, dels konsumenternas förtroende för producenter och för efterföljande led som hanterar de olika produkterna. I tider då livsmedelsmarknaden blir alltmer internationell är det viktigt att Sverige driver på för att andra länder skall hantera sin livsmedelskontroll lika framgångsrikt som vårt land. Samtidigt har det på senare år blivit svårt för många kommuner att hinna med en tillfredsställande tillsyn, något som kan vara följden av att vi årligen importerar stora mängder livsmedel. Ansvar för att t.ex. salmonellasmittade produkter inte når fram till konsumenterna ligger i sista hand på kommunernas livsmedelsinspektörer. Den kommunala livsmedelstillsynen behöver på många håll tilldelas mer resurser. Även Livsmedelsverket bör få ytterligare resurser för fler stickprovskontroller. Anslaget 43:12 *Livsmedelsverket* bör därför räknas upp med 10 miljoner kronor för förbättrad livsmedelskontroll, särskilt salmonellakontroll av importerat kött och köttberedningar. Ett särskilt tillsynsprojekt för nötköttkontroll bör även genomföras.

Vi förespråkar att Livsmedelsekonomiska institutet läggs ned och således bör anslaget 43:13 *Livsmedelsekonomiska institutet* minskas med 6 miljoner

kronor. I stället kan detta institut samordnas med anslaget 43:14 *Livsmedelsstatistik*.

Svenskt lantbruk producerar varor av hög kvalitet. Då livsmedelsmarknaden blir alltmer internationaliserad är det viktigt att svenska lantbrukare och förädlingsföretag får möjlighet att konkurrera och få avsättning för sina produkter på andra marknader än den svenska. Olika exportfrämjande åtgärder med hjälp av statliga insatser är särskilt viktiga för de mindre producenterna som saknar de större företagens kapital, försäljningsorganisationer och möjligheter till marknadsföringsmöjligheter. Ett exempel på en framgångsrik satsning som regeringen nu urholkar alltmer är verksamheten Food From Sweden (FFS). Verksamheten i dess nuvarande form inleddes år 1992 och har sedan dess erhållit ett statligt anslag på i genomsnitt ca 20 miljoner kronor per år. Anmärkningsvärt är att regeringen nu bedömer anslagsbehovet till 5 miljoner kronor för år 2003 respektive år 2004. Som en jämförelse kan nämnas att vårt grannland Norge i år har ett statligt exportfrämjande stöd på 270 miljoner norska kronor enbart för sin fiskeexport. Vid den jämförelsen är Sveriges exportsatsningar minst sagt blygsamma. I syfte att stärka livsmedelsföretagen och livsmedelsproduktionen i Sverige måste kraftfulla exportfrämjande åtgärder vidtas. Anslaget 43:16 *Åtgärder inom livsmedelsområdet* bör därför utökas med ytterligare 15 miljoner kronor.

Centerpartiet pekade tidigt på de negativa effekterna av det klena svenska förhandlingsresultatet i samband med Sveriges inträde i EU. Då behovet fortfarande finns avser vi att verka konstruktivt för att mildra effekterna av det dåliga utfallet för svensk del. För att mildra konsekvenserna av det svaga förhandlingsresultatet när det gäller landsbygdsförordningen och miljöstödsprogrammen bör nationella budgetmedel tillföras. Centerpartiet har därför för år 2004 avsatt 230 miljoner kronor utöver regeringens förslag på anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*. Detta anslag bör användas till följande:

- Återskapande av våtmarker, 20 miljoner kronor.
- Utsatta LFA-områden (Less Favoured Areas) som Norrland, skärgården och sydsvenska höglandet bör tilldelas 30 miljoner per delområde, totalt 90 miljoner kronor, för att stärka dessa områdens konkurrenskraft.
- Integrering av hästpolitiken i jordbrukspolitiken. 60 miljoner kronor bör tilldelas anslagsområde för att näringen och sporten skall få det stöd som behövs för bättre utveckling och samordning.
- Startstöd till landsbygdsföretagare. Ökat anslag om 60 miljoner kronor, dvs. ca 3 miljoner kronor per län, skulle utgöra en god insats för ökat företagande på landsbygden.

Forskningen om ekologiskt lantbruk och den generella miljöanpassningen av det konventionella jordbruket behöver breddas. Samtidigt bör arbetet med att minska växtnärläckaget inom jordbruket intensifieras. För dessa ändamål bör anslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* räknas upp med 25 miljoner kronor. Under anslaget disponeras för närvarande 14 miljoner

kronor för olika åtgärder för ekologisk produktion. Regeringen vill överföra dessa medel till ett nytt anslag, 44:7 *Ekologisk produktion*, medan vi anser att det finns kunskapsvinster att göra genom en helhetssyn på miljöförbättringar inom jordbruket. Därför bör medlen vara kvar på anslaget.

Extra satsningar bör göras under anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* Det är fråga om att fullfölja de omarronderingsprojekt som pågår i bl.a. Dalarnas län, åtgärder som på sikt är samhällsekonomiskt lönsamma.

Svensk jordbruksnäring måste ges ekonomiskt likvärdiga konkurrensvillkor med jordbruksnäringen i t.ex. Finland och Danmark. Centerpartiet föreslår därför i andra motioner att jordbrukets s.k. ryggsäck skall lyftas av och att skatten på kväve i handelsgödsel därmed skall slopas. Mot bakgrund av detta kan anslaget 44:6 *Återföring av skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel* räknas ned med 151 miljoner kronor. På anslaget återstår därmed 100 miljoner kronor. Detta belopp utgörs av bekämpningsmedelsavgifter och skall återföras till näringen på lämpligt sätt.

Vi anser att en fond bör inrättas för småskalig livsmedelsförädling. Fonden bör arbeta för en mångfald forskningsinriktningar, t.ex. ekologiskt jordbruk, trädgårdsproduktion och nya grödor. Vidare bör naturbruksskolornas roll för de nya näringarna stödjas och utvecklas, och EU:s insatser inom jordbruks- och livsmedelsforskningen samt resurserna till forskningen för bioteknik bör utökas.

Det finns ett stort behov av forskning och utveckling inom skogssektorn, som är Sveriges största nettoexportör. Forskningen bör inriktas på bl.a. svampangrepp och trämaterialens användningsområden samt på en generell minskad miljöpåverkan av jord- och skogsbruk. Ytterligare 56 miljoner kronor bör tillföras anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*.

5. Den gemensamma jordbrukspolitiken (punkt 36)

av Sven-Erik Sjöstrand (v).

EU:s jordbrukspolitik är ett stort problem för jordbruket, miljön och landsbygdsutvecklingen inom EU. Regeringen bör därför inom EU verka för att EU skall presentera hållbara förslag till lösningar för jordbruks- och strukturfonderna.

6. Resurseffektivt jordbruk, s.k. REJO-stöd (punkt 38)

av Sven-Erik Sjöstrand (v).

Glappet mellan ekologisk produktion och konventionell produktion är stort. I syfte att styra utvecklingen av det konventionella jordbruket mot mer hållbara produktionsformer är förändringar av dagens jordbrukspolitik nödvändiga. Det s.k. REJO-stödet ger utrymme för det konventionella jordbruket att anpassa produktionen till mer hållbara metoder utan att av det skälet behöva ställa om totalt till ekologisk produktion. Genom ett modulsystem kan det

konventionella jordbruket stegvis miljöanpassa produktionen på så sätt att exempelvis krav ställs på den enskilda gårdens växtnäringsbalanser, självförsörjningsgrad av växtnäring eller minskat beroende av insatsmedel. Regeringen bör se över möjligheten att införa REJO-systemet i samband med utvärderingen av miljö- och landsbygdsprogrammet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2003/04:1 utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Regeringen (Jordbruksdepartementet) har föreslagit

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 42:3 Djurhälsovård, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 11 100 000 kronor efter år 2004 (avsnitt 4.8.3),
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 500 000 kronor under år 2005 (avsnitt 4.8.4),
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att för år 2004 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kronor (avsnitt 4.8.5),
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att för år 2004, i fråga om ramanslaget 42:6 Djurskyddsmyndigheten, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 10 000 000 kronor år 2005 (avsnitt 4.8.6),
5. att riksdagen bemyndigar regeringen att för år 2004 låta Statens jordbruksverk ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret på högst 5 650 000 000 kronor (avsnitt 5.8.1),
6. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m., fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 5 029 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 5.8.5),
7. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 5.8.6),
8. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 125 000 000 kronor år 2005, högst 485 000 000 kronor år 2006, högst 115 000 000 kronor år 2007, högst 45 000 000 kronor år 2008 och högst 30 000 000 kronor därefter (avsnitt 6.8.1),

9. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 1 260 000 000 kronor år 2005, högst 510 000 000 kronor år 2006, högst 150 000 000 kronor år 2007, högst 60 000 000 kronor år 2008 och högst 20 000 000 kronor därefter (avsnitt 6.8.2),
10. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket, fatta beslut om åtaganden som medför utgifter på högst 7 600 000 kronor år 2005 och högst 4 500 000 kronor år 2006 (avsnitt 6.8.3),
11. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 44:7 Ekologisk produktion fatta beslut om åtaganden som medför utgifter på högst 9 900 000 kronor år 2005 och högst 4 500 000 kronor år 2006 (avsnitt 6.8.7),
12. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 45:1 Främjande av rennäringen m.m., fatta beslut om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 4 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 7.8.2),
13. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2004, i fråga om ramanslaget 26.1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 200 000 000 kronor under år 2005, högst 80 000 000 kronor under år 2006 och högst 20 000 000 kronor under år 2007 (avsnitt 8.1.2),
14. att riksdagen för budgetåret 2004 anvisar anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar i enlighet med uppställningen under avsnitt 14.

Skrivelse 2002/03:111

I skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning lämnar regeringen (Jordbruksdepartementet) en redogörelse som utgör ett komplement till budgetpropositionen för år 2004 i fråga om redovisningen av resurser och uppnådda resultat för politikområdet Landsbygdspolitik. Syftet är att ge en mer ingående redogörelse än vad som vanligen kan innefattas i resultatredovisningen i budgetpropositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2002

2002/03: MJ206 av Kenneth Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om delning av stödområde 4.

2002/03: MJ209 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att möjliggöra bevarandet av ett levande fåbodbruk i Sverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad satsning på vårdplaner, mark- och byggnadsvård på fåboddar samt ett bättre juridiskt skydd för att bevara befintliga fåbodemiljöer, som är eller kommer att vara levande.

2002/03: MJ224 av Per-Olof Svensson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskilda insatser för småskalig verksamhet såsom gårdsföretag o.d.

2002/03: MJ245 av Tuve Skånberg (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktlinjer för länsstyrelserna för att skapa förutsättningar för odlingsfria zoner längs vattendrag.

2002/03: MJ263 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att utredningen Utvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet efter halva programperioden även skall se över möjligheterna för att införa REJO-systemet i enlighet med vad i motionen anförs.

2002/03: MJ301 av Dan Kihlström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att möjliggöra bevarandet av levande säterkultur.

2002/03: MJ303 av Gunilla Tjernberg och Erling Wälivaara (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av produktionsmål för jordbruket i norra Sverige.
2. Riksdagen begär att regeringen fullföljer det uppdrag riksdagen i december 1998 gav regeringen om att utforma ett särskilt stöd till fjällnära område.

2002/03: MJ315 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om restriktioner mot användning av natur- och handelsgödsel med hänsyn till lokala förhållanden.

2002/03: MJ326 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jordbruk i norra Sverige.

2002/03: MJ330 av Ulla Löfgren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga fast ett produktionsmål för jordbruket i norra Sverige.

2002/03: MJ333 av Patrik Norinder och Sven Bergström (m, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en anpassning av LBU till norrländska förhållanden.

2002/03: MJ352 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om livsmedelsindustrins och jordbrukets konkurrenskraft på Gotland.

2002/03: MJ356 av Cecilia Widegren (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om öppna landskap.

2002/03: MJ381 av Lennart Gustavsson (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn och förändring av det rådande stödsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken i syfte att bevara och utveckla det fjällnära jordbruket.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn och förenkling av regelverken inom jordbrukssektorn i syfte att underlätta lokal och regional livsmedelsproduktion.

2002/03: MJ393 av Birgitta Sellén och Håkan Larsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nuvarande regelverk för jordbruket i norra Sverige behöver kompletteras med ett produktionsmål.

2002/03: MJ411 av Roger Karlsson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utredning med uppdrag att förenkla det regelverk som kan underlätta för djurhållare med betesdjur att bevara naturbetesmark.

2002/03: MJ419 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att målet för areal ekologisk odlad mark bör ökas till att senast 2010 uppgå till 30 %.

2002/03: MJ422 av Lennart Fremling m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arealersättning och miljöstöd till vallodling.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens ansvar för kärnverksamheten för en levande och livskraftig landsbygd.

2002/03: MJ424 av Alf Svensson m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med syfte att förenkla förfarandet vid ansökan om miljöstöd med en förlängd stödperiod.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förenklat regelsystem som gynnar ekologisk odling.

2002/03: MJ428 av Maud Olofsson m.fl. (c):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vallstödet måste vara tillgängligt i hela landet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka ersättningsnivåerna för ängs- och betesmarksprogrammen samt utforma dessa så att de lättare kan anpassas till lokala förhållanden.

2002/03: MJ429 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anpassa reglerna för småskalig livsmedelsproduktion.

2002/03: MJ430 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den kallblodiga travaren omfattas av bevarandeinsatserna.

2002/03: MJ450 av Marie Nordén och Gunnar Sandberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av fäbodbruket.

2002/03: MJ487 av Jan Andersson m.fl. (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheterna till att utforma beteskraven utifrån lokala förhållanden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över systemet med den nationella ersättningen till jordbruk i utsatta områden i syfte att låta hela ersättningsnivån komma de areella näringarna till del.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning som syftar till att ta fram förslag på hur konkurrenskraften för skärgårdsjordbruk kan förbättras.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att satsa på lokala varumärken, där lokala mattraditioner samordnas med turismen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödet för odling av fånggrödor utvidgas till att helt och hållet omfatta jordbruksområden runt Vänern, Vättern, Hjälmarens och Mälaren.

2002/03: MJ489 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att delar av EU:s jordbruksstöd bör användas till miljöåtgärder i länderna kring Östersjön, där det gör mest långsiktig miljönytta.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att gynna ekologiskt lantbruk.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anlägga fler våtmarker i odlingslandskapet.

2002/03: K288 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör verka för att presentera hållbara förslag till lösningar för jordbruks- och strukturfonderna.

2002/03: N302 av Ingegerd Saarinen och Lotta N Hedström (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att överväga statliga stimulanser för att öka produktionen av ekoprodukter.

2002/03: N343 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka jord- och skogsbruk i Norrland.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekologisk förädling av Norrlands naturresurser.

2002/03: N345 av Maud Olofsson m.fl. (c):

8. Riksdagen begär att regeringen tar initiativ till ett samlat program för en ökad småskalig livsmedelsproduktion i samråd med företrädare från hushållningssällskap, lantbrukarnas organisationer och regionala företrädare.

2002/03: T213 av Rigmor Stenmark (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hålla landskapet öppet.

Motioner från allmänna motionstiden 2003

2003/04:Fi240 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

26. (2) Riksdagen anvisar för 2004 anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt uppställningen i tabell 12.

2003/04:Sk401 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inom ramen för landsbygdsprogrammen inkludera dels ett konventionellt stöd för resurshållande trädgårdsodling, dels ett nationellt stöd för ekologisk växthusodling.

2003/04:MJ222 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jordbruk i norra Sverige.

2003/04:MJ231 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges lantbruksuniversitet tilldelas tillräckliga medel för att kunna säkra en bra veterinärutbildning.

2003/04:MJ238 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utbildning av hästtandläkare.

2003/04:MJ239 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av fortsatt forskningsverksamhet vid Stenstugu på Gotland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översynen av samtliga forskningsstationer och försöksverksamheter inom SLU.

2003/04:MJ243 av Tuve Skånberg (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktlinjer för länsstyrelserna för att skapa förutsättningar för odlingsfria zoner längs vattendrag.

2003/04:MJ264 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa krav på odlingsfria zoner på 5–10 meter längs vattendrag.

2003/04: MJ267 av Gunilla Tjernberg och Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av gällande regler rörande pristillägg på renkött i syfte att uppnå de intentioner som anges i motionen.

2003/04: MJ285 av Birgitta Sellén och Håkan Larsson (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra utbetalningen av arealersättningen från januari 2004 till december 2003.

2003/04: MJ297 av Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskilda insatser för småskalig verksamhet såsom gårdsföretag o.d.

2003/04: MJ311 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av insatser för att upprätthålla värdefulla ängar och hagar till nytta för artrikedomen inom såväl växt- som djurvärlden.

2003/04: MJ319 av Patrik Norinder (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tidigareläggning av utbetalningar av arealersättningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbetalningar i euro.

2003/04: MJ335 av Lennart Gustavsson m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta ett samlat grepp kring förändringar i regelverk samt förändringar i anslutning till regelverket för att gynna lokal och regional livsmedelsproduktion.

2003/04: MJ347 av Per Erik Granström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förväntade framtida omarronderingar i Dalarna.

2003/04: MJ358 av Gunilla Tjernberg och Erling Wälivaara (kd):

2. Riksdagen begär att regeringen fullföljer riksdagens begäran från december 1998 om att låta utforma ett särskilt stöd till fjällnära område.

2003/04:MJ368 av *Ingegerd Saarinen och Mikaela Valtersson (mp)*:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kallblodstravarens överlevnad som ras.

2003/04:MJ377 av *Birgitta Carlsson m.fl. (c, m, fp, kd)*:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka basresurserna för sektorsrollen vid SLU i Skara med två högre forskartjänster.

2003/04:MJ399 av *Alf Svensson m.fl. (kd)*:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändiga förutsättningar för att bevara det öppna landskapet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ansvarsfull svensk jordbrukspolitik måste innebära att de öppna hagarna och betesmarkerna värnas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurshushållande konventionellt jordbruk.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skördekadestydd.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett extra Norrlandsstöd.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att referensersättningsnivån för nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige bör omförhandlas.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en nationell handlingsplan för bevarande av levande sätrar och fåbodar bör upprättas.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till avbytartjänst.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om exportfrämjande åtgärder.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att minska jordbruksbyråkratin.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till omarronderingar.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förenklat regelsystem som gynnar ekologisk odling.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till vallodling.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stöd till odling av fånggrödor även skall beviljas för åtgärder

syftande till att minska näringsläckaget till Vätern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren.

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskilt värna det småskaliga jordbruket och fjälljordbruket.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Livsmedelsverket.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om säkerställande av ekonomiska resurser till djurhälsovården.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ansvaret för sjukdomar hos vilda djur bör tydliggöras.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning och forskning inom jordbruks- och livsmedelsområdet.
48. Riksdagen anvisar med följande förändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2004 anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt i motionen redovisad uppställning.

2003/04: MJ406 av Birgitta Carlsson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbetalningar av EU-stöd.

2003/04: MJ409 av Björn von der Esch m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att prioritera forskningen kring trä och träanvändning.

2003/04: MJ410 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till att Sveriges lantbruksuniversitet tillsammans med berörda myndigheter och statliga verk kartlägger den kunskap och de kunskapsluckor som finns kring ekologiska livsmedels hälsoeffekter.

2003/04: MJ427 av Per Bill (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Hästakuten vid Ultuna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att påbörja en successiv återuppbyggnad av grundutbildningsanslagen vid Lantbruksuniversitetets utbildningar.

2003/04: MJ431 av Anita Brodén m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omstruktureringen av Jordbruksverket.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre djurhållning.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sektorsansvaret för SLU.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett företagarperspektiv i landsbygdspolitiken.
22. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag enligt i motionen redovisad uppställning.

2003/04: MJ445 av Lennart Klockare och Anders Sundström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksverksamhet med trädgårdsodling i Öjebyn och i Röbbäcksdalen.

2003/04: MJ449 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

1. Riksdagen anslår 318 391 000 kr till anslag 43:1 Jordbruksverket för 2004.
2. Riksdagen anslår 4 425 000 kr till anslag 43:13 Livsmedelsekonomiska institutet för 2004.
3. Riksdagen anslår inte några medel till anslagen 42:6 Djurskyddsmyndigheten, 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m. och 44:7 Ekologisk produktion.

2003/04: MJ467 av Kenth Högström och Åsa Lindestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att vidta åtgärder för att säkerställa den s.k. kallblodsrasens överlevnad och att kallblodshästen får minoritetsstatus.

2003/04: MJ470 av Jan Andersson m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt i motionen redovisad uppställning.

2003/04: MJ473 av Jan Andersson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillföra nationella budgetmedel för att mildra utfallet av det klena förhandlingsresultatet gällande landsbygdsförordningen och miljöstödsprogrammen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en satsning på exportfrämjande åtgärder av småskaligt framställda livsmedel.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arealstöd och samtliga djurbidrag skall utbetalas senast den 30 november för stödåret.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka resurserna till livsmedelstillsynen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återföra den nya Djurskyddsmyndighetens arbetsuppgifter till Jordbruksverket.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka djurskyddet genom att tilldela Jordbruksverket mer resurser i stället för en fortsatt organisation av den nya Djurskyddsmyndigheten.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar av ersättningarna för produktionsbortfall vid epizootiutbrott.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skyndsamt utbetalning av ersättningar enligt zoonosförordningen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn och ökning av forskning och utveckling inom jordbruksnäringen och livsmedelsindustrin.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bredda och öka forskningen om ekologiskt lantbruk.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja det maximala beloppet för startstöd till samma nivå som EU-förordningen anger.

2003/04: MJ475 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den kallblodiga travaren omfattas av bevarandeinsatserna.

2003/04: MJ476 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av forskning och utbildning.

2003/04: N328 av Maud Olofsson m.fl. (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en sammanhållen forskning kring landsbygdsfrågor.

Motioner med anledning av skrivelse 2002/03:111

2002/03: MJ28 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att skapa konkurrensmässigt likvärdiga villkor för svenska bönder inom EU.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkt dieselskatt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återföring av skatten på bekämpningsmedel och handelsgödsel till jordbruksnäringen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återinförandet av stöd till resurshushållande konventionellt jordbruk samt möjligheten att ställa om delar av ett jordbruk till ekologisk produktion.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av stöd till ekologisk odling i växthus.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat nationellt stöd till norra Sverige.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning och andra åtgärder inom jordbruket, syftande till minskad användning av kemiska bekämpningsmedel.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade anslag till omarronderingsverksamheten.

2002/03: MJ29 av Anita Brodén m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om företagarperspektivet i landsbygdspolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en långtgående avreglering av jordbruksproduktionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att större satsningar bör göras inom miljö/landsbygdsområdet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en större kompetensutveckling inom skogssektorn bör ske.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning avseende skatt på kväveläckage från jorden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skötselplaner för naturreservat.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett jämställdhetsperspektiv i jordbrukspolitiken.

2002/03:MJ30 av Jan Andersson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om uthållig tillväxt på landsbygden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att landsbygdspolitiken måste styras av långsiktig miljömässighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa enklare regler för dem som deltar i de olika programmen för landsbygdsutveckling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att stödja kvinnligt företagande.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om betydelsen av kultur, nöjen och fritidsaktiviteter på landsbygden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen skall vara pådrivande för att EG-kommissionen skall godkänna de beslutade höjningarna av stödet till mjölkproduktion i region 1.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ge svenskt lantbruk lika konkurrensvillkor som övriga EU-länder genom att ”ryggsäcken” lyfts av.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om startstöd till nystartande av lantbruksföretag.

BILAGA 2Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 23
Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
25 Utbildningspolitik	
1 Sveriges lantbruksuniversitet (<i>ram</i>)	1 289 479
26 Forskningspolitik	
1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning (<i>ram</i>)	232 458
2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien (<i>obet.</i>)	1 184
41 Skogspolitik	
1 Skogsvårdsorganisationen (<i>ram</i>)	311 975
2 Insatser för skogsbruket (<i>ram</i>)	205 700
3 Internationellt skogssamarbete (<i>ram</i>)	1 405
4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning (<i>ram</i>)	6 000
42 Djurpolitik	
1 Statens veterinärmedicinska anstalt (<i>ram</i>)	98 419
2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen (<i>obet.</i>)	93 257
3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder (<i>ram</i>)	14 411
4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (<i>ram</i>)	107 100
5 Ersättningar för viltskador m.m. (<i>ram</i>)	87 500
6 Djurskyddsmyndigheten (<i>ram</i>)	61 534
43 Livsmedelspolitik	
1 Statens jordbruksverk (<i>ram</i>)	299 991
2 Statens utsädeskontroll (<i>ram</i>)	831
3 Statens växtsortnämnd (<i>ram</i>)	2 188
4 Bekämpande av växtsjukdomar (<i>ram</i>)	2 578
5 Arealersättning och djurbidrag m.m. (<i>ram</i>)	5 407 400
6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter (<i>ram</i>)	1 416 000
7 Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m. (<i>ram</i>)	79 415
8 Fiskeriverket (<i>ram</i>)	111 814
9 Strukturstöd till fisket m.m. (<i>ram</i>)	28 390
10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m. (<i>ram</i>)	80 000
11 Fiskevård (<i>ram</i>)	23 000
12 Livsmedelsverket (<i>ram</i>)	144 315
13 Livsmedelsekonomiska institutet (<i>ram</i>)	8 851
14 Livsmedelsstatistik (<i>ram</i>)	23 658
15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten (<i>ram</i>)	7 400
16 Åtgärder inom livsmedelsområdet (<i>ram</i>)	5 000

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m. (<i>ram</i>)	37 089
44 Landsbygdspolitik	
1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur (<i>ram</i>)	2 209 000
2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur (<i>ram</i>)	1 557 951
3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket (<i>ram</i>)	11 901
4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. (<i>ram</i>)	3 000
5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m. (<i>ram</i>)	1 538
6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m. (<i>ram</i>)	251 000
7 Ekologisk produktion (<i>ram</i>)	15 000
45 Samepolitik	
1 Främjande av rennäringen m.m. (<i>ram</i>)	37 000
2 Informationsattsning om samerna (<i>ram</i>)	4 000
Summa för utgiftsområdet	14 278 732

BILAGA 3

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2004 inom
utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(fp)	(kd)	(c)
25:1	Sveriges lantbruksuniversitet	(ram)	1 289 479	+12 000	+2 000	
26:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	(ram)	232 458	+8 000		+56 000
26:2	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	(obet.)	1 184			
41:1	Skogsvårdsorganisationen	(ram)	311 975			
41:2	Insatser för skogsbruket	(ram)	205 700			+40 000
41:3	Internationellt skogssamarbete	(ram)	1 405			
41:4	Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	(ram)	6 000			
42:1	Statens veterinärmedicinska anstalt	(ram)	98 419			
42:2	Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	(obet.)	93 257	-20 000	-20 000	
42:3	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	(ram)	14 411	+5 000		+13 000
42:4	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	(ram)	107 100		+5 000	+20 000

Anslag	Anslagstyp	Regeringens					
		förslag	(m)	(fp)	(kd)	(c)	
42:5	Ersättningar för viltskador m.m.	(ram)	87 500		+3 000	+4 000	+2 534
42:6	Djurskyddsmyndigheten	(ram)	61 534	-61 534			-61 534
42:7	Nytt anslag: Centrala försöksdjursnämnden	(ram)					+20 000
43:1	Statens jordbruksverk	(ram)	299 991	+18 400	-60 000	-20 000	+10 000
43:2	Statens utsädeskontroll	(ram)	831				
43:3	Statens växtsortnämnd	(ram)	2 188				
43:4	Bekämpande av växtsjukdomar	(ram)	2 578				
43:5	Arealersättning och djurbidrag m.m.	(ram)	5 407 400				
43:6	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	(ram)	1 416 000				
43:7	Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m.	(ram)	79 415				
43:8	Fiskeriverket	(ram)	111 814		+5 000	-5 000	
43:9	Strukturstöd till fisket m.m.	(ram)	28 390				
43:10	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	(ram)	80 000				
43:11	Fiskevård	(ram)	23 000				
43:12	Livsmedelsverket	(ram)	144 315		+10 000		+10 000
43:13	Livsmedelsekonomiska institutet	(ram)	8 851	-4 426			-6 000
43:14	Livsmedelsstatistik	(ram)	23 658				
43:15	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	(ram)	7 400				
43:16	Åtgärder inom livsmedelsområdet	(ram)	5 000			+5 000	+15 000

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(fp)	(kd)	(c)
43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	(ram)	37 089				
43:18 Nytt anslag: Ersättning vid skördeskador	(ram)				+15 000	
44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	(ram)	2 209 000			+80 000	+230 000
44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	(ram)	1 557 951				
44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	(ram)	11 901		+15 000	+10 000	+25 000
44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	(ram)	3 000		+2 000	+5 000	+2 000
44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	(ram)	1 538				
44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	(ram)	251 000	-251 000	-251 000	+150 000	-151 000
44:7 Ekologisk produktion	(ram)	15 000	-15 000	-15 000		-15 000
44:8 Nytt anslag: Kompensation för växthusnäringens skatt på bränsle	(ram)				+20 000	
44:9 Nytt anslag: Avbyttjänst	(ram)				+20 000	
45:1 Främjande av rennäringen m.m.	(ram)	37 000			+5 000	
45:2 Informationssatsning om samerna	(ram)	4 000				
Summa		14 278 732	-313 560	-286 000	+276 000	+210 000